

SLOVENSKÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR

Teoretické a praktické východiská programu olympijskej výchovy

Medzinárodná konferencia Slovenskej olympijskej akadémie

Dátum a miesto:

23. jún 2010, Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu

Editor: František Seman

Jazyková úprava slovenských textov : Ľubomír Souček

© Slovenský olympijský výbor, 2010

Poznámka: Konferencia bola organizovaná pod záštitou Slovenského olympijského výboru a Ministerstva školstva Slovenskej republiky

Za obsah príspevkov zodpovedajú autori

110 strán

ISBN 978 – 80 – 89460 – 03 – 8

OBSAH

František CHMELÁR	
Aktuálne otázky olympijskej výchovy	5
Ján JUNGER	
Je možné a potrebné človeka vychovávať?	8
Elena MALÍKOVÁ	
Výzvy rozvoja olympijskej výchovy na Slovensku.....	11
Thierry ZINTZ	
Olympijská výchova v Belgicku – príklad belgickej Olympijskej zdravotnej nadácie	15
Ian CULPAN	
Výchova k olympizmu alebo olympijská výchova	20
Maria BULATOVOVÁ	
Olympijská výchova na Ukrajine	30
Miroslav CERAR	
Olympijská výchova v Slovinsku.....	36
Zofia ŽUKOWSKA	
Olympijská výchova v Poľsku a iných vybraných krajinách.....	46
Antonín RYCHTECKÝ	
Miesto a role olympizmu v terciárnom vzdelávaní v Českej republike	54
Ján GREXA	
Komplexnosť a efektívnosť olympijskej výchovy	64
Viera BEBČÁKOVÁ, Ján JUNGER, Marcel NEMEC	
Olympijská výchova vo vybraných vekových skupinách	67
František SEMAN	
Olympijská výchova – pokračovať alebo začať?	74
Mária MRAČNOVÁ	
Posolstvo Slovenska olympijským Aténom	82
Anton JAVORKA	
Kalokagatia na Slovensku (román o nadšení)	84
Katarína RÁCZOVÁ	
Lahko sa povie, težko sa robí – Šukares phenel pes, phares kherel pes	89
Ivan LUKNÁR	
Olympijská výchova na Gymnáziu Pierra de Coubertin v Piešťanoch	95

Danka BARTEKOVÁ

Olympijské hry mládeže 2010 v Singapore a ich kultúrny a vzdelávací program..... 97

Michal MODRÁK

Participácia PR MPC Prešov pri olympijskej výchove žiakov

základných a stredných škôl..... 105

Aktuálne otázky olympijskej výchovy

František CHMELÁR, prezident Slovenského olympijského výboru, Bratislava, Slovenská republika

Dámy a páni,

dovoľte mi v prvom rade vyjadriť veľké potešenie, že sa nám podarilo dnešnú konferenciu zvolať a akumulovať významný skúsenostný a vedomostný potenciál prednášateľov a účastníkov.

Na Slovenskom olympijskom výbore sme sa rozhodli pristúpiť k tvorbe komplexného programu olympijskej výchovy, čo bude pre nás a najmä pre Slovenskú olympijskú akadémiu jedna z hlavných úloh v nasledujúcom období. Sme si plne vedomí zložitosti a náročnosti tejto úlohy, pokiaľ program má spĺňať všetky kvalitatívne požiadavky súčasnosti a zároveň byť komplexný a špecificky modifikovaný pre všetky vekové kategórie a zainteresované skupiny -s prispôsobeným obsahom, formami, metódami i prostriedkami. A práve taký program olympijskej výchovy chceme utvoriť.

Rád konštatujem, že sa vieme oprieť o naše doterajšie skúsenosti a vykonanú prácu a môžeme využiť aj poznatky a prácu našich priateľov na Ukrajine, v Poľsku, Česku, Slovinsku, Belgicku, na Novom Zélande i vo viacerých ďalších krajinách v rámci medzinárodného olympijského hnutia. Účasť na dnešnej konferencii paní Bulatovovej i Žukowskej, aj pánov Rychteckého, Cerara, Zintza a Culpana, všetko významných odborníkov v tejto oblasti, je toho dôkazom a chápeme ju ako nezištnú, priateľskú, ba bratskú výpomoc. Dovoľte, aby som im za ňu srdečne a úprimne poďakoval. Ich kvalifikované príspevky, ako aj cenné príspevky našich domácich expertov, tak môžeme považovať za vhodný intelektuálny vstup do konkrétnych prác na tvorbe programu olympijskej výchovy.

Dámy a páni,

barón Pierre de Coubertin mal konkrétne politicko-spoločenské dôvody, prečo formuloval ciele, ideály a princípy olympizmu tak, ako ich formuloval. Na sté výročie olympijského hnutia XII. olympijský kongres v roku 1994 v Paríži konštatoval, že nestačí dobre organizovať olympijské hry, úspešne vyriešiť krízy, v ktorých sa olympijské hnutie ocitlo a zabezpečiť mu dostatok finančných zdrojov, ale je tiež nevyhnutné vrátiť sa ku skutočným olympijským hodnotám a rozvíjať ich smerom k mládeži. A v tomto zmysle zdôraznil

kongres najmä potrebu olympijskej výchovy. Dostatočne známy je výrok J. A. Samarancha, po Coubertinovi asi najvýraznejšej osobnosti histórie olympijského hnutia, že všade, kde bol – a počas svojho olympijského pôsobenia bol naozaj všade – to najvzácnejšie, čo poznal, bola snaha o výchovu a vzdelávanie mládeže. Preto aj pre nás je výchova mládeže veľmi dôležitá, ba prioritná úloha.

Ako na XIII. olympijskom kongrese v Kodani povedal prezident Medzinárodného olympijského výboru Jacques Rogge: „Medzinárodné olympijské hnutie musí prevziať na seba konkrétnu zodpovednosť za vývoj ľudskej spoločnosti a predovšetkým za vývoj mladej generácie“. V skutočnosti organizovanie olympijských hier, účasť na nich, výchova športových hviezd, boj o medaily, budovanie siení slávy a olympijských múzeí, atď., to všetko má význam, ale len vtedy, ak to pozitívne ovplyvní život mladej generácie. Olympizmus má veľký potenciál plniť túto úlohu a preto hovoríme o výchove *olympijskej*.

Olympijská výchova je špecifickou súčasťou výchovy a športovej výchovy s tým, že sa zameriava na uplatňovanie poznatkov, ideí, princípov a hodnôt olympijského hnutia do vedomia, správania a konania ľudí. Historické dedičstvo, morálna autorita, dlhodobá platnosť humanistických cieľov a popularita olympijských hier dávajú olympijskému hnutiu oprávnený spoločenský mandát rozvíjať a realizovať olympijskú výchovu v praxi. My to chápeme aj ako povinnosť, zároveň nevyhnutnosť i výhodu, že môžeme uplatňovať olympijskú výchovu na báze *športu*.

Obrazne povedané šport je nosičom, materiálnym prostriedkom, pomocou ktorého mládež efektívnejšie poznáva seba samého i svet. Prínos športu z hľadiska zdravotného, telesného a pohybového rozvoja tu ani nemusím rozoberať. Ale aj duševný a sociálny vývoj mládeže je prostredníctvom športu jednoduchší, komplexnejší a dá sa povedať aj pozitívnejší. Bez aktívnej účasti na športe je účinnosť výchovy čiastočná a jednostranná. *Výchova potrebuje šport a naopak, súčasťou športu musí byť aj výchova.*

Olympizmus je bonusom, pretože zdôrazňuje humánny rozvoj človeka k všestrannosti, univerzálnosti, dokonalosti a stimuluje jednotu telesného, duševného, morálneho a sociálneho. *Šport je v ňom využívaný pre individuálny rozvoj človeka a jeho úspešné začleňovanie sa do spoločnosti.*

Pre nás a olympijskú výchovu je teda šport determinantou. A tu narážame na aktuálny problém. Nedostatočná telesná aktivita detí, odklon mládeže od aktívneho športovania, rastúca obezita, častejší výskyt sprievodných chorôb, uzatváranie sa do virtuálneho sveta bez reálnej sociálnej komunikácie, atď., je hrozbou súčasnosti. *Absencia športu vo vývoji mládeže môže v konečnom dôsledku spôsobiť závažné sociálne problémy i zabrzdenie*

celospoločenského vývoja. A to je otázka, ktorá presahuje rámec možností a zodpovednosti športového a olympijského hnutia. Každá rodina, každá obecná či regionálna samospráva a každá vláda, či chce alebo nie, nesie zodpovednosť za vývoj mladej generácie, jej vzdelanie, výchovu, zdravie a sociálnu integráciu. Olympijské hnutie môže a chce pri tom pomáhať a spolupracovať.

Dámy a páni,

dnes 23. júna, je *Olympijský deň*. Pripomíname si ním každoročne vznik Medzinárodného olympijského výboru, i keď od pamätného kongresu v parížskej Sorbonne uplynulo už 116 rokov. Napriek krízam a problémom sa v priebehu tých uplynulých rokov olympijské hnutie rozrástlo, zosilnelo a získalo celosvetový význam. K dnešnému dňu združuje 205 členských krajín, 66 medzinárodných športových federácií, úzko spolupracuje so 67 medzinárodnými športovými a s 24 inými celosvetovými organizáciami a je stálym pozorovateľom vo Valnom zhromaždení OSN. Podarilo sa už zorganizovať 26 hier olympiád a 21 zimných olympijských hier, o ktoré záujem vo svete neustále rastie. Sme na prahu I. olympijských hier mládeže v Singapore.

Musíme konštatovať vskutku impozantný rozvoj olympijského hnutia a dovoľte mi to prirovnať k realizácii obrovského, celosvetového developerského projektu. Nám všetkým však musí ísť aj o to, aby krásne budovy, kancelárie a apartmány realizované v tomto projekte neostali prázdne a nevyužité. Preto si neviem predstaviť vhodnejšiu oslavu Olympijského dňa, ako diskutovať a hľadať efektívne cesty pre úspešné uplatnenie *olympijskej výchovy*.

Ďakujem Vám za pozornosť a želám si, aby všetky vystúpenia i celá konferencia prispela k odpovediam na otázku: *ako ovplyvniť kvalitu života mladej generácie tak, aby ona ovplyvnila budúcnosť nás všetkých.*

Je možné a potrebné človeka vychovávať?

Ján JUNGER, predseda Slovenskej olympijskej akadémie, Bratislava, Slovenská republika

Vzácní hostia, dámy a páni,

pripadla mi česť, aby som vás v mene Slovenskej olympijskej akadémie, ako aj v mene celej olympijskej rodiny, privítal na medzinárodnej konferencii „Teoretické a praktické východiská programu olympijskej výchovy“.

Konferencia si stanovila tri základné ciele:

1. Zhodnotiť situáciu v zúčastnených krajinách týkajúcu sa olympijskej výchovy a pripraviť teoretické a praktické východiská pre komplexný program olympijskej výchovy na všetkých stupňoch vzdelávania detí a mládeže na Slovensku. Získať poznatky o konkrétnych vzdelávacích aktivitách a opatreniach, ako aj o dobrých skúsenostiach z praxe v oblasti olympijskej výchovy, ktoré sa realizovali v poslednom období v zúčastnených krajinách.
2. Rozvíjať spoluprácu športových subjektov a vzdelávacích inštitúcií na národnej a medzinárodnej úrovni s cieľom vymieňania si vedomostí a skúseností v oblasti olympijskej výchovy.
3. Oboznámiť sa s efektívnymi metódami uplatňovanými v olympijskej výchove, prostredníctvom ktorých športové subjekty, ako aj vzdelávacie inštitúcie môžu lepšie prispieť k zlepšeniu šírenia olympijskej výchovy na Slovensku.

Skôr ako začneme hovoriť o výchove, učení, inštitúciách vzdelávania a podobne, mali by sme objasniť vari najpodstatnejšiu otázku: Prečo sa vlastne domnievame, že človeka možno a treba učiť a vychovávať (Kaiser – Kaiserová, 1992).

„Ak skúmame hocijaké ľudské spoločenstvá, minulé alebo súčasné, vyspelé alebo primitívne, všade sa vychovávalo a vychováva. Formy a obsahy sú pritom veľmi odlišné. No podstata, fenomén výchovy, je vždy ten istý: ďalším generáciám sprostredkovať schopnosti, zručnosti a postoje, ktoré v danej spoločnosti jestvujú a ktoré sa z hľadiska jej trvania a perspektívy pokladajú za dôležité.“

Jednou z možných odpovedí na predtým položené otázky je objasnenie dispozícií, ktoré si človek do života prináša. Nietzsche v tejto súvislosti tvrdí, že človeka je možné a potrebné vychovávať, pretože je nehotovým zvieratkom. Zviera žije v určitom stálom

prostredí, človek, na rozdiel od neho má k dispozícii svet. V tomto zmysle, uvažovanom vzhľadom na zvieru, nemá človek jemu vlastné prostredie. Chýba mu na to už základný predpoklad, a to zodpovedajúce inštinktívne vybavenie. Na druhej strane si človek na vyrovnanie týchto nedostatkov prináša svoju podstatnú dispozíciu – rozum. Ten mu umožňuje žiť vo svete pomocou konania, ktoré zároveň predstavuje protiváhu jeho ohrozenia. A na zvládnutie tejto úlohy je potrebné každému jedincovi pomôcť, čo je v podstate cieľom výchovy.

„Výchova patrí k najzložitejším a najdialektickejším (všetko so všetkým súvisí) procesom, aké poznáme. Výchova je optimalizáciou (skvalitňovaním, zlepšovaním) človeka a jeho sveta, uceleného a uvedomelého, aktívneho a tvorivého vzťahu človeka k prírode, spoločnosti a k sebe samému. Je to cieľavedomé utváranie osobností i sociálnej skupiny“ (Briškovský, 2001).

Komplexnosť výchovy spočíva v tom, že pôsobí na:

- R (racionálnu zložku – vedomosti, poznatky);
- E (emocionálnu – formovanie pozitívnych vlastností osobnosti, charakter);
- V (vegetatívnu – konanie, správanie).

O výchove môžeme hovoriť iba vtedy, ak je cyklus všetkých zložiek uzatvorený. Z najvšeobecnejšieho hľadiska predstavuje výchova rozvíjanie možností človeka. S dôrazom na odborné skúmanie výchovy ako javu je profesionálne (cieľavedomé a odborné) rozvíjanie pozitívnych možností, psychických funkcií a procesov osobnosti človeka. Ak sa pri dôraze na axiologický rozmer osobnosti zdôrazňuje funkčnosť rozvoja človeka, potom výchova je odborné zdokonaľovanie, rozvíjanie pozitívnych, funkčných črt psychických procesov, funkcií a vlastností osobnosti človeka. Pri analýze týchto definícií je výchova určitá činnosť, aktivita. Je to sprostredkovanie schopností, zručností a postojov, ktoré jestvujú v danej spoločnosti a ktoré sa pre jej trvanie a ďalší rozvoj pokladajú za dôležité ďalším generáciám.

A za takú dôležitú oblasť považuje celý kultúrny svet aj históriu a súčasnosť olympizmu. V základných princípoch Olympijskej charty sa tento fenomén definuje takto:

- Olympizmus je životnou filozofiou, oslavujúcou a vyvážene spájajúcou telesnú zdatnosť, vôľu, ducha. Spojením športu s kultúrou a výchovou sa olympizmus usiluje o utvorenie takého životného štýlu, ktorý je založený na radosť z vynaloženého úsilia, na výchovnej hodnote dobrého príkladu a na rešpektovaní základných univerzálnych etických princípov.
- Cieľom olympizmu je všade zapojiť šport do služieb harmonického rozvoja človeka s nádejou, aby sa tak podporilo budovanie mierovej spoločnosti, usilujúcej sa o ochranu

ľudskej dôstojnosti. S týmto úmyslom vyvíja olympijské hnutie samo alebo v spolupráci s ďalšími organizáciami a podľa svojich možností činnosť na podporu mieru.

V súlade s Jánom Grexom môžeme konštatovať, že všetko, čo sa odohráva v olympijskom hnutí, je prepojené s výchovou. Každé negatívum pôsobí protivýchovne a je namierené proti ideálom olympizmu. Naopak, každé pozitívum napomáha umocňovať a rozvíjať jeho hodnoty. Pritom treba podotknúť, že proti výchove nepôsobia len evidentné porušovanie fair play, škandály či prejavy korupcie, ale aj ignorovanie alebo len formálne forsírovanie olympijskej výchovy. Olympijská výchova nemôže byť nejakou rezortnou úlohou pre vyčlenené zložky hnutia. Jej úspešnosť je podmienená cieľavedomým úsilím komplexného reťazca: športovec – rodina – škola – prostredie – tréneri a celé realizačné tímy – rozhodcovia – funkcionári – médiá – verejnosť (diváci). Strechu tejto budovy by mali tvoriť práve olympijské ideály a profesionálni i dobrovoľní činovníci olympijského hnutia.

Čím väčší rozhľad v oblasti hodnôt má ten, ktorý iných morálne vedie, tým viacej im môže otvárať zrak, pochopenie, perspektívu pre život. Lebo výchova predstavuje ďaleko účinnejší nástroj riadenia a kontroly, ako mechanizmy pozostávajúce zo zákazov a príkazov daných určitými predpismi a zákonmi súčasnej legislatívy.

Ak chceme odpovedať na otázku, ako a k čomu vychovávať človeka, musíme vedieť, čo ho robí človekom, aký je zmysel ľudskeho snaženia vo svete. Meradlom toho, že človek nežil nadarmo, je to, čo po sebe zanechá. Jeho tvorba a tvorivé činy sú príčinou nezadržateľného vzostupu vývoja ľudstva. Táto túžba po sebarealizácii prostredníctvom tvorivej činnosti je hnacím motorom vývoja. Zmyslom života je potvrdzovať svoju existenciu činmi. Len prostredníctvom ľudskej tvorivej aktivity je človek stále niečím viac, než je. Prekonáva seba tým, že tvorí. V tomto ponímaní sa stáva osobnosť plnohodnotnou.

Dámy a páni,

verím, že práve dnešná konferencia svojím obsahom obohatí olympijské teoretické paradigmy a načrtne metódy a formy, ako ich čo najefektívnejšie implantovať do každodenného života súčasného človeka, bez ohľadu na vek a pohlavie.

Výzvy rozvoja olympijskej výchovy na Slovensku

Elena MALÍKOVÁ, riaditeľka odboru vzdelávania a medzinárodnej spolupráce v športe Ministerstva školstva Slovenskej republiky

Vážené dámy, vážení páni, vzácní hostia,

je pre mňa veľkým potešením, že môžem vystúpiť na tejto medzinárodnej konferencii o olympijskej výchove za účasti takých významných odborníkov v oblasti olympizmu.

Názov mojej prezentácie je „Výzvy rozvoja olympijskej výchovy na Slovensku“ a prezentácia v mnohom odráža rôzne aspekty môjho projektu MEMOS, ktorý bol písaný po anglicky. Z tohto dôvodu, ako aj z dôvodu účasti našich zahraničných hostí na tejto konferencii, by som rada využila možnosť rozprávať dnes po anglicky.

Dovoľte mi, aby som úvodom stručne predstavila projekt MEMOS. Ide o postgraduálny vzdelávací program Medzinárodného olympijského výboru, ktorý je zameraný na športový manažment. Chcela by som sa poďakovať Slovenskému olympijskému výboru za poskytnutú možnosť zúčastniť sa v období rokov 2008 a 2009 na tomto projekte, ktorého moduly sa konali v Lausanne, v Innsbrucku a v Ammáne. Názov mojej práce bol „Strategický plán manažmentu olympijskej výchovy na Slovensku“ a podnázov „Výzvy, príležitosti, riešenia“. Rozhodla som sa pre túto tému z viacerých dôvodov:

Olympijská výchova a vzdelávanie mi boli blízke už v detstve. Športová kariéra najprv plávaní a potom v modernom päťboji a následná práca generálnej sekretárky Slovenského zväzu moderného päťboja – to všetko mi umožnilo porozumieť olympijskej výchove a vzdelávaniu z viacerých perspektív. Moje vedomosti z tejto oblasti sa ešte viac rozšírili po tom, ako som sa v roku 2000 zúčastnila v Olympii na „Zasadnutí mladých účastníkov“, ktoré bolo organizované Medzinárodnou olympijskou akadémiou.

Novú dimenziu tejto mojej životnej vášni pridala aj moja súčasná práca riaditeľky odboru vzdelávania a medzinárodnej spolupráce v športe Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Avšak až po tom, ako som si vybrala olympijskú výchovu a vzdelávanie ako môj projekt MEMOS, som si plne uvedomila, že olympizmus sa stal neoddeliteľnou súčasťou môjho života. Rada by som sa mu venovala systematicky.

Mojim zámerom bolo vypracovať pre Slovenský olympijský výbor strategický plán rozvoja olympijskej výchovy a vzdelávania, založený na výskumnej činnosti v rámci projektu MEMOS, a na mojich predchádzajúcich poznatkoch a skúsenostiach.

Elektronická verzia celého projektu je prístupná na DVD-nosiči z tejto konferencie. Rada by som využila túto možnosť a stručne rozobrala časť projektu, ktorá sa zaoberá výzvami rozvoja olympijskej výchovy a vzdelávania na Slovensku.

Vychádzajúc z našej výskumnej činnosti, výzvy rozvoja olympijskej výchovy a vzdelávania na Slovensku sú nasledovné:

- uznanie olympijského vzdelávania v školských kurikulumách;
- organizácia tzv. „Olympikniku“ na Slovensku podľa belgického príkladu;
- zaistenie aktívnej účasti Slovenska na programe OVEP (Vzdelávací program o olympijských hodnotách) a jeho rozvoj na národnej úrovni;
- vytvorenie virtuálneho interaktívneho on-line priestoru v rámci internetovej stránky Slovenskej olympijskej akadémie v slovenčine, angličtine a francúzštine, ktorý bude zahŕňať on-line knižnicu športovej literatúry, bibliografiu o olympizme, on-line tútorov, online vedomostný kvíz o olympizme, on-line test telesnej zdatnosti pre verejnosť, pravidelné spravodaje o olympijskej výchove a vzdelávaní, on-line časopis o olympizme, atď.;
- organizácia významných medzinárodných podujatí s olympijskou problematikou na Slovensku takého rozsahu, ako sú napr. mládežnícke fóra Medzinárodného výboru Pierra de Coubertin, moduly MEMOS a pod.;
- vytvorenie Slovenského olympijského múzea s národným a regionálnymi vzdelávacími a dokumentačnými centrami.

V rámci nášho výskumu sme navrhli viaceré možnosti, ako by sa dali tieto výzvy zrealizovať a zaviesť v praxi:

- rozšíriť medzinárodnú spoluprácu v oblasti olympijskej výchovy a vzdelávania, využívajúc projekty a programy Medzinárodného olympijského výboru a Medzinárodného výboru Pierra de Coubertin; zlepšiť koordináciu účasti zástupcov Slovenska na medzinárodných aktivitách, ako sú celosvetové fóra o športe, vzdelávaní a kultúre, vzdelávací program MEMOS, aktivity Medzinárodnej olympijskej akadémie, postgraduálne výskumné programy - a vyžadovať aktívnu účasť vybraných zástupcov na týchto medzinárodných podujatiach;
- zefektívniť spoluprácu so školskými športovými subjektmi;
- koordinovať financovanie a zamerať sa na diverzifikáciu finančných zdrojov (štátne zdroje, využívanie finančných zdrojov EÚ prostredníctvom štrukturálnych zdrojov, finančné zdroje z Olympijskej solidarity, atď.);
- vytvárať nové partnerstvá s organizáciami pôsobiacimi v oblasti športu, vzdelávania

a kultúry s cieľom rozšírenia olympijskej výchovy a vzdelávania nad rámec olympijského hnutia a zvýšenie jeho dopadu na širokú verejnosť.

Na dosiahnutie vyššie uvedených výziev a ich zavedenie do praxe sme navrhli v projekte MEMOS intenzívnejšie sa zaoberať vyššie uvedenými možnosťami, a to hlavne prostredníctvom viacerých spôsobov riešenia. Na ilustráciu uvediem dva konkrétne príklady navrhnuté ako spôsoby riešenia v tejto práci.

V prvom rade treba vypracovať akčný plán pre stratégiu rozvoja zdrojov zameraný na vzdelávanie ľudských zdrojov, ktoré poskytujú, resp. ovplyvňujú olympijskú výchovu a vzdelávanie na Slovensku. Ďalej navrhujeme utvorenie databázy lektorov, dobrovoľníkov, účastníkov vzdelávacích aktivít Slovenskej olympijskej akadémie, ako aj medzinárodných vzdelávacích aktivít v zahraničí, ktoré sa týkajú olympijskej výchovy a vzdelávania.

Výzvy, príležitosti a riešenia navrhnuté v rámci projektu MEMOS sú uvedené v tabuľke. Podrobnejšie informácie týkajúce sa tejto problematiky je možné nájsť v samotnom projekte.

CHALLENGES	OPPORTUNITIES	SOLUTIONS
<ul style="list-style-type: none">• Olympic education in the Slovak school curriculum;• "Olympicnic" in Slovakia• Active participation of Slovakia in OVEP and its promotion at national level;• Virtual interactive on-line space within SOA website;• International events on Olympic education in Slovakia;• Slovak Olympic museum, national and local learning and documentation centres.	<ul style="list-style-type: none">• International cooperation;• Active participation at international activities;• School sport structures;• Coordination and diversification of financial sources - governmental support, EU financial support through structural funds, Olympic Solidarity funds;• Partnerships with other organisations working in the field of sport, education and culture.	<ul style="list-style-type: none">• From key information to main activities;• From easy and few activities to complexity;• Action plan for resources management strategy focused on education of human resources who provide or influence Olympic education;• Database of lecturers, volunteers, participants of SOA educational activities and international ones related to Olympic education.

Tabuľka č. 1: „Výzvy, príležitosti a riešenia navrhnuté v rámci projektu MEMOS“

Vážené dámy, vážení páni, počas našej výskumnej činnosti sme mali možnosť sa stretnúť s nezištnou pomocou a podporou mnohých osôb, ktoré sme kontaktovali za účelom získania informácií. Je mojím veľkým potešením, že Vám teraz môžem predstaviť dvoch z nich: pán Ian Culpan, riaditeľ Centra olympijských štúdií Univerzity v Canterbury na novom Zélande, ktorý nám zaslal množstvo cenných materiálov, týkajúcich sa Nového Zélandu okamžite, ako sme ho kontaktovali, ako aj tútor môjho MEMOS projektu pán Thierry Zintz, ktorý mi bol nápomocný počas celého trvania projektu, hlavne pri zbere údajov a analýze dokumentov.

Som nesmierne rada, že obaja prijali pozvanie Slovenského olympijského výboru na túto konferenciu a prišli do Bratislavy.

Prostredníctvom prípadových štúdií Belgicka, Nového Zélandu a Slovenska, sme sa v rámci MEMOS projektu zamerali na výsledky týkajúce sa formálneho vzdelávania, celonárodných aktivít, miestnych aktivít, medzinárodnej spolupráce, on-line priestoru, financií, stratégií, koordinácie olympijskej výchovy a vzdelávania, subjektov, ktoré preberajú iniciatívy a partnerov.

Som si istá, že v ďalších dvoch prezentáciách budete mať možnosť dozvedieť sa o mnohých zaujímavých oblastiach týkajúcich sa olympijskej výchovy a vzdelávania v Belgicku a na Novom Zélande.

Záverom by som chcela vysloviť zopár osobných slov: čas, ktorý sme strávili na jednotlivých moduloch v Lausanne, v Innsbrucku a v Ammáne, sa stal pre nás všetkých nezabudnuteľným zážitkom. Prežívali sme v skutočnosti, o čom som písala vo svojom projekte: hodnoty rovnosti, férovosti, rešpektu k iným, vzájomného porozumenia a excelentnosti, zdôrazňované Pierrom de Coubertin, ktoré spájajú takmer tritisíc rokov olympijskej histórie. Všetci sme získali prácou na tomto projekte bohaté a rôznorodé medzikultúrne skúsenosti, zoznámili sme sa s rôznymi kultúrami a porozumeli sme olympizmu, ako súčasť svetovej kultúry.

Práca na tomto projekte bola pre mňa náročná, ale zároveň veľmi zaujímavá a uspokojujúca. Užívala som si tento projekt od nášho prvého stretnutia v Lausanne až po napísanie posledného slova. Som veľmi vďačná mnohým z vás, ktorí ste mi pritom pomohli a podporili ma.

Olympijská výchova v Belgicku – príklad belgickej Olympijskej zdravotnej nadácie

**Thierry ZINTZ, dekan Fakulty športových vied Katolíckej univerzity v Louvaine,
Belgické kráľovstvo**

Úvod do problematiky

Jednou z úloh Národných olympijských výborov je rozširovať posolstvo olympizmu. V Olympijskej charte sa píše: „*Zmyslom olympizmu je kdekoľvek zapojiť šport do harmonického vývoja človeka, s cieľom podporiť utvorenie mierovej spoločnosti, zachovávajúcej ľudskú dôstojnosť*“ (Olympijská charta, 2003).

Ako hovorí Parry (1998): „*Filozofická antropológia olympizmu podporuje ideály individuálneho celistvého harmonického vývoja človeka smerom k dokonalosti a úspechu prostredníctvom úsilia v súťažnej športovej aktivite za podmienok vzájomného rešpektu, férovosti, spravodlivosti a rovnosti na účel utvorenia trvalých osobných ľudských priateľských vzťahov, medzinárodných vzťahov mieru, tolerancie a pochopenia a kultúrnych zväzkov.*“ Je to „*konceptia človeka, ktorý je schopný byť a robiť tieto veci*“.

V dnešnej dobe však olympijské hnutie čelí príležitostiam a hrozbám. Zvýšená komercializácia športu je príležitosťou a hospodárska kríza veľkou hrozbou. Rizikom je, že v istej chvíli podnikatelia odmietnu investovať do športu. V takom prípade by sme čelili takpovediac hospodárskej bubline, čo by bolo veľmi bolestivé pre šport a všetky jeho dimenzie.

Výzva iných – pasívnejších aktivít pre mládež a sedavý spôsob života je ďalšou veľkou hrozbou. Jeho následkom je obezita a niektoré choroby, ktoré predstavujú zdravotné výzvy pre našu spoločnosť. Je to hrozba, avšak ak si vlády uvedomia túto situáciu, môže sa stať príležitosťou pre olympijské hnutie, resp. olympijskú výchovu.

Ďalším významným problémom, čo sa týka rozširovania myšlienok olympizmu, v súčasnosti je, že olympijská výchova nie je systematicky podporovaná na všetkých úrovniach športových výchovných aktivít a nie je tak ľahko prístupná pre celú populáciu.

Skutočnosť, že olympijskú výchovu podporuje mnoho zúčastnených strán, vyvoláva otázku o oprávnenosti vývoja stratégie s cieľom zlepšiť šírenie olympijskej výchovy. Využitie strategického, marketingového manažmentu a manažmentu ľudských zdrojov, ako aj

manažmentu podujatí uplatňuje Belgický olympijský a medzifederálny výbor (BOIC) s cieľom zvýšiť úroveň a šírenie výchovných aktivít v súvislosti s olympizmom.

Aké sú olympijské hodnoty?

Podľa Tavaresa (2006) „*sa posledné vedenie Medzinárodného olympijského výboru snažilo o flexibilnejšiu a pragmatickejšiu interpretáciu olympijských hodnôt, vďaka čomu sa v istom zmysle intuitívne priblížilo k intelektuálnym názorom samotného Coubertina*“. Parry (1998, 2) vyzdvihuje, že hodnoty rovnosti, férovosti, spravodlivosti, rešpektu k ľuďom, racionality a pochopenia, autonómie a dokonalosti podporované Coubertinom, sú hodnoty, „*ktoré sprevádzajú takmer 3000 rokov olympijskej histórie, hoci niektoré z nich boli v rôznych dobách interpretované rôznym spôsobom.*“

Základy olympijskej výchovy

Parry (1998) tvrdí, že „*filozofická antropológia olympizmu poskytuje učiteľom telesnej výchovy kontext a spôsob, akým môžu dosiahnuť mnoho dôležitých cieľov v súvislosti s morálnou výchovou*“.

Ren Hai (2008) potvrdzuje tvrdenia Parryho, ktorý hodnotí, že „*čo sa týka najzákladnejšieho chápania olympijskej výchovy, ide o vzdelávaciu aktivitu, ktorej cieľovou skupinou je mládež a ktorá využíva šport na šírenie olympijských hodnôt.*“

Binderová (2005) je toho názoru, že „*od prvých moderných olympijských hier svet každé štyri roky inšpirujú emocionálne príbehy športových víťazstiev a sklamaní. Tieto príbehy slúžia ako vzory a ako potvrdenie pre budúce generácie potenciálnych úspešných športovcov. Potrebujeme nápaditý prístup k výučbe olympijských hodnôt, aby nám všetkým pomohol prekonať bariéry tradícií a predsudkov, ktoré nás niekedy zahalia zúfalstvom z dopingu, násilia a podvádžania.*“

Mueller (2008) navrhuje „*nasledovné črty olympijskej výchovy*“, pričom všetky vychádzajú z Coubertinovho filozofického dedičstva: (1) *Koncept harmonického vývoja celého ľudstva;* (2) *Myšlienka úsilia o ľudskú dokonalosť prostredníctvom vysokého výkonu, kde vedecký a umelecký úspech musí mať takú istú hodnotu ako športový výkon;* (3) *Športová aktivita dobrovoľne prepojená s etickými zásadami ako fair play a rovnosť šancí a odhodlanie tieto povinnosti splniť (...);* (4) *Koncept mieru a dobrej vôle medzi národmi, odzrkadlený v rešpekte a tolerancii v medziludských vzťahoch;* (5) *Podpora krokov k emancipácii v a prostredníctvom športu.*

Olympijská výchova v Belgicku – príklad belgickej Olympijskej zdravotnej nadácie

Belgický olympijský a medzifederálny výbor (BOIC) považuje olympizmus za výchovnú paradigmu pre mládež prostredníctvom športu. Hodnoty podporované športovými ideálmi výkonu, zdravia, vytrvalosti, vôle, fair play... sú hodnoty, potrebné v každodennom živote každého z nás. Implementáciou týchto hodnôt do športovej praxe by sa mladí ľudia stali presnejšími vo svojich životoch a stali by sa dobrými občanmi.

To je dôvod, prečo BOIC investuje s oddaným tímom do olympijskej výchovy na školách, v športových kluboch, na vyšších stupňoch vzdelávania, ale aj v spolupráci s tými, ktorí sú zodpovední za výchovu mládeže (rodičia, učitelia telesnej výchovy, vedúci klubov atď.). Belgická Nadácia olympijského zdravia (OHF) bola založená v roku 1991 s cieľom dosiahnuť tieto zábery s podporou verejných a súkromných – komerčných – partnerov.

Hlavnou úvahou je, že BOIC by využíval tie isté nástroje aké používajú nájomníci hyperkomercializácie. Medzi tieto nástroje patrí strategický, marketingový manažment a manažment ľudských zdrojov a udalostí. Zaujímavé je, že vďaka využívaniu týchto nástrojov prehodnotili sponzori svoje investície do športu a prišli do OHF, aby získali „dobré občianstvo“ a ukázali „sociálnu zodpovednosť spoločnosti“.

S cieľom zabrániť tomu, aby partneri opustili belgický olympijský tím, BOIC sa rozhodol ponúknuť im marketingový balík vrátane mixu podpory olympijských športovcov a výchovných projektov...! Tento balík ukazuje kompatibilitu komerčného partnerstva a výchovných projektov v rámci etického kódexu.

Zahŕňa štyri hlavné akcie, ktoré vytvárajú kontinuálnosť namiesto jednorazových akcií:

- **„Šport na školách“** – dobročinná udalosť, ktorej cieľom je podporiť rozvoj športových aktivít na školách tým, že školy, ktoré sa budú podieľať na tomto projekte, dostanú finančné prostriedky. Rok 2010 je 30. ročníkom tejto iniciatívy.
- **„Šialenci do zdravia“** – projekt sa každoročne sústreďuje na 3000 tried (60000 detí) na základných školách (vo veku 8 – 12 rokov). Cieľom je navrhnúť školské programy v súvislosti so zdravým životným štýlom a stravovacími návykmi pre deti na základných školách. Využíva mapy, brožúry, plagáty a napríklad ponúka deťom vo veku 8 – 10 rokov zdravé raňajky a deťom vo veku 11 – 12 rokov zdravú desiatu.
- **„Olympizmus a mládež“** je týždňový program s kurzami pre deti vo veku 11 – 12 rokov a pre škôlky. Zahŕňa pedagogické aktivity naviazané na tému olympijských hier a olympizmu. Cieľom je uviesť deti pomocou tohto programu do olympijského hnutia a podporiť ich záujem o športové činnosti. Podriadeným cieľom je utvoriť viac príležitostí pre „pohyb a cvičenie“ na školách.

- Okrem toho organizoval BOIC do roku 2008 „*Olympiknik*“. Išlo o hromadné podujatie na podporu všetkých športových zväzov. Organizovala sa v Kráľovskom parku v Bruseli 21. júla, keď Belgicko oslavuje svoj národný deň. Od roku 2009 nahradila toto podujatie „*Zlatá nedeľa*“. Ústrednou témou v roku 2010 bude osláviť olympijské postoje idealizmu, integrácie a integrity prostredníctvom aktívnej účasti verejnosti na aktivitách propagovaných športovými zväzmi a olympijskými partnermi, s účasťou olympijských športovcov. Podujatie „Zlatá nedeľa“ sa koná v nedeľu „bez áut“ v Bruseli.

Záver o budúcnosti marketingu olympizmu a olympijskej výchovy

„Šance olympijského hnutia do budúcnosti závisia od prežitia olympizmu. Musí mať trvalý štatút na najvyššobecnejšej úrovni v našich globálnych ľudských spoločnostiach. Zopár fráz o hodnotách, zámeroch, cieľoch a princípoch olympizmu možno nestačí na konfrontáciu s rýchlo sa meniacim a dynamickým svetom. Olympizmus by však v žiadnom prípade nemal byť chápaný ako produkt západného sveta. Prijatie názoru filozofickej antropológie je možnou cestou, ako ochrániť potrebný a trvalý štatút olympizmu pre ideálneho človeka. V budúcnosti stále budeme musieť pracovať na niekoľkých praktických záležitostiach, ktoré je potrebné zlepšiť alebo vyriešiť“ (Hsu, 2000, 254, 255).

Efektívna a aktuálna stratégia národného olympijského výboru ohľadom šírenia olympijskej výchovy by:

- olympijskú výchovu považovala za súčasť svojho programového vyhlásenia (pozri Olympijskú chartu);
- olympijskú výchovu využila ako súčasť marketingového mixu pri rokovaníach s partnermi;
- udržiavala kontakt s a rešpektovala všetkých možných podporovateľov olympijskej výchovy;
- chápala, že olympijská výchova nie je len o jednej osamotenej iniciatíve, ale mala by byť dlhodobým programom, založeným na strategickom pláne olympijskej výchovy.

Súčasnú smerovnosť olympijského hnutia v súvislosti s výchovou a vzdelávaním považujeme za náležitú. Medzinárodný olympijský výbor si je vedomý potreby investovať do olympijskej výchovy. Spôsob, akým sa olympijská výchova stala centrom projektu olympijských hier mládeže, je dobrým ukazovateľom tohto vedomia a vôle konať. Napriek tomuto pozitívnemu vyhláseniu musí Medzinárodný olympijský výbor každý deň bojovať, aby toto smerovanie udržal.

Literatúra

1. BINDER, D. (2005). *Teaching Olympism in Schools: Olympic Education as a focus on Values Education*. Barcelona, Centre d'Estudis Olímpics (UAB).
2. Hsu, L. (2000). *Olympism: A Dead Ideal and a Western Product?* Fifth International Symposium for Olympic Research.
3. IOC (2003). *Olympic Charter*. International Olympic Committee.
4. PARRY, J. (1998). *Physical education as Olympic education*. *European Physical Education Review* 4(2): 153 – 167.
5. REN HAI et all. (2008). *A Multidisciplinary and Multicultural Research Guide*. Volume 1, Beijing, Beijing Sport University Press.
6. TAVARES, O. (2006). *Olympic values in the 21st century: between continuity and change*. Barcelona, Centre d'Estudis Olímpics (UAB).

Výchova k olympizmu alebo olympijská výchova

Ian CULPAN, dekan Fakulty vied a telesnej výchovy na Univerzite v Canterbury, Nový Zéland

Naul (2008) uvádza, že olympijská výchova vychádza z niekoľkých koncepčných orientácií. Tieto orientácie sú charakterizované nasledovne:

- Historické a pedagogické základy vychádzajú z písomností Pierra de Coubertin.
- Kultúrna úloha zahŕňa šport na školách, zameriava sa na férovosť, solidaritu a mierumilovnosť
- Druh telesnej výchovy s úsilím o fyzický výkon v olympijských športoch, kde fyzický výkon je spojený so spoločenskými dobrými vlastnosťami, ako dodržiavanie pravidiel či rešpekt voči súperovi.
- Hodnoty a výchova prostredníctvom športu s cieľom dosiahnuť morálne a etické správanie za účelom vedenia cnostnejšieho životného štýlu.
- Ako olympijské učenie sa v spoločenských prostrediach. Táto orientácia je interdisciplinárna a umožňuje výchovné úlohy, ktoré nemusia byť nevyhnutne spojené s fyzickou aktivitou, ale sú orientované skôr kognitívne, pričom ide o politické a spoločenské aspekty súťažného športu, vrátane olympijského súťaženia.

Binderová (2001, 2005) a Culpan (2001 a 2008) identifikovali dve hlavné manifestácie vychádzajúce z Naulových koncepčných orientácií na olympijskú výchovu. Tvrdia, že zatiaľ čo olympijská výchova existuje v rôznych formách, v súčasných programoch dominujú interpretácie, ktoré sa nesústreďujú na „veľké“ otázky spájané s olympizmom: šport a olympijské hnutie.

V prvej manifestácii sa programy sústreďujú výhradne na teóriu olympizmu, prezentovanú veľmi pasívnym spôsobom. Sú až príliš opisné a sú dokázateľne málo relevantné pre učebné potreby študentov, praktické potreby vyučujúcich, potreby širšej spoločnosti, alebo pre potrebu poskytnúť stály odkaz pre rozvoj mierumilovnejšieho a lepšieho sveta.

Druhá manifestácia, ktorú Binderová (2001, 2005) a Culpan (2001, 2008) identifikovali, je v podstate charakterizovaná nástrojmi olympijskej výchovy, ktoré sa sústreďujú na aspekty olympijských hier mimo učebných plánov. Táto druhá manifestácia má tendenciu byť programom, o ktorom sa hovorí na každých olympijských hrách.

Obe manifestácie sú tiež charakterizované kľčovými, nekoordinovanými programami, ktoré s dobrým úmyslom poskytujú skupiny zaujímajúce sa o olympijské hnutie. Culpan (2008) tvrdí, že tieto nástroje, hoci sú užitočné, obsahujú veľa „rušivých aktivít“, zvyčajne založených na faktoch a údajoch o olympijských hrách a výkonoch športovcov. Sú to síce „pekne veci“, ale nie sú špecifické pre učebnú osnovu, majú zanedbateľnú a diskutabilnú pedagogickú hodnotu, zriedka sa sústreďujú na olympizmus a nie sú ani výchovne koherentné ani stále. Kľúčovým faktorom je, že tieto praktizované manifestácie olympijskej výchovy identifikované Binderovou (2001, 2005) a Culpanom (2001, 2008) sa neriadia olympizmom a ani nie sú prezentované prostredníctvom telesnej výchovy a športových cvičení. Majú skôr tendenciu byť pasívnymi aktivitami v triedach. Prinajlepšom plávajú medzi technokratickými a vedecky funkcionalistickými pedagogikami a „nepedagogickými“ hrami a aktivitami, ktoré nie sú nevyhnutne uvedené do kontextu učenia sa o olympizme.

Analýza orientácií identifikovaných Naulom (2008) a manifestácie identifikované Binderovou (2001, 2005) a Culpanom (2001, 2008), naznačujú, že sa nachádzajú v rôznych, rozmanitých a sporných formách na celom svete. Táto analýza jasne naznačuje, že nie všetky praktizujú učenie sa o olympizme cez telesnú výchovu alebo šport. Nemajú nevyhnutne rozoznatel'nú pedagogiku a vyzerá to, že olympijské ideály propagujú ako bezproblémový tovar. Tento spôsob prezentácie olympijskej výchovy neumožňuje žiakom zažiť, kritizovať tento zážitok a nájsť sa v kultúre športových aktivít, ktoré sú podložené olympizmom.

Aby sa prospech z učenia v súvislosti s olympizmom maximalizoval, mali by byť programy výrazne odlišné od dominantných existujúcich orientácií olympijskej výchovy. S cieľom dosiahnuť tento zámer navrhujeme, že je potrebná *výchova k olympizmu*, ktorá predstavuje práve ten rozdiel od súčasnej olympijskej výchovy. Výchovu k olympizmu je možné jednoducho definovať ako *kultúrne a kriticky relevantný zážitkový proces učenia o integrovanom súbore životných princípov prostredníctvom športu* (Culpan a Moon, 2009).

Výchova k olympizmu musí byť pre žiakov relevantná, musí sa odpútať od technokratických a vedecky funkcionalistických pedagogík a začleniť a vychádzať z množstva iných pedagogík. Výchova k olympizmu je výrazne odlišná, pretože vychádza z aspektov niektorých koncepčných orientácií Naula a predovšetkým je založená na diele Binderovej (Naul 2008, 4. orientácia) a začleňuje do nej špecifickú pedagogiku, zatiaľ čo Binderová (2005) zastávala olympijskú výchovu, ktorá podporovala stimuláciu predstavivosti a kreativity, aby tak žiaci začali seba aj svoj svet chápať v inom svetle. Tvrdíme, že výchova k olympizmu musí tiež podporovať alternatívne názory charakterizované možnosťami. Tlak na

spoločenskú zmenu, charakterizovanú konceptom uvedomenia si spoločenskej spravodlivosti prostredníctvom konania spoločnosti, sa stáva nevyhnutným.

Pedagogika olympizmu

Vďaka svojim filozofickým základom a pozíciám sa koncept olympizmu prepožičiava humanistickej interpretácii. Z pedagogického hľadiska je humanistická pedagogika pedagogikou „rozumnosti“ a strednou cestou medzi binárnymi pozíciami vedeckého funkcionalizmu a kritickej pedagogiky. Je to pozícia, ktorá umožňuje technokratickým a sociálno-kritickým zástancom spojiť sa v kultúre kritickej rozpravy. Je to pedagogika, ktorá obsahuje humanistickú stránku olympizmu. Učitelia môžu využiť výchovnú predstavivosť a pedagogiku na vyvinutie programov, ktoré majú hlbokú myšlienku, chápu hnutie ako cennú skúsenosť a dokážu zachytiť moc a silu fyzických úsilí v holistickom chápaní blaha (Culpan, 2001).

Culpan a Bruce (2007) a Culpan a Wigmore (2010) však tvrdia, že na Novom Zélande a v iných krajinách s ohľadom na rastúce výstrednosti spájané s kapitalizmom a následným rozmachom konzumnej spoločnosti, ktorý teraz prenikavo ovplyvňuje našu mládež ešte viac než v minulosti, je potreba výchovného systému, poskytujúceho alternatívne náhľady na občianstvo v konzumnej spoločnosti, naliehavejšia než kedykoľvek predtým. Pre telesnú výchovu, ktorej legitímnou súčasťou na Novom Zélande je aj výchova k olympizmu, je naliehavá a nesmierne dôležitá potreba motivovať žiakov vyvinúť si silný zmysel pre spoločenskú zodpovednosť a spoločenskú spravodlivosť v rámci, ale aj mimo školskej triedy.

Mnohé z argumentov, ktoré sa používajú s cieľom opodstatniť kritickú pedagogiku v telesnej výchove, majú priamy súvis s výchovou k olympizmu. Ako zdôrazňuje Evans (1987), používaním kritickej pedagogiky v rámci telesnej výchovy sa napravujú bežné problémy v učení vo vákuu. Pre olympijskú výchovu to znamená, že programy olympijskej výchovy už nemôžu ďalej ignorovať širšie spoločenské, morálne a politické vplyvy a problémy, ktoré generuje olympijské hnutie.

Prijatím sociálno-kritickejšieho postoja k výchove k olympizmu a využívaniu kritickej pedagogiky, vytvárajú učitelia olympijskej výchovy pre výchovu k olympizmu pozíciu, vďaka ktorej môže mať potenciál propagovať väčší význam športu, olympizmu a hnutia.

Táto konceptualizácia výchovy k olympizmu vychádzajúcej z kritickej pedagogiky je pokusom o zvýšenie vedomia ľudí s tým zámerom, aby konfrontovali a odhaľovali protirečenia a predpoklady, ktoré sa berú za dané a sú prejavom dominantných spôsobov myslenia o svete. Tento druh pedagogiky sa snaží poskytnúť istý rámec, pomocou ktorého

Ľudia môžu skúmať svoje vlastné reality, vedomosti a hodnoty, aby tak mohli nájsť zmysel svojich zážitkov. Výchova k olympizmu, ako tu tvrdíme, propaguje tieto myšlienky rozvojom povedomia o olympijskom hnutí, hrách, olympizme a športe. Aby sme to mohli robiť efektívne, musí výchova k olympizmu čerpať z kritickej pedagogiky, aby sa tak dosiahla kultúra kritického diškurzu. Využívaním pedagogiky tohto druhu sa významne zvyšuje sila a potenciál propagácie väčšieho významu športu, olympizmu a olympijského hnutia pre mladých ľudí. Toto zvýšenie by malo potenciál podporiť študentov, aby využívali svoju cvičenú predstavivosť na odhaľovanie možností, aby si tak zvýšili úroveň povedomia predovšetkým o nespravodlivosti, nerovnosti a potrebe snahy o spoločenskú zmenu. Kritická pedagogika sa pre výchovu k olympizmu v podstate snaží „vyvinúť jednotlivcov a skupiny, ktoré dokážu kriticky reflektovať o prejavoch mocenských vzťahov“ (Culpan a Bruce, 2007, str. 5). Tento druh kritiky, ako tvrdia, nevytvára nepriateľstvo a umožňuje vnímať šport vo všetkých jeho spoločenských a kultúrnych formách. Propagovaním týchto myšlienok by sa olympijské hnutie – s „*kritickým olympizmom*“ – mohlo posunúť na ceste k obrneniu sa prostredníctvom svojich výchovných programov voči agresívnej komercializácii a profesionalizmu športovej politickej ekonomie.

Podporovaním a odôvodňovaním kritickej pedagogiky vo výchove k olympizmu sa prekoná bežný problém výučby vo vákuu. Pre výchovu k olympizmu to znamená, že je možné identifikovať širšie spoločenské, morálne a politické vplyvy a záležitosti, ktoré olympijské hnutie vytvára, a skúmať ich spôsobom, ktorý študentov zaujíma. Znamenalo by to, že by si študenti mohli vyvinúť isté chápanie, ktoré by im umožnilo kriticky hodnotiť moc a privilégia niektorých skupín v športe a v olympijskej kultúre, umožnilo by im to uvedomiť si, že pod povrchom športu a divadla okolo olympiády je krehká rovnováha medzi harmóniou a nespokojnosťou a že spoločenská zmena a zmysel si vyžadujú kritický pohľad na olympijské a športové praktiky a otázky o nich.

Implementácia empirickej pedagogiky asociovanej s kritickou paradigmou dáva olympizmu užitočné smerovanie. Zabezpečuje, aby boli možné príležitosti lepšie zahrnuté tým, že sa venuje špecifickým potrebám rôznych nadaní študentov počas hodín telesnej výchovy. Keď utvoríme paralelu medzi telesnou výchovou a výchovou k olympizmu, môže odpor k približovaniu sa k emancipovanejšej pedagogike znamenať, že učitelia olympijskej výchovy riskujú, že nebudú vzdelávať, stanú sa zbytočnými a bezvýznamnými. Neúspech pri implementácii kritickej pedagogiky do výchovy k olympizmu môže takisto znamenať zlyhanie pri poskytovaní predstavivosti, kreativity a vízie mladým ľuďom, hovoriac o sociálnej nespravodlivosti prostredníctvom športu a konzumných excesov s tým spájaných. Tiež to

môže znamenať zlyhanie v napomáhaní pri tom, aby si uvedomili podmienky spájané so športom, ktoré obmedzujú vývoj človeka. Kritická pedagogika zohráva v propagácii olympizmu významnú úlohu; takú istú má aj v procese, keď žiaci začnú chápať význam športu; taktiež má svoju úlohu pri zabezpečovaní, že etické a morálne praktiky športu sú chápané ako cenné ľudské činnosti (Culpan & Bruce, 2007). V neposlednom rade zohráva úlohu v získavaní ďalšej výhody z olympizmu prostredníctvom telesnej výchovy a tým pomáha utvárať mierumilovnejší a lepší svet. Táto sústava vychádza z orientácií Naula (2008) a z praktizovaných manifestácií Binderovej a Culpana. Ak sa nebudeme zaoberať vhodnými pedagogickými praktikami na výchovu k olympizmu, môže to viesť ku koncu športu ako takého a k strate relevantnosti olympizmu a olympijského hnutia. Keď pomyslíme na ich súčasnú moc, potenciál a popularitu, bola by to skutočná tragédia.

Výchova k olympizmu v praxi na Novom Zélande

Zatiaľ čo študijný plán zdravia a telesnej výchovy na Novom Zélande (NZHPE) (Ministerstvo školstva, 1999) uzákoňuje štúdium olympizmu prostredníctvom programov telesnej výchovy, Culpan (2008) informuje, že výchova k olympizmu na Novom Zélande je úplne novým konceptom, ktorý propaguje výchovnú spojitosť, zosúladenie učebných osnov telesnej výchovy a olympijskú pedagogiku.

V súčasnosti zabezpečil Nový Zéland prostredníctvom vedeckej práce na Univerzite v Canterbury a predchádzajúcej spolupráce s Olympijskou akadémiou Nového Zélandu to, že programy olympizmu pre školy sú zosúladené so štátnymi požiadavkami na telesnú výchovu. Štát nariadil výučbu týchto hodnôt prostredníctvom NZHPE (Ministerstvo školstva, 1999), predovšetkým čo sa týka olympizmu, a podporil rozvoj kritického myslenia o inštitucionalizácii športu v školách. Kľúčové iniciatívy v tejto oblasti zažili rozvoj zdrojov spojených s učebnými osnovami, založených na nich a riadených nimi, to všetko v súvislosti s telesnou výchovou a olympizmom. Základné postoje a hodnoty NZHPE boli ústredným bodom tohto vývoja.

Ako píše Culpan (2001, 2008), štát zaplatil za utvorenie týchto zdrojov, štát potom tieto zdroje odovzdal do správy. Základná pedagogika týchto zdrojov bola podnetná a použiteľná pri telesnej výchove a olympizme. Obsah učebných osnov bol špecifický, podporovaný profesionálnym rozvojom učiteľov. To nakoniec viedlo k tomu, že bol zakomponovaný do programov telesnej výchovy po celej krajine. Táto stratégia bola úplne iná ako stratégie, ktoré Binderová (2001) identifikovala ako dominantné vo výchove k olympizmu. Culpan (2001) tvrdí, že na Novom Zélande štát podporil výučbu hodnôt,

predovšetkým olympizmu, a podporil rozvoj kritického myslenia o inštitucionalizácii športu vo všeobecnosti a najmä olympijského hnutia (s. 549).

V tejto stratégii spolupráca sa výchova k olympizmu stala významnou súčasťou mnohých školských programov a telesná výchova sa stala hlavným nositeľom jej propagácie a rozširovania. Umožňuje to, že olympizmus je oficiálne uznaný štátom, prístupný pre všetky deti a umožňuje vyvinúť zmysluplnú lojalnosť medzi Ministerstvom školstva, Olympijskou akadémiou Nového Zélandu, Telesnou výchovou Nový Zéland (asociácia učiteľov) a Univerzity v Canterbury.

Jedným z kľúčových aspektov tohto vývoja bolo odmietnutie vopred pripravených, nešpecifických programov bez spojitosti s učebnými osnovami, ktoré vyčkávali v kartotékach učiteľov a neškolených vychovávateľov, aby ich oprášili v lepšom prípade na požiadanie, v horšom prípade každé štyri roky. Namiesto toho je iniciatíva výchovy k olympizmu chápaná z pedagogického hľadiska ako rozumná stratégia, ktorá je holistická, čo sa týka jej podstaty. Riadi sa spoločenskou, kultúrnou a kritickou perspektívou založenou na ideológii humanizmu. Výchova k olympizmu sa stala základom a neoddeliteľnou súčasťou vývoja výchovy každého študenta na Novom Zélande. Predovšetkým starší žiaci majú možnosť študovať olympizmus zo silno kriticky humanistickej pozície.

S cieľom pomôcť výchove k olympizmu pri propagovaní a implementácii stratégie kritickéj pedagogiky čerpá *študijný plán zdravia a telesnej výchovy na Novom Zélande* (Ministerstvo školstva, 1999) zo základného konceptu sociálno-ekologickej perspektívy. Uvedený koncept poskytuje filozofickú základňu, pomocou ktorej je možné to dosiahnuť. Táto perspektíva povzbudzuje učiteľov a študentov ku skúmaniu predpokladov o športe, olympizme a olympijskom hnutí, s cieľom spochybníť a poukázať na mocenské vzťahy.

Tento druh kritiky je, ako tvrdia aj Culpan a Bruce (2007), nenásilný a umožňuje vnímať šport vo všetkých jeho spoločenských a kultúrnych formách. Základnou premisou je, že sa sociálno-ekologická perspektíva sústreďuje na kritiku športu v jeho kultúrnych formách a neoddeľuje ho od širších spoločenských, politických, hospodárskych, morálnych a kultúrnych kontextov, dejín a významov. Dosiahnutie tohto cieľa umožní študentom a učiteľom pripísať olympizmu a športu väčší význam, identifikovať významy, ktoré nie sú bezpodmienečne spoločensky plodné, a tiež im umožní včleniť princípy a hodnoty olympizmu do svojich vlastných životov.

Takéto názory sú zaznamenané v *študijnom pláne zdravia a telesnej výchovy na Novom Zélande* (Ministerstvo školstva, 1999). Napríklad:

- Študenti budú podporovaní, aby svoje vlastné rozhodnutia kriticky hodnotili a pracovali s cieľom zlepšiť prax v súvislosti s telesnou činnosťou v škole, ale aj mimo nej (Ministerstvo školstva, 1999, s. 42).
- Študenti porozumejú spoločenským, kultúrnym, ekonomickým a ekologickým faktorom, ktoré ovplyvňujú postoje, vieru a činnosti spájané so športom. Budú kriticky skúmať šport z hľadiska školy a spoločnosti ako celku (Ministerstvo školstva, 1999, s. 44).
- Študenti si vyvinú schopnosti na identifikáciu a kritické hodnotenie príspevkov, ktoré má veda, technológia a prostredie na športový výkon (Ministerstvo školstva, 1999, s. 42).

Iné príklady Ministerstva školstva zahŕňajú:

- Kriticky analyzovať tento prípad (študenti si zvolia olympijský prípad) v súvislosti s filozofiou olympizmu, pričom je potrebné zväžiť ho z osobného hľadiska ako aj zo širšej spoločenskej úrovne (Ministerstvo školstva, 1999, s. 70).
- Identifikovať a analyzovať spôsoby, akými bežné názory na cvičenie, fitness a zdravie ovplyvňujú ich samých, ostatných ľudí a spoločnosť, a zhodnotiť tieto efekty (Ministerstvo školstva, 1999, s. 70).
- Kriticky analyzovať sociálne postoje a praktiky, ktoré tvarujú vzory telesnej aktivity v spoločnosti (Ministerstvo školstva, 1999, s. 71).

Záver

Výchova k olympizmu na Novom Zélande sa vo svojej podstate snaží prostredníctvom implementácie empirickej kritickej pedagogiky dosiahnuť rovnováhu osobného rozvoja z telesnej, spoločenskej, morálnej, duchovnej a intelektuálnej perspektívy. Ide o podporovanie zdravia, chápania a zažívania pocitu spolupatričnosti v súťažiach a snahy byť najlepším, sociálnu zodpovednosť pri pomáhaní, utváraní vzťahov, komunikovaní s inými, poskytovanie dobrého príkladu pre ostatných, aby navzájom súperili v harmónii a akceptovali práva ostatných, cnostné správanie, ktorým preukazujeme rešpekt voči iným, voči pravidlám a predpisom v športe, rôznym kultúram a prostrediu, rozvoj vedomostí s cieľom pochopiť, kriticky reflektovať, nájsť si vlastnú pozíciu a konať v súvislosti s rôznymi spoločensko-kultúrnymi spôsobmi správania sa, tradícií a vízií asociovaných s kontextom pohybu.

Výchova k olympizmu v rámci telesnej výchovy na Novom Zélande sa úplne zhoduje s požiadavkami študijného plánu a vykazuje veľké synergické efekty s učením Coubertina a, dúfajme, podporuje študentov, aby sa stali skutočne ľudskými v neustále sa meniacom

konzunnom svete, ktorý zúfalo potrebuje kritické myslenie a opatrenia, aby vychovával „dobrých“ občanov.

Pod'akovanie

Táto práca čerpá z niekoľkých predchádzajúcich diel, predovšetkým sa opiera o nasledovné diela:

1. Culpan, I. and Wigmore, S. (2010). The delivery of Olympism education within a physical education context drawing on critical pedagogy. *International Journal of Sport and Health Science*. [on-line] ISSN1880-4012.
2. Culpan, I. (2009). Olympism, China and the call for an Olympic pedagogy. *Pacific-Asian Education*. Vol.20,2, str. 7-16.
3. Culpan, I. (2006). Olympic Academy's programmes on Olympic education: Olympism in action: New Zealand. *Proceedings of the 8th International Olympic Academy Session for Presidents or Directors of National Olympic academies and Officials of National Olympic Committees*. 23-30 May, 2006. Olympia, International Olympic Academy, Greece. Pp 58 – 70.

Literatúra

1. Bale, J. & Christensen, M. (2004). *Post-Olympism: Questioning sport in the twenty-first century*. New York: Berg Publishers.
2. Binder, D. (2001). Olympism revisited as a context for global education: Implications for physical education. *Quest*, 53(1), 14 – 34.
3. Binder, D. (2005). *Teaching Olympism in schools: Olympic education as a focus on values education*. Barcelona: Centre d'Estudis (UAB).
4. Culpan, I. (2001). The pedagogy of neo-Olympism in a national physical education curriculum: The Greek connection. *Proceedings of the 5th International Olympic Academy Session for Educationalists and Officials of Higher Institutes of Physical Education*. International Olympic Academy, Olympia Greece. Dostupné na: <http://www.ioa.org.gr/books/report/2001>
5. Culpan, I. (2006). Olympic Academy's programmes on Olympic education: Olympism in action: New Zealand. *Proceedings of the 8th International Olympic Academy Session for Presidents or Directors of National Olympic academies and Officials of National Olympic Committees*. 23-30 May, 2006. Olympia, International Olympic Academy, Greece. Pp 58 – 70.

6. Culpan, I. (2007, Nov.). Olympic education within physical education: Changing the pedagogy. *Proceedings of the International Forum on Beijing Olympic Education* (pp. 136 – 154). Beijing, China: Humanistic Olympic Studies Centre, Renmin University.
7. Culpan, I. (2008, July). Olympism, New Zealand and critical pedagogy: The call for an Olympic pedagogy. *Conference proceedings of the International Forum on the Beijing 2008 Games* (pp. 237 – 248). Beijing, China: Humanistic Olympic Studies Centre, Renmin University.
8. Culpan, I. (2009). Olympism, China and the call for an Olympic pedagogy. *Pacific-Asian Education*. Vol.20, 2, pp 7 – 16.
9. Culpan, I., & Bruce, J. (2007). New Zealand physical education and critical pedagogy: refocusing the curriculum. *International Journal of Sport and Health Science*, 5, 1 – 11.
10. Culpan, I., & Moon, C. (2009). Nepublikovaná práca. Christchurch, New Zealand: Olympic Studies Centre, University of Canterbury.
11. Culpan, I. & Wigmore, S. (2010). The delivery of Olympism education within a physical education context drawing on critical pedagogy. *International Journal of Sport and Health Science*. on-line ISSN1880-4012.
12. Evans, J. (1987). Teaching and learning in physical education: Towards a qualitative understanding. *Physical Education Review*, 10(1) 30-39.
13. International Olympic Committee. (2010). *Olympic Charter*. Lausanne: IOC. Dostupné na: http://multimedia.olympic.org/pdf/en_report_122.pdf
14. Ministry of Education. (2007). *The New Zealand Curriculum*. Wellington, New Zealand: Learning Media.
15. Ministry of Education. (2004). *Making meaning, making a difference*. Wellington, New Zealand: Learning Media.
16. Ministry of Education. (1999). *Health and physical education in the New Zealand Curriculum*. Wellington, New Zealand: Learning Media.
17. Naul, R. (2008). *Olympic education*. Oxford: Meyer & Meyer Sport Ltd.
18. Parry, J. (2006). Sport and Olympism: Universals and multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport*, 33, 188 – 204.
19. Parry, J. (2007). The religio athletae, Olympism and peace In J. Parry, S. Robinson, N. Watson & M. Nesti (Eds.), *Sport and spirituality: An introduction* (pp. 201 – 214). London: Routledge.
20. Wigmore, S. (2007). Olympism – a must for the school curriculum. *Proceedings of the 2007 China Forum on the Humanities and Social Sciences and Beijing Olympic Games*

International Conference (pp. 90 – 97). Beijing, China: Humanistic Olympic Studies Centre, Renmin University.

Olympijská výchova na Ukrajine

Maria BULATOVOVÁ, predsedníčka Ukrajinskej olympijskej akadémie, Ukrajina

História moderného olympijského hnutia dokazuje, že ideály antických olympijských hier majú pre ľudstvo večnú hodnotu. Tieto ideály sa rozšírili na všetky kontinenty a do všetkých krajín. Umožnili oživiť olympijské hry a stali sa jedinečným fenoménom spoločenského spolužitia v svetovej komunite.

Popularita a atraktivnosť olympijského hnutia je do veľkej miery zabezpečená systémom olympijskej výchovy a rastúcich vedomostí o olympizme, histórii olympijských hier, princípov a myšlienok olympijského športu, jeho miesta v medzinárodnom športovom živote, systéme vzdelávania a tiež prepojením s ostatnými aspektmi spoločenského života.

Existenciu vývoja systému olympijskej výchovy by bolo možné vystopovať až k prvým kongresom a zasadnutiam Medzinárodného olympijského výboru (MOV). Systém bol stanovený pozíciou prvého prezidenta MOV Pierra de Coubertin, ktorý olympijský šport videl vždy v súvislosti s ostatnými aspektmi spoločenského života. Takýto postoj mali aj všetci ďalší prezidenti MOV. Veľkú pozornosť olympijskej výchove venoval predovšetkým Juan Antonio Samaranch, ktorý sa stal krstným otcom Ukrajinskej olympijskej akadémie a poskytol všetky potrebné odporúčania, ako vytvoriť systém olympijskej výchovy – založenie národného Olympijského múzea, olympijských knižníc, rozvoj publikačných aktivít, implementácia predmetu „Olympijský šport“ do učebných osnov stredných a vyšších vzdelávacích inštitúcií.

Utvorenie uceleného systému olympijskej výchovy na Ukrajine by sa malo vzťahovať na obdobie, keď Ukrajina získala nezávislosť a stala sa suverénnym subjektom medzinárodného spoločenstva, ako aj olympijského hnutia. V roku 1991 bola založená Ukrajinská olympijská akadémia (OAU), ktorá v úzkej spolupráci s Ukrajinskou národnou univerzitou telesnej výchovy a športu (NUUPES) prevzala zodpovednosť za šírenie vedomostí o olympizme na Ukrajine. Táto práca sa zakladá na dvoch najdôležitejších princípoch:

- Rozvoj systému olympijskej výchovy na Ukrajine v organickej jednote s aktivitami so smerovaním, ktorým MOV, Medzinárodná olympijská akadémia, Medzinárodný výbor Pierra de Coubertin (CIPC) a ostatné medzinárodné organizácie propagujú ducha olympizmu a šíria vedomosti o olympijskom športe;

- Sústreďenie aktivít OAU a NUUPES na stredné a vyššie vzdelávanie, predovšetkým v oblasti špeciálnej telesnej kultúry a športovej výchovy, pretože len dôkladná príprava budúcich profesionálov v olympijských športoch sa môže stať záväzkom k úspešnej práci učiteľov telesnej výchovy, trénerov a iných odborníkov na olympijskú výchovu.

S cieľom komplexnej prípravy špecialistov pre systém olympijskej výchovy OAU vytvára a realizuje dlhodobé programy výskumných, vzdelávacích a publikačných aktivít, ktoré odporučil prezident MOV Juan Antonio Samaranch a v súvislosti s ktorými MOV poskytol organizačnú a finančnú podporu, aby boli tieto ciele dosiahnuté.

Jedným z prvých krokov týmto smerom bolo založenie vydavateľstva „Olympijská literatúra“ v roku 1994. To začalo pravidelne publikovať príručky a populárnu literatúru o olympijskej výchove, vedecký časopis „Veda v olympijskom športe“ a populárny časopis „Olympijská aréna“. Viac než sto kníh o olympijských témach utvorilo základ pre početné olympijské knižnice. Prvým významným vydaním bola základná príručka „Olympijské športy“ v dvoch zväzkoch, ktorú triumfálne prezentoval prezident MOV Juan Antonio Samaranch na Olympijskom kongrese storočnice v Paríži v roku 1994. V roku 1997 bola kniha vydaná v anglickom jazyku. V tom istom roku bolo vydané ešte jedno významné dielo a to „Všeobecná teória prípravy športovcov v olympijských športoch“ od V. Platonova, príručka pre študentov vyšších vzdelávacích inštitúcií so zameraním na telesnú výchovu. Neskôr bola vydaná v mnohých krajinách, vrátane Španielska, Nemecka, Poľska, Číny, Brazílie či Ruska. Nová kompletná verzia dvojzväzkovej príručky „Olympijské športy“ bola vydaná v roku 2009.

Je ťažké oceniť úlohu vydavateľstva „Olympijská literatúra“ pri vývoji potenciálu olympijských vedomostí na Ukrajine. Vydalo viac ako sto kníh venovaných histórii a súčasnému stavu olympijského hnutia, jeho problémom, tréningom športovcov a koučingu. Popri odbornej literatúre publikovalo vydavateľstvo populárne knihy určené pre všeobecné publikum čitateľov: „Olympijská charta“, „Olympijské pamäti“ od Pierra de Coubertin, „Malý olympijský slovník“, „Prezidenti MOV. Životy a skutky“, „Zlaté stránky ukrajinského olympijského športu“, atď. Zámerom publikácie „Vybrané práce generála O. Butovského“ v štyroch zväzkoch z roku 2009 je zachovať historické dedičstvo jedného z prvých zakladateľov olympijského hnutia – generála Oleksija Butovského, priateľa Pierra de Coubertin a člena prvého MOV.

Jedným z najdôležitejších elementov tohto vzdelávacieho programu je publikácia referenčnej literatúry ako napríklad „Encyklopédia moderných olympijských športov“,

„Encyklopédia olympijských športov“ v piatich zväzkoch, „Encyklopédia olympijských športov na Ukrajine“, atď.

„Encyklopédia olympijských športov – otázky a odpovede“, vydaná v roku 2009, zaujíma špeciálne miesto medzi týmito publikáciami. Kniha obsahuje detailný materiál o pôvode olympijských hier v starovekom Grécku, o oživení olympijských hier v súčasnosti, o olympijských symboloch a ceremoniáloch, ďalej opisuje medzinárodný olympijský systém, olympijské športy a olympijské úspechy Ukrajiny. Všetky tieto informácie sú prezentované formou testov, ktoré sú doplnené dodatočným materiálom, nehovoriac o vysokej umeleckej kvalite ilustrácií. Táto kniha, ktorej autorkou je prezidentka OAU M. Bulatovová, získala špeciálnu cenu MOV za jej vysokú pedagogickú hodnotu a umelecký výraz na XIII. olympijskom kongrese v roku 2009 v Kodani.

Na základe iniciatívy OAU vydalo vydavateľstvo „Olympijská literatúra“ sériu 10 plagátov s olympijskou tematikou, príručku pre malých školákov „Tvoja prvá olympijská príručka“, stolové hry, atď.

Jedným z najdôležitejších príspevkov k šíreniu olympijských vedomostí je činnosť na univerzitnej úrovni. Práve z tohto dôvodu kladie OAU veľký dôraz na začlenenie olympijských vzdelávacích programov do univerzitných študijných plánov. NUUPES je pionierom tohto úsilia. Je prvá univerzita, ktorá do študijných plánov začlenila 135-hodinový odbor „Olympijské športy“. Príspevok NUUPES k olympijskej výchove vysoko ocenil MOV. Prezident MOV Jacques Rogge a predseda lekárskej komisie MOV Patrick Schamasch dostali titul Dr. honoris causa Ukrajinskej národnej univerzity telesnej výchovy a športu. NUUPES organizuje a inšpiruje viaceré podujatia olympijskej výchovy, vrátane podujatí „Olympiáda cudzích jazykov pre univerzitných študentov“, „Študent a olympijský šport“, „Študentská veda v treťom milénií“, olympijského kvízu „Odborník na olympijské športy“, atď.

Aktívna účasť členov OAU na rôznych medzinárodných kongresoch a konferenciách venovaných olympijským témam, kde si účastníci môžu vymieňať najnovšie informácie o úspechoch olympijskej vedy, tiež podporuje olympijskú výchovu. Tlačené dôkazy o týchto výskumoch je možné nájsť v olympijských knižniciach v inštitútoch vyššieho vzdelávania.

Ďalším dôležitým cieľom aktivít OAU je šírenie olympijskej výchovy na stredných školách. Na tento účel inicializovala akadémia publikáciu kníh, metodických odporúčaní, stolových hier a plagátov s cieľom vytvoriť fond tlačených olympijských materiálov pre stredné školy ako podporu učebných osnov. V tomto fonde je aj séria olympijských plagátov, príručka „Tvoja prvá olympijská príručka“, stolové hry „Olympijské preteky“ a „Olympijská lotéria“, zápisník pre žiakov „Spolu s olympionikmi“, informatívno-výchovné knihy

venované olympijským hrám v Pekingu a Vancouveri, či I. olympijským hrám mládeže v Singapore 2010.

OAU sa spolu s národným olympijským výborom aktívne podieľa na programe príprav na I. olympijské hry mládeže v Singapore. Zahŕňalo to výber ukrajinskej partnerskej školy pre školu v Singapore, účasť malého ukrajinského chlapca na programe „Priatelia olympiády“, účasť v kempе „Mladý novinár“ v Singapore, atď.

Dobrou tradíciou Ukrajinskej olympijskej akadémie je každoročné usporadúvanie podujatí spolu s národným olympijským výborom. Sú to Celoukrajinský olympijský deň, Celoukrajinská olympijská lekcja a Olympijský týždeň na Ukrajine.

Akadémia každý rok organizuje súťaže ako:

- Literárna súťaž „Olympijské športy a literatúra“;
- Najlepšia športová fotografia;
- Olympijská výtvarná súťaž;
- Celoukrajinský kvíz „Odborník na olympijské športy“;
- Najlepšia vedecko-výskumná práca o olympijskom hnutí.

Programy vždy obsahujú rôzne súťaže, kvízy, hry pre účastníkov podujatí. Cieľom všetkých týchto aktivít je zlepšiť spoločenskú humanizáciu, popularizovať zdravý životný štýl, rozšíriť pohľad na svet detí, pomôcť pri formovaní morálnych princípov mladej generácie. Víťazom všetkých súťaží sa udeľujú diplomy a ceny.

Akadémia inicializovala zavedenie teoretických kurzov do učebných osnov stredných škôl. V roku 2007 bola vytvorená Celoukrajinská sieť experimentálnych stredných škôl so zavedením olympijskej výchovy (takmer 100 škôl). Dvakrát ročne organizuje OAU školenia a praktické semináre „Olympijská pedagogika v systéme výchovnej práce na všeobecných stredných školách na Ukrajine“ pre riaditeľov experimentálnych škôl a metodikov terciárneho pedagogického vzdelávania. S cieľom zvýšiť odbornosť učiteľov olympijskej výchovy publikovala akadémia knihy so špeciálnymi metodickými odporúčaniami – „Olympijská výchova vo vzdelávacom systéme na všeobecných stredných školách na Ukrajine“, „Integrácia olympijskej výchovy do vzdelávacieho procesu na všeobecných stredných školách“, „Olympijská výchova na stredných školách“, atď.

Popularite sa medzi účastníkmi teší celoukrajinský praktický seminár „Dieťa a olympizmus“. Konal sa tiež špeciálny kontinentálny seminár pri príležitosti 15. výročia OAU „Olympijské štúdie: vzdelanie, zdravý životný štýl a spoločenská adaptácia“ v Kyjeve, ktorý znamenal významný impulz pre ďalší rozvoj olympijskej výchovy na Ukrajine.

OAU organizuje rôzne vedecké fóra a aktívne spolupracuje s inými medzinárodnými verejnými organizáciami. Napríklad sú predstavitelia OAU pravidelne pozývaní na medzinárodné kongresy „Ženy a šport“, kde majú možnosť podporiť šírenie olympijskej výchovy aj prostredníctvom feministických organizácií.

OAU je plnoprávnym partnerom takých svetových fenoménov ako Šport pre všetkých. Považuje Šport pre všetkých za silný nástroj implementácie olympijských ideálov a princípov tak v teoretickej, ako aj praktickej sfére. Početné medzinárodné semináre, konferencie a kongresy sa vždy venujú aj otázkam olympijskej výchovy. Medzinárodný seminár „Ľudské zdravie, fitness a šport pre všetkých“ pod patronátom Olympijskej solidarity MOV je živým dôkazom spolupráce OAU a NUUPES v tomto smere. Akadémia usporadúva spolu s celosvetovo známymi spoločnosťami ako Nike a Planet Fitness medzinárodné fitness zhromaždenia a olympijské dni, kde teória nachádza praktické uplatnenie.

Hnutie športových veteránov je stálou súčasťou olympijského vzdelávacieho procesu. Sme hrdí na našich olympijských veteránov. Obdivujeme ich športové úspechy a akadémia robí všetko pre to, aby olympijská športová sláva mohla byť vlastníctvom celého obyvateľstva, predovšetkým mládeže. Ich životné príbehy by sa mali stať vzormi, ktoré by sa mali nasledovať. Akadémia aktívne zapája našich olympionikov do šírenia olympijských ideálov, čo je veľmi dôležité najmä pre výchovu mladej generácie. Naši veteráni sú vždy ochotní podeliť sa o svoje skúsenosti s mladými ľuďmi a hlavne s deťmi. Politikou OAU je pozývať športové hviezdy, aby sa zúčastňovali na rôznych podujatiach olympijskej výchovy.

Vzťahy medzi OAU a Medzinárodnou olympijskou akadémiou (MOA) sa neustále vyvíjajú. Cieľom MOA je utvoriť medzinárodné kultúrne centrum v Olympii, zachovať a šíriť olympijského ducha, študovať a implementovať vzdelávacie a spoločenské princípy olympizmu a zjednotiť vedeckú základňu olympijského ideálu v súlade s princípmi stanovenými starovekými Grékmi a oživovateľmi súčasného olympijského hnutia prostredníctvom iniciatívy baróna de Coubertin. MOA funguje ako medzinárodné akademické centrum pre olympijské štúdie, výchovu a výskum.

Medzinárodná olympijská akadémia spolupracuje s národnými olympijskými akadémiami a pomáha im. Za roky spolupráce s MOA už sa viac ako 100 členov OAU zúčastnilo na rôznych vzdelávacích programoch MOA, akýsi sú Medzinárodné zasadnutie mladých účastníkov; Medzinárodný postgraduálny program olympijských štúdií; Spoločné medzinárodné zasadnutia pre riaditeľov národných olympijských akadémií, členov a zamestnancov národných olympijských výborov a medzinárodných federácií; Spoločné medzinárodné zasadnutie pre pedagógov a zamestnancov vyšších vzdelávacích inštitútov so

zameraním na telesnú výchovu; Medzinárodné zasadnutie olympijských medailistov; Medzinárodný seminár pre športových novinárov; Postgraduálne štúdium magisterský program, atď.

Väčšinu ukrajinských účastníkov týchto podujatí tvoria učitelia, študenti a postgraduálni študenti špecializovaných vysokoškolských zariadení v oblasti telesnej kultúry a športu, v ktorých sa vyučuje odbor „Olympijské športy“ a kde sa organizujú vedecké výskumy na olympijské témy.

To bol krátky súhrn aktivít Ukrajinskej olympijskej akadémie, ktoré vykonáva s cieľom podporiť olympijskú výchovu na Ukrajine.

Olympijská výchova v Slovinsku

Miroslav CERAR, prezident Slovinskej olympijskej akadémie, Slovinská republika

Slovinský olympijský výbor a Slovenský olympijský výbor často spolupracujú a to by tiež malo byť návrhom pre budúce aktivity. Som pevne presvedčený o tom, že spoločné aktivity pomôžu obom stranám vytvoriť lepší program a aktivity a prinesú lepšie výsledky.

S potešením som prijal pozvanie, aby som prezentoval niekoľko faktov o našom programe a aktivitách Slovinskej olympijskej akadémie a predovšetkým o programe olympijskej výchovy, ktorý je tiež dôležitý z hľadiska propagácie olympijských hodnôt.

Okrem toho by som tiež rád informoval o našej organizácii, o slovinskej olympijskej histórii, najdôležitejších slovinských osobách a olympionikoch.

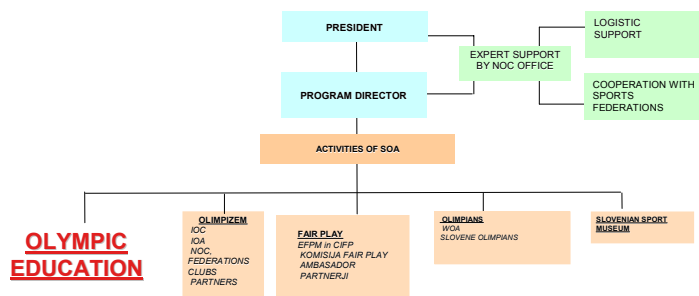
Nižšie sú uvedené podrobnejšie informácie o našom programe olympijskej výchovy. Popri tom by som tiež rád informoval o tom, že oblasť fair play a tolerancie v športe zohráva v Slovinsku špeciálnu úlohu. Je výraznou súčasťou našich aktivít. Slovinská vláda navyše nominuje každých päť rokov veľvyslanca pre šport, toleranciu a fair play.

1. Organizácia Slovinského olympijského výboru a Slovinská olympijská akadémia

Slovinská olympijská akadémia je súčasťou olympijského výboru. Všetky aktivity v oblasti olympijskej výchovy, olympijskej histórie, fair play a olympijského hnutia sú spoločne plánované a realizované národným olympijským výborom a olympijskou akadémiou. Slovinský olympijský výbor je tiež Asociáciou športových zväzov a zastrešujúcou mimovládnu športovou organizáciou v Slovinsku.

Prezidentom akadémie je Miroslav Cerar, dvojnásobný olympijský víťaz, ktorý je taktiež členom Valného zhromaždenia a výkonného výboru Slovinského olympijského výboru. Slovinská olympijská akadémia spolupracuje s Klubom slovinských olympionikov a Múzeom športu.

Organization of Slovenian Olympic Academy

2. Slovinský šport a olympijská história

Prvá písomná zmienka o športe v Slovinsku sa datuje do roku 1689. Kniha „Sláva Vojvodstva Kraňského – Slava Vojvodine Kranjske, 1689“ je veľmi dôležitým historickým dôkazom slovinskej histórie a obsahuje informácie o tanci, rybolove, horolezectve a lyžovaní v Slovinsku v tých dobách.

Prvým slovinským športovým zväzom bol Slovinský zväz Sokol založený v roku 1905. Následne bolo založených viacero zväzov v období rokov 1919 – 1940.

V roku 1945 sa organizácia slovinského športu spojila so Slovinským zväzom telesnej výchovy. Organizačná štruktúra sa výrazne nemenila. Zmenil sa však názov. Po niekoľkých rokoch sa zväz volal Partizánsky športový zväz a neskôr Slovinský športový zväz. Dnes máme len jeden hlavný športový zväz, ktorým je Slovinský olympijský výbor – Asociácia športových zväzov.

Je taktiež potrebné zdôrazniť úlohu Globálneho zväzu Sokol. Zväz prispieval k našim ďalším výsledkom a bol dôležitý pri propagácii telocviku, tvrdej práce a partnerstva. Na oslavách Sokola sa v roku 1904 v Prahe spoločne zúčastnili rôzne národnosti, čo pomohlo nášmu entuziazmu založiť športový zväz v Slovinsku.

3. Slovinskí olympionici a najdôležitejšie športové osobnosti

Slovinsko má úspešnú športovú históriu. Športové výsledky boli takmer vždy výborné. Celkový počet slovinských olympionikov na letných olympijských hrách od roku 1912 do

2008 je 351. Počet slovinských olympionikov na zimných olympijských hrách od roku 1924 do 2010 je 323.

Získali sme 11 zlatých, 14 strieborných a 27 bronzových olympijských medailí na letných olympijských hrách. Na zimných olympijských hrách sme získali 8 strieborných a 9 bronzových olympijských medailí.

Naše najdôležitejšie osobnosti sú

LEON ŠTUKELJ (1898 – 1998) bol skvelý športovec, právnik a držiteľ niekoľkých olympijských medailí (Paríž 1924, Amsterdam 1928, Berlín 1936).

Dr. VIKTOR MURNIK (1874 – 1964), právnik, iniciátor a vodca „Znovuzrodenia Sokola“, podporovateľ ženskej gymnastiky, gymnastickej terminológie, autor vedeckej literatúry, v skratke bol teoretikom a praktikom a zároveň zástancom národnej identity, ktorá bola súčasťou gymnastickej výchovy.

Ing. STANKO BLOUDEK (1890 – 1959), vynálezca a športovec a predovšetkým architekt mnohých športových zariadení, spomedzi ktorých najvýznamnejšími sú dobre známe mostíky na skoky na lyžiach v Planici.

MIROSLAV CERAR (1939). Pri tejto príležitosti som si spomenul na známu príhodu z Majstrovstiev sveta v Prahe v roku 1962. Kvalifikoval som sa do finále v disciplíne kôň a bradlá. Udalosť sa viaže na finále na bradlách, kde ako prvý vystúpil Boris Šachlin, vzor sovietskej a svetovej gymnastiky. Ja som nasledoval hneď po ňom. Šachlin dostal vyššiu známku napriek tomu, že môj výkon bol o niečo náročnejší a lepšie prevedený. V tej chvíli sa ozvala z hľadiska vlna protestov. Všetci diváci vstali a protestovali asi polhodiny bez prestania. Rozhodcovia potom zmenili svoje konečné rozhodnutie a ja som nad Šachlinom zvíťazil. V tomto prípade bolo naše správanie (jeho a moje) dôležité v atmosfére plnej napätia. Oboje veľmi pomohlo, aby sa tento incident ukončil pokojne.

4. Dôležité aktivity Slovinskej olympijskej akadémie

Okrem programu olympijskej výchovy a propagácie olympijských hodnôt sme veľmi aktívni v oblasti fair play. V Slovinsku sa tieto aktivity robia aj v spolupráci s EFPM, CIFP. Spolupráca so školami, fakultou športu, ministerstvom školstva a športu, športovými zväzmi, Klubom slovinských olympionikov, Múzeom športu je dôležitá pre správne výsledky.

Slovinská olympijská akadémia je tiež aktívna v oblasti dedičstva národného olympijského výboru. Okrem toho patrí medzi najdôležitejšie posledné aktivity pohyblivá a virtuálna olympijská výstava, DVD, texty, knihy a rekonštrukcia pomníka pána Stanka

Bloudeka ako významnej osobnosti našej športovej histórie a jediného člena Medzinárodného olympijského výboru zo Slovinska.

Každý rok pripravujeme detailný program aktivít a finančný plán. Za túto časť je osobitne zodpovedný zamestnaný manažér programu, ktorý musí spolupracovať s radou Slovinskej olympijskej akadémie, tajomníkom Slovinského olympijského výboru a marketingovým oddelením.

Finančnú a materiálnu podporu pre program poskytujú:

- Sponzori, partneri Slovinského olympijského výboru a okrem nich jeden špeciálny partner výhradne podporujúci Slovinskú olympijskú akadémiu.
- Ministerstvo školstva a športu, Slovinská športová nadácia.
- Olympijská solidarita.

5. Program olympijskej výchovy a propagácia olympijských hodnôt

Slovinská olympijská akadémia je zodpovedná za výchovný program a za propagáciu olympijských hodnôt. Program je globálnym programom, ktorý zahŕňa:

- Vzdelávanie s cieľom poskytnúť odborníkov a učiteľov pre ďalšie aktivity so športovcami, deťmi a dospelými.
- Príprava materiálov a publikácií pre program.
- Organizácia seminárov pre zástupcov, funkcionárov národných športových zväzov.
- Organizácia workshopov pre športovcov, trénerov.
- Organizácia rôznych podujatí so športovými aktivitami a program olympijskej výchovy pre deti v spolupráci so škôlkami a školami.
- Organizácia podujatí pre dospelých rekreačných účastníkov na športových aktivitách.
- Mediálne aktivity – informácia o programe, propagácia olympijských hodnôt športovcom, trénerom, funkcionárom, rodičom a širšej verejnosti prostredníctvom médií.

Program je dobre navrhnutý a je pripravený pre rôzne cieľové skupiny. Najdôležitejším bodom pre implementáciu programu je spolupráca so všetkými oddeleniami Slovinského olympijského výboru – Asociácie športových zväzov. V minulosti sme si uvedomili, že spoločné aktivity prinášajú lepšie výsledky. Nie je teda správne pripravovať samostatné aktivity akadémie, ale je lepšie pripravovať ich spolu s ostatnými oddeleniami. Spolupracujeme s najvyšším športovým výborom, výborom Šport pre všetkých, výborom Šport v lokálnej oblasti, komisiou športovcov, marketingovým oddelením, PR oddelením a všetkými ostatnými komisiami. Vďaka tomu je náš program silný.

Program je pripravený a prezentovaný deťom so špeciálnymi potrebami, postihnutým deťom a paralympionikom. Nikdy nerobíme žiadne rozdiely. Veľmi podporujeme integráciu ľudí so špeciálnymi potrebami do širšej verejnosti.

5.1. Program pre inštruktorov a učiteľov programu olympijskej výchovy

Tento program je navrhnutý pre odbornú a organizačnú prácu v oblasti športu. Po úspešnom ukončení programu dostane účastník oficiálny diplom a titul *odborný pracovník – učiteľ olympijskej výchovy (stupeň I)*.

Program sa zakladá na troch najdôležitejších témach:

- Olympijské hnutie, olympijské hodnoty, olympijská vízia a organizácia Medzinárodného olympijského výboru a Medzinárodnej olympijskej akadémie.
- História športu a olympijského hnutia.
- Metodológia, metódy a predmet olympijskej výchovy.

Trvanie programu pre dosiahnutie oficiálneho titulu je 45 hodín.

5.2. Program olympijskej výchovy pre špičkových juniorských a dospelých športovcov

Slovinský olympijský výbor a olympijská akadémia vzdelávajú špičkových športovcov, trénerov a funkcionárov počas príprav na olympijské hry, olympijské hry mládeže, Európske mládežnícke olympijské festivaly, Stredomorské hry, majstrovstvá Európy a sveta a ďalšie rôzne podujatia. Naším cieľom je vzdelávať účastníkov o olympizme a o tom, ako sa stať športovcom, ktorý rešpektuje olympijské hodnoty, históriu a úspechy olympijského hnutia.

Viac pozornosti sa ohľadom tejto časti programu venuje mladým športovcom. V spolupráci s najvyšším športovým výborom sme sa však tiež podieľali na prípravách špičkových športovcov na olympijské hry.

5.3. Program olympijskej výchovy pre deti a mládež v športe pre všetky programy

Všetky aktivity začínajú v detstve a preto toto dôležité obdobie nechceme zmeškať. Naš výchovný program bol preto naplánovaný aj pre deti v škôlkach a školách.

Popri podpore pravidelného a oficiálneho programu v škôlkach a školách tiež pripravujeme špeciálne podujatia, kde sa deti môžu zúčastniť na rôznych športových a výchovných aktivitách. Pred začiatkom každého podujatia realizujeme protokol prezentovania olympijských symbolov, počas športových aktivít organizujeme olympijský kvíz a prezentujeme ocenenia fair play tým, ktorí excelujú vo fair play a olympijských hodnotách.

Všetky deti dostanú špeciálny diplom a cenu. Popri olympijskej výchove je to v skutočnosti tiež prvý vážny kontakt medzi účastníkmi športu a ich disciplín. Ich prvý kontakt by mal byť tým najlepším kontaktom s podľa možnosti najlepšimi pocitmi.

Špeciálny program pre deti je program olympijských hier v nemocnici, ktorý je určený pre deti, ktoré sú trvalo alebo dlhodobo hospitalizované. Akadémia podporuje tento program a ide o špeciálne každoročné podujatie pre deti v nemocniciach.

5.4. Program olympijskej výchovy pre dospelých v športe pre všetky programy

Podat' excelentný výkon, byť tolerantný a úctivý k ostatným, je okrem budovania priateľstva pre šport a bežný život veľmi dôležité. Je našou povinnosťou konať mierumilovne. Je privilegiom, že olympijské hnutie zahŕňa všetky tieto hodnoty.

Slovinský olympijský výbor a olympijská akadémia sa snažia prezentovať tieto hodnoty najlepším možným spôsobom rôznym špecifickým a cieľovým skupinám. Pre tento účel využívame tiež športové podujatia a športové aktivity pre dospelých a zahŕňame olympijskú výchovu popri rekreačných súťažiach.

Povzbudzujeme širšiu verejnosť uskutočňovať ich športové súťaže podľa olympijskej myšlienky prezentovaním olympijského motta „Citius-altius-fortius“. Podporujeme ich, aby sa navzájom rešpektovali, nadväzovali priateľstvá a snažili sa prispieť k lepšiemu svetu.

5.5. Propagačné aktivity prostredníctvom médií pre športovcov, rodičov, trénerov a širšiu verejnosť

So skúsenosťami z rôznych programov očakávame, že niektorí športovci a cieľové skupiny nebudú schopní zúčastniť sa priamo na olympijskej výchove. Naším cieľom je, aby tieto programy a obsahy dosiahli čo možno najviac ľudí v Slovinsku. Prostredníctvom programu by sme chceli prezentovať olympijské hodnoty, olympijské hnutie a olympijskú históriu aj ostatným, ktorí nie sú žiadnym spôsobom zapojení do športu.

Využívame masmédiá, aby sme prezentovali a podporili entuziazmus ohľadom olympijského hnutia, olympijských hodnôt a aby sme tieto nápady a ideály preniesli do normálnych životov mnohých ľudí, rodín a komunit.

Slovinský olympijský výbor –
Asociácia športových zväzov
Celovška 25,
1000, LJUBLJANA
SLOVINSKO
Tel...:+386 1 230 60 00
Fax: +386 1 230 60 20
<http://www.olympic.si>

Vzdelávací program Slovinského olympijského výboru na získanie oficiálneho titulu
odborný pracovník – učiteľ olympijskej výchovy
a odborná a organizačná práca v športe v Slovinsku
Lubl'ana, marec 2010

ODBORNÝ PRACOVNÍK – UČITEĽ (STUPEŇ 1)

I. NÁZOV PROGRAMU A ZODPOVEDNÁ ORGANIZÁCIA

➤ **Oficiálny titul a základné údaje o programe**

Oficiálny titul: *Odborný pracovník – učiteľ olympijskej výchovy (stupeň 1)*

Program olympijskej výchovy Slovinského olympijského výboru je navrhnutý pre odbornú a organizačnú prácu v oblasti športu. Po úspešnom ukončení programu dostane účastník oficiálny diplom a titul *odborný pracovník – učiteľ olympijskej výchovy (stupeň 1)*

Program sa zakladá na troch najdôležitejších témach:

- Olympijské hnutie, olympijské hodnoty, olympijská vízia a organizácia Medzinárodného olympijského výboru a Medzinárodnej olympijskej akadémie.
- História športu a olympijského hnutia.
- Metodológia, metódy a predmet olympijskej výchovy.

Trvanie programu pre získanie oficiálneho titulu: 45 hodín.

➤ **Organizátor a zodpovedná organizácia programu**

Slovinský olympijský výbor – Asociácia športových zväzov v spolupráci so Slovinskou olympijskou akadémiou.

II. ÚČEL PROGRAMU

Vzdelávať odborných a organizačných pracovníkov v oblasti športu pre realizáciu programu olympijskej výchovy slovinského olympijského výboru ako učiteľov alebo inštruktorov. Všetkým účastníkom bude po úspešnom ukončení programu udelený právne uznaný diplom.

III. OFICIÁLNA ÚROVEŇ PROGRAMU

Program je určený pre 1. stupeň odbornej a organizačnej práce v športe v Slovinsku.

IV. VEDENIE PROGRAMU

Program je vedený kompetentnými skúsenými športovými odborníkmi, ktorí prednášajú.

V. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O PROGRAME

Základný obsah programu sa týka histórie športu, histórie olympijského hnutia, organizácie Medzinárodného olympijského výboru a Medzinárodnej olympijskej akadémie, etiky a olympijských hodnôt. Počas programu prezentujeme účastníkom a kandidátom rôzne metódy a metodológiu olympijskej výchovy, podujatí a aktivít tohto programu. Účastníci sú školení, ako majú pripravovať aktivity, ako prezentovať olympijské hodnoty a ako zahrnúť špeciálne skupiny. Účastníci dostávajú informácie predovšetkým o olympijských skúsenostiach a praktickom know-how pre vzťahy s médiami. V praktickej časti programu sa musia kandidáti zúčastniť na workshopoch a napísať samostatnú seminárnu prácu.

VI. HLAVNÝ PREDMET – celkový počet hodín: 45

Teoretická časť: 38 hodín

Olympijské hnutie

- Organizácia Medzinárodného olympijského výboru a Medzinárodnej olympijskej akadémie.
- Aktivity a projekty Medzinárodného olympijského výboru.

História športu a olympijského hnutia

- Začiatky organizovaného športu – prvé športové organizácie.
- Najdôležitejšie historické okamihy v športe.
- Uchovávanie športu a olympijského dedičstva.

Olympijská výchova

- Účel, cieľ a obsah.
- Oblasť pôsobnosti programu olympijskej výchovy.
- Metodológia a metóda.

Olympijské hodnoty, etika v športe

- Všeobecná myšlienka olympijského hnutia, olympijské hodnoty.
- Implementácia olympijských hodnôt do kariér športovcov a do bežného života Slovincov.
- Etika v športe.

Fair play, solidarita a tolerancia

- Hnutie fair play v Slovinsku, v Európe a vo svete.
- Príklad dobrých skúseností a príklad nevhodných praktík.

Olympijské skúsenosti

- Čo pre športovcov znamená účasť na olympijských hrách.
- Ako môžu športovci – olympionici prispieť k propagácii olympijských hodnôt.

Zahrnutie paralympionikov a špeciálnych olympionikov do olympijského hnutia a aktivity v Slovinsku a vo svete

- Paralympijské hry.
- Špeciálne olympiády.

Šport a médiá

- Médiá – zdroj informácií pre športovcov a verejnosť.
- Propagácia olympijských hodnôt prostredníctvom médií.
- Ako vybrať informácie pre médiá a spôsob prezentácie informácií médiám.

Organizačné aktivity výchovného programu Slovinského olympijského výboru

- Podujatia a aktivity programu.
- Prispôsobenie obsahu a aktivít špeciálnym skupinám.
- Povinnosti a zodpovednosť učiteľov a inštruktorov.

Workshop, individuálna seminárna práca: 7 hod.

Všetci účastníci musia vypracovať seminárnu prácu a zúčastniť sa na workshopoch.

VII. PODMIENKY NA PRIHLÁSENIE A UKONČENIE PROGRAMU

➤ Podmienky na prihlásenie

Účastníci musia mať minimálne univerzitný diplom (absolventi vysokých škôl).

➤ Podmienky pre ukončenie programu

Po účasti na prednáškach a workshopoch musia kandidáti vypracovať samostatnú seminárnu prácu. Ak je seminárna práca ohodnotená pozitívne, kandidát môže vykonať skúšku.

VIII. FINANCOVANIE PROGRAMU

Účasť na programe je bezplatná. Slovinský olympijský výbor pripravuje žiadosti o finančnú podporu od Olympijskej solidarity Medzinárodného olympijského výboru a žiadosť o finančnú podporu od slovinského Ministerstva školstva a športu.

IX. OBMEDZENÝ POČET ÚČASTNÍKOV

Na každom programe – kurze sa môže zúčastniť len 20 kandidátov. Kurzy musia byť vopred ohlásené. Je možné pripraviť viac kurzov za rok.

HODNOTENIE PROGRAMU

Slovinský olympijský výbor prezentuje program na hodnotenie slovinskej vláde a Ministerstvu školstva a športu. Hodnotenie je v kompetencii Vládnej odbornej rady pre šport. Program je prezentovaný na hodnotenie aj Univerzite v Lubľane, Fakulte športu.

Olympijská výchova v Poľsku a iných vybraných krajinách

**Zofia ŻUKOWSKA, predsedníčka Klubu fair play Poľského olympijského výboru,
Varšava, Poľská republika**

Predmet nášho záujmu v tejto oblasti vzdelávania je šport, ktorý sa považuje za neoddeliteľnú súčasť fyzickej kultúry a integrálnu časť spoločenskej a kultúrnej reality. Šport je prítomný v procese vývoja a výchovy jednotlivca a je nezvratnou súčasťou života a spoločenskej aktivity. Šport je inšpiráciou pre každú činnosť a motiváciou byť lepší. Šport je zdrojom šťastia a silných emocionálnych zážitkov. Šport je územím priateľských a srdečných kontaktov s ostatnými.

Takto vnímal šport Pierre de Coubertin a preto prepojil rozvoj športu s vývojom a výchovou mládeže. Tento človek, ktorého mnohí považovali za apoštola olympizmu, mal v skutočnom živote ešte jeden cieľ, o ktorom písal: „Olympizmus však predstavuje len polovicu mojich úloh. Moja pedagogická „symfónia“ teda pozostáva z jednej ucelenej časti a druhej časti, na ktorej je ešte treba veľa pracovať“, a dodal: „Šport, predovšetkým olympizmus, ktorý je korunou jeho úspechu – bol z mojej strany objektom početných aktivít, dalo by som povedať – hlučného blufovania. Bolo to však potrebné. Na druhej strane sa reforma pedagogiky stala predmetom mierumilovnejším a tichším, čiastočným a vyžadujúcim si širšie úvahy. Olympizmus vstúpil do sveta ako žiarivá vzducholod'; reforma vzdelávacieho systému si svoju cestu vyvíjala ako krtko“ (Coubertin, 1989/1990, s. 28).

Symfónia je slovo, ktoré sa má stať synonymom silných pút medzi olympizmom a reformou vzdelávania.

Olympizmus bol považovaný za nástroj vzdelávacieho programu. Ktoré vlastnosti sa mali stať tmelom tohto základu? Také, ktoré spĺňajú dve základné podmienky:

1. Sú všeobecne uznávané, predovšetkým mládežou.
2. Sú večné, t.j. plynutím času nestrácajú na hodnote.

Ak sú tieto podmienky splnené, potom tieto vlastnosti nadobudnú univerzálnu dimenziu. Tridsaťtri rokov po obnovení antických hier a počas slávnosti odhalenia sochy Coubertina v Olympii (1927), predniesol Coubertin svoju reč k športovej mládeži všetkých národov. Stálo v nej: „Obnovením olympijských hier po dvoch tisícoch rokov hibernácie sme chceli, aby ste boli unesení náboženstvom športu vyjadreným takým spôsobom, akým ho vyjadrovali naši slávni predkovia. V súčasnej dobe plnej úžasných príležitostí a na druhej strane plnej

hrozieb, by mal byť olympizmus školou etických ideálov a morálnej integrity, fyzickej vytrvalosti a telesnej sily. Realizácia týchto cieľom bude možná len vtedy, keď ich prispôbíte na úroveň vašich športových výsledkov, výsledkov, ktoré zodpovedajú vašej vlastnej cti a rešpektu a ktoré vy – skutoční športovci – využijete pre rozvoj kultúry a ducha. Budúcnosť patrí vám!“ (podľa Zuchora, 1993, s. 21).

Môžu tieto slová tvoriť základ pre súčasnú výchovu? Ak pridáme definíciu olympizmu sformulovanú Coubertinom, pochopíme, že áno. Navyše táto definícia predstavuje základ spoločenských a pedagogických podmienok pre vývoj súčasného športu. Máme plné právo urobiť z olympizmu alternatívny výchovný koncept vo výchovných mikrosystémoch rôznych inštitúcií, vrátane škôl.

Ako píše Coubertin: „Olympizmus zachytáva v jednom lúči všetky princípy, ktoré vedú k dokonalosti človeka. Je to spoločná hodnota ľudí rôznej rasy, náboženského vyznania, kultúry, politických systémov a národností. Význam týchto princípov je väčší, pretože každý môže prijať olympijské myšlienky prirodzeným a nenúteným spôsobom v závislosti od svojej povahy, výchovy a názorov. Prijatie týchto princípov prináša priaznivé účinky.... Je to výchovná ponuka, ktorú súčasné školy nemôžu odmietnuť, ak si mládež všima a akceptuje bohatosť hodnôt a ich univerzálny dosah. Všetci, pre ktorých rozvoj športu znamená lepší svet, pre ktorých budúcnosť ponúka príležitosti plňšieho rozvoja osobností a konečne pre tých, ktorí chápu, že telesná výchova je prepojená s intelektuálnym, morálnym a spoločenským vývojom mládeže, by mali zastávať zákon integrity a čestnosti týchto právd.“

Dnes, v období krízy školských systémov, aj krízy autorít v mnohých európskych krajinách a krajinách sveta, ľudia siahajú po týchto univerzálnych hodnotách, ktoré si dokážu získať ich srdcia a ktoré prijíma najmä mládež. Tieto univerzálne hodnoty zahŕňajú neoolympizmus ako hnutie, ktoré je ich nositeľom.

Tak vznikol koncept olympijskej výchovy pre mládež. Pozostáva z dvoch kategórií:

1. Element príprav na hry v každej krajine a spoločnosti.
2. Nástroj, ktorý prináša vzdelanie mládeži, s možnosťou seberealizácie a socializácie, partnerstvo vo vzdelávacích interakciách, hlbokú etickú reflexiu a cit pre vlastný rozvoj – a nielen v športe.

Tieto rozumné predpoklady tvoria základ nášho konceptu výskumu využitia univerzálnosti olympijských myšlienok vo vzdelávaní súčasnej mládeže. Vznikla skutočná šanca pre olympijskú výchovu mládeže – šanca, ktorá tvorí jednu z buniek školského vzdelávacieho

systemu. Je to bunka, ktorá je atraktívna a všeobecne uznávaná, a ukazuje vyhliadky na individuálny vývoj a integráciu mládeže.

Otvára sa otázka: Je táto šanca v dnešnej realite uskutočniteľná? Skúsenosti z mnohých krajín ukazujú, že áno. Je však nemožné prispôbiť ju priamo našim športovým, hospodárskym a výchovným realitám, ale táto skúsenosť je hodná využitia v náš prospech.

Jedným z existujúcich pedagogických konceptov v športe, ktorý je jednoznačne najucelenejší a s najväčším spoločenským záberom, je olympijská výchova. Do veľkej miery boli princípy výchovy založenej na olympizme zavedené v stovkách škôl a vo väčšine klubov v Kanade od roku 1987, v menšom rozsahu tiež v Austrálii, USA, Rakúsku, na Slovensku, v Nemecku a v Českej republike.

Učebnice o olympijskej výchove pre školopovinné deti, odporúčané národnými olympijskými výbormi a ministerstvami školstva, existujú v 17 krajinách. V Poľsku je prototypom takej učebnice „Olympizmus pre všetkých“ od W. Lipońskiego (2000). Taktiež existujú príručky od spoluautorov Z. Żukowskej a R. Żukowského, ako napríklad: „Olympijská výchova v reformovanej škole“ (2000), „Pohyb – Zdravie - Fair play“ (2002), „Fair Play – Šport – Výchova“ (1997), „Výchova prostredníctvom športu“ (2003), „Fair play v európskej kultúre a výchove“ (2004) a publikácia, ktorá má vyjsť v roku 2010 – „Fair play v športe – výchovná šanca alebo utópia?“

Olympijská výchova na akademickej úrovni bola nedávno zavedená do poľských pedagogických študijných plánov akadémií telesnej výchovy a nemá teda dlhšiu tradíciu. V mnohých akadémiách telesnej výchovy neexistuje samostatný výchovný odbor. Je súčasťou programov pedagogiky alebo histórie športu. Len málokde, napríklad v Akadémii telesnej výchovy v Poznani, sa vyučuje predmet *znalosti o olympizme*, ktorý je povinným jednosemestrálnym kurzom pre všetkých študentov špecializácie na učiteľstvo a trénerstvo. Na Akadémii telesnej výchovy vo Varšave sa vyučuje kurz *olympijská výchova a výchova k zdraviu* s trvaním jedného semestra. Na nižších úrovniach je výchova založená na „osamotenom“ vyučovaní olympijských hodnôt na stredných školách so športovým zameraním a na niektorých základných školách. Učitelia zavádzajú prvky olympijskej výchovy do princípov všeobecnej pedagogiky s úžasnými výsledkami, čo potvrdzuje každodenná výchovná prax.

Už spomenuté praktiky zavádzania olympijskej výchovy v školách sa netýkajú len hodín telesnej výchovy alebo exteriérových športových aktivít. Existujú presné príklady zvýšenia didaktických účinkov iných predmetov vďaka integrácii olympijských vedomostí, napríklad:

1. Na hodinách poľštiny sa zaviedli aj niektoré príklady literárnych diel ocenených v olympijských umeleckých súťažiach, ako napríklad zbierka poézie od Kazimierza Wierzyńskiego s názvom „Olympijský vavrín“ (získala zlatú medailu na Hrách IX. olympiády 1928 v Amsterdame v súťaži v literatúre).
2. Začlenenie histórie športu do predmetov všeobecnej histórie (t.j. úloha športu v antickom Grécku, účasť olympijských patriotov v boji za nezávislosť Poľska počas 2. svetovej vojny, atď.).
3. Mnohé ďalšie predmety, ako výtvarná výchova (kresby so športovou tematikou, olympijské plagáty, olympijské maskoty).
4. Športové a olympijské prvky, ktoré podporujú hodiny zemepisu (označujú mestá sveta, v ktorých sa konali olympijské hry, ako úvod do diskusie o geografii danej krajiny).
5. Metódy overené mnohými učiteľmi, ktoré zvyšujú záujem o učenie sa jazykov používaním predmetov a článkov, ktoré sa týkajú športu danej krajiny a tiež podpora spolupráce medzi učiteľmi cudzích jazykov a telesnej výchovy – napr. bežecké súťaže s inštrukciami v cudzom jazyku.

Všetky vyššie uvedené príklady nie sú teoretické, ale overené pedagogickými skúsenosťami učiteľov. Spektrum možností je väčšie, než sa uvádza v diele W. Lipińskiego (2000). Medzi ďalšie zaujímavé diela patria aj knihy J. Lipieca: Filozofia olympizmu (1999) a Zbohom, Olympia (2007).

Úroveň povedomia o olympijských hodnotách v poľských športových kruhoch, vrátane olympijských, je ďaleko od želaní. Preto je vhodné na tomto mieste spomenúť, čo je olympizmus a čo znamená olympijská výchova.

Olympizmus je pedagogický koncept, utvorený človekom, ktorý oživil moderné olympijské hry – Pierrom de Coubertin. Definíciu olympizmu je možné nájsť v Olympijskej charte v paragrafe 2 preambuly s názvom „Základné princípy“ a je nasledovná: „Olympizmus je životná filozofia, povznášajúca a vyvážené spájajúca v jeden celok zdatnosť tela, vôle a ducha. Spojením športu, kultúry a výchovy sa olympizmus usiluje o utvorenie spôsobu života, založeného na radosť z vynaloženého úsilia, na výchovnej hodnote dobrého príkladu a na rešpektovaní základných univerzálnych etických princíпов.“

Ciele takto definovaného olympizmu sú v Olympijskej charte definované nasledovne: „Zmyslom olympizmu je kdekoľvek zapojiť šport do harmonického vývoja človeka, s cieľom podporiť vytvorenie mierovej spoločnosti, zachovávajúcej ľudskú dôstojnosť.“

Ciele olympijského hnutia sú na druhej strane v Olympijskej charte formulované nasledovne: „Cieľom olympijského hnutia je budovať mierový a lepší svet výchovou

mládeže prostredníctvom športu bez akejkoľvek diskriminácie a v súlade s olympijským duchom, ktorý vyžaduje ducha priateľstva, solidarity a fair play“ (Lipoňski 2000).

Tieto vysoko postavené účely olympizmu sú otrasené vývojom olympijských hier. Olympijské hry by nemali byť zamieňané s olympizmom. Olympijské hry sú v dnešnej dobe jednostrannou realizáciou jedného prvku olympizmu, ktorý je často dominantným prvkom, skresleným tlakom vonkajšieho olympijského fenoménu (komercializácia, doping, tlak médií ukázať predstavenie za každú cenu). Tu však hovoríme o olympijskej výchove a nie o prekrútení olympijských hier. Tento aspekt zdôrazňujeme z dôvodu, že princípy olympizmu sú často asociované so skreslením, ba dokonca s degradáciou hier.

Základom olympijskej výchovy je predpoklad, že je možné dosiahnuť želaný pedagogický účinok a obohatiť ľudskú osobnosť s podporou športového úsilia a psychosomatického a morálneho účinku na žiakov. Kľúčovými prvkami takto chápanej výchovy je morálny efekt hodnôt fair play a takzvanej doktríny vzájomného rešpektu.

Olympijská výchova by sa mala sústrediť na vývoj individuálnych hodnôt v človeku a jeho názorov, ktoré by nemali byť pod tlakom z okolitého spoločenstva. Vďaka tomu sa z olympizmu stane škola etických ideálov a morálnej integrity na základe princípov fair play a utvorí možnosť zachovať hodnoty športu.

Kanada, USA, Nemecko, Nórsko, Španielsko, Francúzsko a Austrália v oblasti olympijskej výchovy zaznamenali skutočne významné úspechy. Olympijská výchova predstavuje v týchto krajinách neoddeliteľnú súčasť systému vzdelávania na všetkých úrovniach. V Kanade sa prezentujú nasledovné hodnoty v súvislosti s olympijskou výchovou:

1. Propagácia hodnôt olympijského hnutia (morálnych a telesných).
2. Výchova integrujúca ľudí a národy v mene mierumilovného spolunažívania. Výchova prostredníctvom rozvoja a rozvoj prostredníctvom radosti.

V olympijskej výchove v USA sa realizácia týchto hodnôt prejavuje (najmä prostredníctvom aktivácie školskej triedy) zapájaním učiteľov a sponzorov, excelovaním v atraktívnych metódach a formách – predovšetkým audiovizuálnej, prostredníctvom výberu atraktívneho vybavenia a nástrojov, ponúkaním atraktívnych hier a kvízov. Američania, na rozdiel od Kanadčanov, poskytujú pragmatickejšie riešenia, ale intelektuálne menej ambiciózne plány olympijskej výchovy.

Nemci sa na druhej strane snažia kombinovať intelektuálne aspirácie výchovy s praktickou realizáciou – snažia sa vyvinúť postoje a prístupy a spojiť ich so športovými cvičeniami. Zohľadňujú pritom nasledovné hodnoty:

1. Harmonický vývoj človeka.

2. Myšlienka vlastného rozvoja jednotlivca prostredníctvom dosahovania vysokej výkonnosti v mnohých druhoch aktivít (šport, umenie, veda). Jej merateľnosť je potvrdená v športe.
3. Vývoj postojov v priebehu športových aktivít, ktoré sú založené na princípoch fair play, rovnosti príležitostí a vôle zvíťaziť.
4. Rozvoj amaterizmu v športe.
5. Myslenie v kategóriách mieru a porozumenia medzi ľuďmi, implementácia rešpektu a tolerancie voči všetkým ľuďom.
6. Modely „elít výkonnosti“ a ich výchovné funkcie (Grupe, 1997).

Mimo školského prostredia nachádzame olympijské výchovné ideály najčastejšie vo forme olympijských týždňov, športových dní, cyklistických športových podujatí, Olympijského dňa. V školách zavádzame otázky olympizmu prostredníctvom práce všetkých učiteľov, aktívnej spolupráce medzi žiakmi, rodičmi a miestnymi spoločenstvami.

Olympijská výchova je v mnohých európskych krajinách postavená na základoch podstaty športu, t.j. na myšlienke fair play. Dobre známe slogany v Nemecku „fair geht vor“ (v preklade: fair má prednosť) teda ovplyvnili celý svet. Z dôvodu živého záujmu o etické problémy v športe a potreby pôsobiť proti všetkým druhom hrozieb (komercializácia, brutalita, doping atď.) je možné v Európe sledovať vznik nových klubov fair play. Tvorí sa nový priestor pre olympijskú výchovu mimo školského prostredia, spájajúci ľudí rôzneho veku, pohlavia, vzdelania a povolania pri propagácii hodnôt, ktoré fair play vnáša nie len do športu.

Aktivity takýchto klubov zahŕňajú podporovanie silných vzťahov medzi umením a športom, predstavujú zaujímavú rovinu pre kultúrne kontakty, sú tiež miestom stretu bežných ľudí a športovcov či olympionikov a tiež pomáhajú spájať rôzne generácie ľudí. Tieto kluby hľadajú sponzorov, ktorí majú záujem o aktívnu účasť na ich aktivitách. Nemecko, Belgicko, Dánsko, Luxembursko, Francúzsko, Holandsko, Česká republika, Slovinsko a v poslednej dobe aj Poľsko predstavujú najvyššiu aktivitu takých klubov.

Doterajšie aktivity v oblasti olympijskej výchovy mali v Poľsku skôr občasný charakter a organizovali a podporovali ich najmä členovia olympijského výboru. V minulosti bol nedostatok akejkolvek formy tejto výchovy v rámci školských vzdelávacích systémov, dôsledkom čoho boli vedomosti minimálne a záujem mládeže o olympijské ideály relatívne malý. Potvrdili to štúdie Z. Żukowskej a R. Żukowského (1998, 2000).

Iniciatívy Poľského olympijského výboru v oblasti olympijskej výchovy okrem iného predstavujú aktivity, ako olympijské súťaže, olympijské lotérie, inaugurácia olympijského

mesiaca (zvyčajne je to apríl), propagácia rôznych foriem „fair play“, analýza povedomia o olympijských myšlienkach medzi športujúcou aj nešportujúcou mládežou, zvolenie „džentlmena v športe“, ceny fair play pre športovcov, trénerov a aktívnych členov klubov, vypracovanie a publikácia etických princípov v športe s trojkódexom (športovca, trénera a aktívneho člena) (Žukowska, 1996), analýza usmernení súťaží a športových usmernení v rámci kontextu „fair play“ a „foul play“, s utvorením predpokladov potrieb zavedenia predmetu olympijskej výchovy do študijných osnov učiteľov telesnej výchovy a trénerov, jednosemestrálny program olympijskej výchovy ponúkaný na Akadémiách telesnej výchovy v Poznani a vo Varšave, ročné zasadnutia Poľskej olympijskej akadémie s účasťou študentov a nakoniec – občasná propagácia tejto myšlienky v médiách.

Všetko to má slúžiť výchove s cieľom rešpektovať osobné zdravie a úlohu telesnej výchovy a športu. Výchovné účinky možno očakávať len vtedy, keď všetky úsilia vyústia do zavedenia hodnôt olympijských myšlienok do systému všeobecného vzdelávania. Až potom aktivity Poľského olympijského výboru začnú mládež ovplyvňovať viac.

Naše poľské skúsenosti posledných rokov sú spojené so zintenzívňovaním vedeckého výskumu, venovaného štúdiu postojov fair play medzi mládežou a ich postojov k týmto hodnotám. Bolo vytvorených niekoľko vedeckých centier – predovšetkým Akadémie telesnej výchovy, ktoré vyvíjajú výskumné iniciatívy s cieľom ohodnotiť efektívnosť olympijskej výchovy a jej dopadu na postoje školákov, na ich výsledky v škole a ich integráciu do tímu. Nasledovné práce sa okrem iných všetky zaoberajú touto témou: M. Czechowski (2001), J. Nowocień (2001), M. Bronikowski, A. Bodasińska (2001), Z. Żukowska (1999, 2000), R. Żukowski (1996, 1998) a Z. Żukowska (2009).

Diagnóza úrovne povedomia medzi mládežou, učiteľmi a rodičmi, čo sa týka olympijských hodnôt, sa stala počiatočným krokom príprav olympijských výchovných programov pre potreby špecifických výchovných mikrosystémov. Vo svetle reformy vzdelávania a pokusu o zavedenie nových oblastí výchovy formou „interdisciplinárnych“ predmetov, dnes olympijská výchova čelí novým výzvam, ktoré momentálne experimentálne testujeme na viacerých školách a študujeme vplyv týchto hodnôt prenášaných rôznymi školskými predmetmi na vývoj a výchovné účinky na študentov a predovšetkým na ich postoje (Nowocień, 2001). Podľa nášho názoru je to najlepšia a najrealistickejšia metóda obohacovania systému vzdelávania olympijskou pedagogikou.

V posledných rokoch zorganizovala Katedra humanitných vied Akadémie telesnej výchovy vo Varšave dve národné súťaže pre mládež s názvom „Čo pre teba znamená fair play?“. Celkovo odovzdali deti a mládež od 11 do 17 rokov z celého Poľska 8000 odpovedí

(3500 v roku 1994 a 4500 v roku 1996). Materiály, ktoré sa takto podarilo pozbierať, poukazujú na to, že tento problém je skutočný v tisíckach škôl a domácností. Po druhé sa problém stal predmetom analýzy a vedeckého skúmania. Výsledky boli publikované (Żukowski, 1996).

Existuje evidentný dopyt po tomto predmete a preto možno stojí za to tento dopyt uspokojiť. Jedným zo spôsobov uspokojenia tejto potreby bola organizácia ročnej súťaže na základných školách „Propagácia hodnôt fair play v športe a výchove mládeže“ (1995 – 1996). Súťaž organizovala Katedra humanitných vied Akadémie telesnej výchovy vo Varšave a jej cieľom bola propagácia hodnôt fair play prostredníctvom integrovanej aktivity školských spoločenstiev, t. j. žiakov, ich rodičov a učiteľov.

Úroveň aktivity všetkých – žiakov, učiteľov a rodičov – zvýšila výchovný účinok tejto súťaže. Skutočnosť, že súťaž vyhrala malá dedinská škola, len potvrdila argument, že v každej komunite tkvie významný potenciál (Czechowski, 2000; Nowocień).

Toto vynikajúce nadšenie školských spoločenstiev, ktoré sa zúčastnili na súťaži, nárast záujmu o propagované hodnoty v rámci všetkých predmetov, každodenné stretávanie sa s týmito hodnotami, predstavujú omnoho viac, než len dobre zorganizované podujatie. Dôležité je, aby tieto hodnoty boli zakomponované do vzdelávacieho procesu na všetkých školách a počas celého roka a aby sa stali cieľom a prostriedkom systému vzdelávania bez toho, aby sa znížila hodnota ich hlavných a základných cieľov. Zriedkakedy sa stáva, že niečo, čo je hodnotné pre systém vzdelávania, je zároveň zaujímavé pre mládež.

Posledná skúsenosť s propagáciou fair play ako morálneho princípu olympizmu vyústila do organizácie pedagogického workshopu s názvom „Som fér“. Konal sa na viacerých úrovniach vzdelávania tak pre učiteľov, ako pre študentov (príloha k Olympijskému časopisu, 2010).

Z tohto materiálu je možné vyvodit', že poľské iniciatívy prispievajú k svetovej propagácii olympijskej výchovy aspektmi vedeckého výskumu a tvorbou nových programov založených na výsledkoch týchto výskumov. Olympijská výchova je tak ešte efektívnejšia. Stále sme však pozadu za krajinami, ktoré organizujú olympijské hry, pretože naše výchovné aktivity ešte nie sú dostatočne bežné a zatiaľ sa nezapísali do systémov vzdelávania na každej úrovni – od základného až po vyššie vzdelanie. Nižšia je tiež úroveň spoločenskej akceptácie a menej intenzívna je spolupráca so všetkými vzdelávacími orgánmi. Tieto skutočnosti predstavujú značnú mentálnu bariéru v rámci vládnych kruhov a inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za vzdelávanie.

Místo a role olympismu v terciárním vzdělávání v České republice

Antonín RYCHTECKÝ, Česká olympijská akademie, Český olympijský výbor, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Česká republika

Interpretovat postavení a roli olympismu ve vysokoškolském vzdělávání je potřebné a aktuální. Těsný vztah olympijského hnutí a vysokých škol se datuje již od roku 1894. Skutečnost, že Mezinárodní olympijský výbor (MOV) byl založen na Sorbonské univerzitě – „*chrámu vědy*“, jak ji Pierre de Coubertin pojmenoval, k tomu, jakož i on sám osobně, přispěli. Rozvoj sportu, význam a společenský dopad olympijských her (OH), později podnítily zájem jak jednotlivých badatelů, tak i vědeckých týmů na univerzitách. Všeobecný zájem universit o olympismus a OH v osmdesátých letech XX. století prohloubil jejich přímou i nepřímou spolupráci s olympijským hnutím. Jak v pedagogické, tak i ve výzkumné oblasti (c.f. Morgas, 2006). Mediátorem byly i aktivity MOV, Mezinárodní olympijské akademie (MOA), založení nového Olympijského musea v Lausanne, které od roku 1993 ilustruje spojení olympismu, sportu a kultury; vyvíjí a podporuje řešení vzdělávacích a badatelských projektů i na univerzitách. Vzdělávací a badatelské orientace universit i formy jejich spolupráce s národními olympijskými hnutími i řešená témata se však často odlišují. Národní specifičnost je zde významná. Výchozím bodem našeho sdělení je proto situace v České republice, která si nečiní nárok na plošné zobecnění.

Proč je olympismus vyučován a zkoumán na univerzitách v České republice?

- Posláním olympijského hnutí je spolupráce s akademickou obcí.
- Rozvoj olympijského hnutí a OH se neobejdou bez vědecké reflexe jejich společenského dopadu.
- Implementace olympijských hodnot do vzdělávacích programů univerzit je kromě jiného způsobena i krizí všeobecných konceptů výchovy. Ty studentům připadají příliš teoretické, formální a verbalizované.
- Autonomie olympijského hnutí i univerzit, jejich ekonomické zajištění, koordinace a harmonizace výzkumu a vzdělávání, jsou výchozími předpoklady jejich efektivní spolupráce.

- Tělesná výchova a sport na školách základních středních i vysokých, by měla být nejen sportovní výchovou, ale i výchovou s olympijskou a hmanistickou dimenzí (c.f. Parry, 1998).
- Olympijské hnutí potřebuje odborníky, specialisty; univerzity mohou jejich přípravu, vědecký výzkum i odborný servis nabídnout a zajišťovat.
- S dosavadní rolí základních, středních, ale i vysokých škol v šíření myšlenek olympismu a olympijské výchovy nemůžeme být zatím zcela spokojeni.

Implementace olympismu ve vzdělávacích programech českých univerzit a fakult

Olympismus, v pojetí Pierra de Coubertin, je množinou principů, idejí, vizí i výzev. Pierre de Coubertin ho, ne zcela systematicky, charakterizoval jako *životní filosofii* s principy *kultu úsilí, eurytmie a láskou ke cvičení*, ale také i jako *stav mysli* (c.f. Naul, 2009). Tedy v reflexi filosofické, psychologické a pedagogické. Coubertin již koncem 19. století, pochopil, že sport a pohybová aktivita se stanou významnými aktéry v kultuře i prostředky výchovy a komunikace napříč různými kulturami.

V Olympijské chartě je olympismus kromě původních myšlenek Pierra de Coubertin obohacen o další ideje a cíle. Ty jsou již reflexí vývoje olympijského hnutí, sportu i kultury, jejich vzájemných vztahů, ale i aplikací výsledků vědeckého výzkumu.

Na českých vysokých školách jsou v začlenění olympismu do curricula přípravy odborníků v tělesné výchově a sportu, jak ukážeme dále, aplikovány dva odlišné přístupy. Na ostatních univerzitách a fakultách je implementace olympismu zatím nesystémová, ovlivněná dle působících specialistů v oblastech filosofie, sociologie, etiky, estetiky aj.).

A) Implementace olympijských témat do společensko-vědních předmětů v curricula vzdělávání tělovýchovných odborníků

Tam kde olympismus nelze uplatnit jako samostatný předmět studia, jsou vybraná olympijská témata selektovaná a vyučována dle příštího uplatnění absolventů. Převážně jsou vyučována ve společenských a sportovních předmětech, ale i rozvíjena v kurzech sportovních disciplin jak v bakalářském tak i v magisterském studiu. Studenti tělesné výchovy jako budoucí učitelé, trenéři, instruktoři aj. si tak osvojují základní olympijské vědomosti, dovednosti a kompetence pro své budoucí působení ve více studijních předmětech (viz tabulka 1).

Tabulka 1. Implementace olympijských témat v předmětech curricula na tělovýchovných fakultách v České republice

Člověk a svět – obecná témata	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	Vědní obory a studijní předměty
Soužití sdružování lidí; respektování etických principů	Uvědomuje si význam sportu jako prostředku sdružování lidí. Chápe olympijské hry jako prostředek vzájemného porozumění, přátelství, solidarity a čestného soupeření.	Filosofie, filosofie sportu etika, psychologie sportu.
Chování lidí národnostní menšiny, cizinci	Chápe a hodnotí význam Olympijské charty, roli olympijských ideálů v respektování lidí různých národů, ras a kultur. Odmítání <i>jakékoliv diskriminace</i> .	Etika, filosofie, filosofie sportu, psychologie sportu, pedagogika sportu.
Budování mírového a lepšího světa	Aplikuje výchovu mládeže prostřednictvím sportu a tělesné výchovy, dodržováním olympijských principů a osobním příkladem. Zná význam ekecherie v historické a aktuální reflexi.	Filosofie, sociologie, sportovní vědy, sportovní činnosti.
Osobní bezpečí násilí ve společnosti, společensky nežádoucí chování	Uvědomuje si a odlišuje rozdíly mezi slušným povzbuzováním sportovních týmů a různými formami přímé či přenesené agresivity; při sportovních utkáních (fotbal, hokej).	Sociologie sportu, psychologie sportu, legislativa, právo ve sportu.
Mezinárodní a národní instituce a organizace	Zná a rozlišuje vládní a nevládní mezinárodní a národní olympijské organizace, vládní a nevládní mezinárodní a národní sportovní organizace.	Sportovní management, právo, sociologie sportu.
Člověk a společnost – obecná témata	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	Vědní obory a studijní předměty
Základní lidská práva a povinnosti občanů	Chápe sport jako lidské právo, zná Mezinárodní a Evropskou chartu sportu, Olympijskou chartu i příklady jejich aplikace.	Legislativa a právo ve sportu, etika, filosofie sportu, sociologie sportu.
Poznávání lidí	Hodnotí olympijské hnutí a sport jako prostředek poznávání a porozumění druhým lidem a OH jako setkání mladých lidí celého světa.	Filosofie sportu, sociologie sportu, psychologie sportu.
Sebepoznávání	Chápe olympismus jako stav mysli a sebepoznávání prostřednictvím sportu, radosti z vynaloženého úsilí; utváření pozitivních postojů ke sportu.	Psychologie sportu, filosofie sportu.
Vztahy mezi lidmi	Dokáže vnímat netolerantní projevy v chování lidí, unfair a fair chování v životě a ve sportu; dokáže modelovat situace pro rozvoj fair-play chování.	Etika, psychologie sportu, sociologie, sociologie sportu.
Mezilidská komunikace	Uvědomuje si význam sportu a sportovních „soutěží“ a sebepřekonávání v lidské komunikaci. Dokáže připravit a organizovat sportovní soutěže ve škole i v klubu v souladu s olympijskými principy.	Aktivní účast ve sportovních soutěžích, olympijské dny a festivaly mládeže, sportovní management.
Lidská solidarita	Zná a dokáže vysvětlit roli a význam olympijských a paralympijských her.	Olympijská charta, historie sportu, etika.
Hodnotový systém	Zná a dokáže interpretovat, hodnotit hlavní olympijské hodnoty a principy jejich interiorizace.	Historie sportu, filosofie sportu, axiologie.

Činnosti lidí, práce, volný čas	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	Vědní obory a studijní předměty
Volný čas a jeho využívání	Chápe a hodnotí sport jako jednu z nejmasovějších forem volnočasových aktivit. Identifikuje sport jako prostředek výchovy mládeže, prevence zdraví a delikventního chování.	Filosofie sportu, pedagogika sportu, biomedicína.
Aktivní životní styl	Uvědomuje si a chápe olympismu jako aktivní životní filosofii, styl s významnou rolí sportu a pohybové aktivity. Zaujímá pozitivní postoje k budoucímu vývoji olympismu.	Filosofie sportu, etika, pedagogika sportu, sociologie sportu.
Podoby a projevy kultury ve společnosti	Chápe a hodnotí sport jako jednu z forem tělesné kultury. Multikulturalita.	Estetika, filosofie sportu, kulturní antropologie, umělecké soutěže literární, výtvarné, hudební a dramatická.
Kultura, umění a sport	Dokáže popsat a vysvětlit vztah olympismu, sportu, kultury a umění, princip kalokagathie. Zná významná umělecká díla jako kulturní odkaz.	Estetika, filosofie sportu, kulturní antropologie, umělecké soutěže literární, výtvarné, hudební a dramatická.
Historie	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	
Antika, sport a hry v antice	Rozumí antickým olympijským tradicím, chápe smysl a poslání antických olympijských her, oceňuje význam antiky v moderním olympismu.	Historie sportu, filosofie sportu, estetika.
Vznik mezinárodního sportu a olympijských her, Pierre de Coubertin	Zná zakladatele moderních OH, olympijskou symboliku. Chápe význam a poslání olympijských her, olympijských institucí a organizací.	Historie sportu, filosofie sportu, sportovní management.
Člověk a zdraví	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	Vědní obory a studijní předměty
Preventivní význam pohybu a sportu	Chápe a dokáže vysvětlit zdravotní význam aktivního pohybu a sportu. Dokáže modelovat situace osobního sebepřekonávání, význam intrapersonální soutěže.	Biomedicína, zdravotní tělesná výchova, fyziologie sportu, sociologie sportu.
Návykové látky, zdraví, doping	Uvědomuje si škodlivost povzbuzujících látek, příčiny poškození zdraví, zakázané prostředky ve stimulaci výkonu ve sportu, fair play, chápe destruktivní význam dopingů v osobním seberozvoji.	Biomedicína, zdravotní tělesná výchova, fyziologie sportu, hygiena, etika, psychologie sportu.
Doping a antidopingová prevence	Chápe podstatu boje a kampaní vůči dopingů ve sportu; hodnotí příčiny boje proti jeho zneužívání, zná hlavní principy antidopingové prevence.	Biomedicína, biochemie, zdravotní tělesná výchova, fyziologie sportu, hygiena, etika, psychologie sportu.
Tělesná výchova a sport	Olympijská témata, vědomosti, dovednosti a kompetence studentů	Vědní obory a studijní předměty
Olympijská charta, olympijské ideály, olympijské ceremonie, symboly	Hodnotí význam olympijských myšlenek, jejich přesah mimo sport, čestné soupeření i ve vypjatých situacích her a soutěží, ochrana přírody při sportu, pomoc handicapovaným aj.	Filosofie sportu, sociologie sportu, psychologie sportu, ochrana přírody zdravotní tělesná výchova.

B) Olympismus jako samostatný vzdělávací a výchovný předmět v curricula

Univerzity spolu s Českou olympijskou akademií (ČOA) se společně podílejí na formulaci obsahu curricula olympijské výchovy na základních a středních školách (Rychtecký & Dovalil, 2009). Kromě toho si univerzity a sportovní fakulty, veřejné i soukromé, vytvářejí i své vlastní implikační „olympijské“ předměty, které svým studentům, povinnou či selektivní formou v bakalářském, magisterském i doktorandském studiu nabízejí. Nejčastějšími názvy, většinou volitelných předmětů, vyučovaných na sportovních a pedagogických fakultách univerzit v České republice, jsou *olympismus* a *olympijská výchova*. Jejich obsah vychází z témat v tabulce, ale je vyučován v koncentrované podobě.

Společným a sjednocujícím východiskem pro curriculum olympismu na univerzitách je učebnice *Olympismus* sestavená autorským týmem z univerzit, specialistů a odborníků z olympijského hnutí. Byla vydána v roce 2004 s podporou Českého olympijského výboru (ČOV). Učebnice obsahuje kapitoly: *Sport; Pierre de Coubertin, Philosophy of Olympism, Relations of Sport, Olympism and Culture; Antique Inspirations; Olympic Symbols and Ceremonies; Olympic Movement; Brief History of Olympic Movement; Olympic Games; Czech Olympic Movement; Financing of the Olympic Movement; Sport for All in the Olympic Movement; Women and Sport in Olympic Movement; Ecological Dimension in Olympism; Olympism and Arts; Sport and Olympism in the Examination of Time; Future of Olympism; Olympic Education; Education in Sport*. Učebnice je využívána jak univerzitními studenty, tak i odborníky a zájemci z olympijského hnutí v České republice.

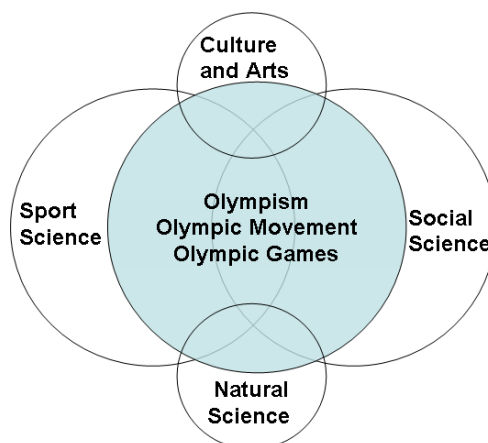
Inspirativní, přínosný a zvyšující profesionalitu specialistů v olympijském hnutí, je Master's Programme on Olympic Studies: „*Olympic studies, Olympic Education, Organization and Management of Olympic Events*“, opened in the year 2009 at the University of Peloponnese (Dimopoulos, 2009).

Olympismus jako předmět výzkumu na českých univerzitách

Analýza současného olympismu naznačuje, že jeho proklamativní a stručné vyjádření v Olympijské chartě nedává dostatečně plastický obraz i odpovědi na otázky „*co a čím vlastně olympismus jsou*“? Tato stručnost, daná povahou charty, je současně i výzvou, aby tento jedinečný sociální fenomén byl zevrubněji a v širším kontextu společenských, sportovních i přírodních věd na univerzitách analyzován a interpretován. Ostatně posláním MOV, MOA, národních olympijských výborů a národních olympijských akademií, připomenutém i na XIII Olympijském kongresu v Kodani v loňském roce, je rozvíjet, chránit

a šířit principy olympismu a olympijské hodnoty ve výukových programech tělesné výchovy a sportu na školách i univerzitách.

Olympismus v kontextu vědeckého zkoumání

Obr. 1. Olympismus, olympijské hnutí, a olympijské hry v systému vědních oborů

Olympismus přesahuje sport. Jak záběrem preferovaných hodnot, tak i kulturním rámcem. V mnoha případech je i obhájcem sportu. (c.f. Parry, 1998; Jegorov, 2001). Začlenění olympijské tematiky do výzkumných projektů univerzit ve společenských i ve sportovních vědách, má proto zásadní význam. Jak pro vědecké, tak i následně pedagogické aktivity univerzit. Vybrané metodologické problémy a stereotypy, které se v základním i aplikovaném výzkumu olympismu a OH někdy objevují a přenášejí se do pedagogické činnosti, si v další části příspěvku stručně připomeneme.

Filosofie, filosofie sportu a olympismus

Filosofie se v historické i současné reflexi věnuje antropologickým a aretologickým rysům sportovních soutěží, socio-politickým, náboženským, estetickým i symbolickým znakům olympismu a OH. Obecným cílem je vytvoření konzistentní filosofie „olympijského ideálu“. Aretologické a antropologické dimenze OH jsou spojovány s hodnotami těla a duše i s limity výchovných hodnot ve sportu. Ke stereotypům ve filosofické interpretaci OH a olympijského hnutí patří nedocení jejich přesažných celků. OH obsahují arete a další rozlišení atributů dokonalosti, slávy, dobroty, hrdinství, ctnosti aj. Některé z nich jsou obzvláště významné, neboť se týkají zásadních otázek lidského vědomí i bytí, olympismus a OH nevyjímaje (c.f. Eyler, 1981). Olympismus kromě filosofie a filosofie sportu zkoumají i další filosofické

discipliny a subdiscipliny: filosofie umění, komparativní filosofie, ontologie, fenomenologie, gender filosofie, axiologie atd. (First World Olympic Congress of Philosophy, Athens, 2004).

Sociologie, sociologie sportu a olympismus

V sociologii a sociologii sportu jsou v analytickém, někdy bez dostatečně vymezeného kontextu a vztahu ke sportu a olympismu, nastolovány otázky:

- *Co je tak specifické v olympijském hnutí, které po více než století systematicky rozšiřuje svůj vliv, navzdory protiargumentům, že olympismu „dochází dech“?*
- *Jak se mění sport a olympismus v čase a v širším společenském kontextu?*
- *Jaký je veřejný obraz sportu, OH a olympijského hnutí aj.*

Bez odpovědí na zmíněné i další otázky, bude zkoumání sportu a olympismu redukční a omezující jejich pochopení v sociologických deskripcích moderních společností (c.f. Pawłucki, 2009).

Psychologie, psychologie sportu a olympismus

Výzkum v psychologii sportu interpretuje *olympijské ideály*, které přesah osobní dokonalosti (excellence) a rozvoj výkonnosti facilitují (c.f. Cross & Jones, 2007; Gould, Collins, Lauer & Chung, 2006). Coubertinovo pojetí olympismu jako „stavu mysli“ není ničím jiným než emocionálním, osobnostním a intraindividuálním přesahem, sebepřekonáváním, vyjádřeném v mottu „*Citius, Altius, Fortius*“. Tvoří nejvýznamnější složkou motivační struktury jedince ke sportu a výkonu. Coubertinův *kult úsilí* je proto vždy významnější, než externí motivace – podněcení výkonnosti externími incentivy. Soutěž v duchu olympismu tak má i při dosahování maximální individuální výkonnosti především význam *sebesrovnávací, a sebezdokonalovací* (c.f. Shields & Bredemeier, 1995; Müller, 2000).

Na často pokládané otázky:

- *Jak přemostit propast mezi olympijskými ideály a aplikaci současných metod působení ve sportovní přípravě mládeže? (Materiální stimulace, nepřiměřené odměny.)*
- *Působí sport na rozvoj osobnosti vždy pozitivně?,*

hledá psychologie sportu adekvátní odpovědi. Je však zřejmé, že motivace zdůrazňující „*vítězství za každou cenu*“, může negativně ovlivnit chování sportovce, vést k úplatkářství a podvodům (c.f. Miller & Kerr, 2002).

Pedagogika, pedagogika sportu a olympisms

Coubertin chápal sport jako výchovný prostředek – školu mravní ušlechtilosti, čistoty a tělesné síly. Obsahem, cílem i výsledkem výchovy jsou postoje a *zvnitřněné olympijské hodnoty*. Současné koncepty olympijské výchovy jsou systematickým výzkumem aktualizovány, stejně jako učebnice olympismu a olympijské výchovy. Výzkum v pedagogice a pedagogice sportu otevírá i další otázky:

- *Jak a jakými prostředky či metodami, lze prostřednictvím sportu jedince jako subjekt výchovy identifikovat s olympijskými hodnotami?*
- *Ztratil současný sport pro mládež své dřívější hodnoty?*

Sport jako výchovný prostředek je někdy zpochybňován tvrzením, „*že rozvoj vlastností a dovedností není spojen pouze s účastí ve sportu*“. Je to pravda, neboť pouhá účast ve sportu na osobnostní rozvoj subjektu mechanicky nepůsobí. Avšak sport bez ideálů může zvyšovat toleranci k podvodům, jak vůči soupeřům, tak i vůči sobě samotnému (c.f. Gould, Collins, Lauer & Chung, 2006; Parry, 2003).

Etika, olympismus a olympijské hry

Fair-play a úcta k soupeři se aktivní účasti ve sportu rozvíjejí a jsou podmínkou svobodného soupeření, bez diskriminace (Olympijská charta, 2004). Olympijské hnutí usiluje o rozšíření těchto hodnot i mimo sportovní prostředí (c.f. Dziubiński, 2008). „*Sport je a měl by zůstat fórem, kde má každý možnost se v něm aktivně zúčastnit a rozvíjet. Sport proto patří mezi lidská práva, avšak nelze jej oddělit od ostatního světa*“ (c.f. Rogge, 2004).

Kultura, umění a olympismus,

Původně řecký ideál kalokagathie se stal modelem i moderátorem rozvoje osobnosti sportovce. Stereotypem v nazírání na realitu olympijského hnutí je, že v naší tradiční výchově jsme silně ovlivněni racionálním myšlením, zvyklým na jedinou pravdu. Karteziánský ideál jedné pravdy založil moderní vědy a je úspěšný zejména v přírodních vědách. V náročných a vyhrocených situacích i problémech olympijského hnutí, však tento ideál někdy selhává. Umění však nabízí takové uchopení reality, které moderní racionalita nabídnout nemůže. Umělci ve vyhrocené a složité skutečnosti, v jejich ne na jedinou pravdou orientovaném kontextu, vystihují danou situaci přesnější než věda. Kultura v olympismu a ve sportu však neznamená rezignaci na racionalitu a evropské kulturní dědictví.

Závěry

- MOV, národní olympijské výbory by měly systematicky podporovat výzkum na univerzitách zaměřený na olympismus, olympijské hnutí a OH. XIII. Olympijský kongres v Kodani v minulém roce potvrdil význam a perspektivu spolupráce mezi olympijskou rodinou a výchovně vzdělávacími institucemi.
- Univerzity ve spolupráci s národními olympijskými akademii a OSCs, by měly část své výzkumné a vzdělávací kapacity orientovat na současné problémy olympijského hnutí.
- Olympismus, principy a hodnoty, vztah olympismu, sportu a kultury by měly být integrální součástí odborné přípravy budoucích učitelů, trenérů, manažerů aj.
- Výsledky badatelských aktivit v olympismu by měly být následně implikovány do vzdělávacích programů a systematicky rozvíjeny v univerzitních koncepcích olympijských výchovně vzdělávacích programů. Aplikovány mohou být jako samostatný vyučovací předmět, nebo jako sada vybraných olympijských témat zařazených do obsahu výuky společensko vědních a sportovních předmětů.
- Spolupráce olympijských institucí s univerzitami je přínosná. Nejen pro rozvoj, hlubší a komplexnější interpretace olympismu v historické i současné reflexi, ale i pro rozvoj sportovních a společenských věd i pro samotný sport i jeho vztah ke kultuře. Bez idejí a principů olympismu dnes nelze hodnotit sport v jeho složitém a rychlém rozvoji, ani vývoj společnosti ve XX. a XXI. století.

Literatura

1. CROSS, J. A. & JONES, M. I. (2007). Sport Psychology and Olympism: How research on learning transferable life skills through sport can help the Olympic ideal become a reality. *Sport & Exercise Psychology Review* Vol 3 (1) 11 – 18.
2. DIMOPOULOS, K. A. (2009). The Master's Programme on Olympic Studies: „*Olympic studies, Olympic Education, Organization and Management of Olympic Events*“, the University of Peloponnese, Ancient Olympia, Greece.
3. DOVALIL, J. et al. (2004). *Olympismus*. Praha: Olympia 220 p.
4. DZIUBIŃSKI, Z. (2008). Olympism in the Context of Modernity. *Research yearbook, medsportpress*, 14, (2), 2008, 115 – 124.
5. EYLER, M. H. (1981).“The Right Stuff.” In *IOA Proceedings*. 1981, pp. 159 – 168.
6. First World Olympic Congress of Philosophy on the topic of: *Philosophy, Competition and Good Life*. (Athens-spetses, June 27th – July 4th, 2004).

7. GEORGIADIS, K. (2003). *Olympic Revival. The Revival of the Olympic Games in Modern Times*. Athens.
8. GOULD, D., COLLINS, K., LAUER, L. & CHUNG, Y. (2006). Coaching life skills: A working model. *Sport & Exercise Psychology Review*, 2, 4 – 12.
9. MILLER, P. S. & KERR, G. A. (2002). Conceptualizing excellence: Past, present and future. *Journal of Applied Psychology*, 14, 140 – 153.
10. MORGAS, M. (2006). Academic institutions and the Olympic Movement [online article]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB. http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp106_eng.pdf
11. MÜLLER, N. (Ed.). (2000). *Olympism: Selected writings – Pierre de Coubertin*. Lausanne: IOC.
12. NAUL, R. (2008) *Olympic Education*. Oxford: Mayer & Mayer, 189 p.
13. PAWŁUCKI, A. (2009). Sport as olympic modernism. *Studies in physical culture and tourism*. 16, No. 2, 2009; 147 – 153.
14. PARRY, J. (1998). Physical Education as Olympic Education. *European Physical Education. Review* Volume 4 (2), 153 – 167.
15. PARRY, J. (2003). *Olympism for the 21st Century*. Universitat Autònoma de Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics: 7p.
16. SHIELDS, D. L. L. & BREDEMEIER, B, J. L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
17. ROGGE, J. (2004). Jacques Rogge IOC and UNAIDS Join Forces to Engage Sport Community in Fight Against Aids. *IOC Press Release*, 1 June.
18. RYCHTECKÝ, A. & DOVALIL, J. (2009). The concept of Olympic education in the Czech school. In: *9th International Session for Directors of National Olympic Academies*. Olympia: IOA, 2009, 158 – 164.

Komplexnosť a efektívnosť olympijskej výchovy

Ján GREXA, podpredseda Slovenskej olympijskej akadémie, Bratislava, Slovenská republika

Pri viac ako 20-ročnom pôsobení v Československej olympijskej akadémii, resp. v Slovenskej olympijskej akadémii, som sa v propagačnej a výchovno-vzdelávacej práci ako športový historik pochopiteľne venoval histórii olympijských hier a olympijského hnutia. Avšak ako pedagóg som vždy reflektoval výchovné aspekty športu a olympizmu s dôrazom na všestranný obsah olympijskej výchovy i rôzne formy jej uplatňovania, o čom svedčí moja publikačná činnosť. Nespomínam to kvôli nejakej samochvále, ale kvôli tomu, že naozaj neviem, čím novým by som mohol ešte k problematike olympijskej výchovy prispieť. Preto vítam súčasné snahy Slovenského olympijského výboru rozšíriť počty lektorov olympijskej výchovy, pretože každý nový apoštol olympizmu je prínosom vďaka originálnemu osobnostnému prístupu, čo pozitívne ovplyvní variabilitu foriem práce. Zároveň bude dôležitý sústavný kontakt novoutvoreného lektorského zboru a vzájomná výmena ich skúseností.

Vzhľadom na môj syndróm „vyhorenosti“ neprichádzam s gejírom inovačných nápadov, ale chcem poslúžiť stručnou rekapituláciou svojich poznatkov a názorov, ktoré by mohli byť odrazovým mostíkom pri kreovaní nových prístupov v oblasti olympijskej výchovy.

1. Poslanie a úlohy olympijskej výchovy

Všetci, ktorí sme sa teoreticky či prakticky venovali olympijskej výchove, si uvedomujeme základné postuláty:

- Olympijská výchova je cesta od olympijských ideí k ich individuálnemu zvnútorneniu, k ich osvojeniu si ako spôsobu myslenia a konania v športe i mimo športu.
- Poznatky a vedomosti sú prvotným predpokladom účinnej olympijskej výchovy.

Pre efektívnosť olympijskej výchovy je rovnako dôležitá interpretácia poznatkov a vedomostí – zrozumiteľnosť, atraktívnosť, aktuálnosť a „viacvrstevnosť“ (vzájomné súvzťažnosti poznatkovej, etickej a emocionálnej sféry).

Účinnosť olympijskej výchovy je nemysliteľná bez sústavnej a cieľavedomej inovácie obsahu i foriem (vzhľadom na meniace sa podmienky a požiadavky v olympijskom hnutí).

Aktívna športová činnosť je ničím nenahraditeľná zložka olympijskej výchovy ako nástroj sebaapropcie, sebarealizácie, socializácie, zdravého životného štýlu a zmysluplného napĺňania voľnočasových aktivít.

Aktívne športovanie pôsobí ako akcelerátor v procese olympijskej výchovy, keď dochádza k precíteniu olympijských princípov a ideí nielen rozumom, ale aj srdcom a svalmi (radosť z dosiahnutého výsledku, ku ktorému sa treba dopracovať vlastným úsilím, radosť z priateľstva a pod.).

2. Objektívne prekážky pri olympijskej výchove

- Rastúca pohybová pasivita mládeže i dospelých, veľká konkurencia ponúk na využitie voľného času.
- Neuspokojivá úroveň školskej telesnej výchovy a školského športu.
- Neúmerná komercializácia športu a bezohľadné cesty za prvenstvom – reálne riziko úbytku pozitívnych vzorov.

3. Doterajšie resty olympijskej výchovy v Slovenskej republike

- Nekomplexnosť a kampaňovitosť pôsobenia – zameranosť prevažne len na mládež.
- Iba čiastočné uplatňovanie predmetu *olympizmus* na relevantných vysokých školách.
- Neprepojenosť olympijskej výchovy s inými predmetmi v školskom vzdelávaní.
- Nedotiahnutá spolupráca s metodicko-pedagogickými centrami.
- Minimálna zaangažovanosť elektronických a printových médií.

4. Návrhy do budúcnosti

- Komplexnosť ako základná požiadavka efektívnej olympijskej výchovy v zmysle hesla „všetko všetkým“, t. j. zameranosť na mládež i dospelých – rodičov, učiteľov, cvičiteľov, trénerov, juniorských i seniorských športovcov, funkcionárov a verejnosť vôbec.
- Rešpektovanie časovej postupnosti pri zavádzaní komplexnej olympijskej výchovy, nie však parciálnosti (preferovanie iba niektorej cieľovej skupiny).
- Motivačná dotácia (napr. cestou olympijskej solidarity) pre tie vysoké školy, ktoré zavedú *olympizmus* ako povinný predmet pre všetky smery a odbory štúdia.
- Rozšírenie tém olympijskej výchovy o paralympijské hnutie.
- Zavedenie pravidelnej rubriky/relácie s afinitou k olympijskej výchove vo verejnoprávnych médiách, hlavne v STV 3, ako aj v denníku Šport.

- Zavedenie pravidelnej rubriky v Olympijskej revue, kde by sa poskytoval priestor hlavne na výmenu lektorských skúseností.
- Väčšie využitie internetu a vybudovanie vlastnej databázy.
- Oživenie mobilnej akadémie (propagačné materiály – plagáty, DVD, publikácie, besedy s aktívnymi olympionikmi).

Na záver mi dovoľte zopár doplnujúcich poznámok. V našich končinách sme si zvykli vidieť v rekreačnom športe iba základňu pre vrcholový šport, ako takpovediac jeho nevyhnutný servis, lebo kvalita môže vyrásť iba z kvantity a výkonnostná špička zo širokej základne. Dostatočne však rekreačný šport a pohybové aktivity nevnímame ako jeden z potrebných stavebných prvkov konštruovania harmonickej a mravnej osobnosti.

V našich končinách sme si tiež zvykli na tézu, že pri olympijskej výchove treba začať od mládeže v zmysle hesla „dom sa stavia od základov“. Lenže akosi zabúdame, že pri stavbe domu najprv potrebujeme zohnať materiál (ten už dajme tomu máme v podobe publikácií, propagačných materiálov, referátov a príspevkov z relevantných konferencií, dúfajme, že čoskoro aj v podobe DVD). Okrem toho potrebujeme aj remeselníkov stavbárov. Inak povedané, najprv si treba vyškoliť tých, ktorí budú školiť, v našom prípade lektorov olympijskej výchovy. Tí by mohli začínať od mládeže, ale nemali by pri nej končiť.

Preto by sme mali začať napríklad od poslucháčov športových vysokých škôl zavedením *olympizmu* ako povinného predmetu pre všetky smery a odbory štúdia. Objektívny argument, že v týchto školách vládne obsahová presýtenosť predmetov, možno eliminovať napríklad tým, že by sa *olympizmus* spojil s predmetom etika športu. Veď dobre vieme, že olympizmus ako životná filozofia stavia na tom, čo je obsahom etiky ako vednej disciplíny – na univerzálnych etických princípoch.

Olympijská výchova vo vybraných vekových skupinách

Viera BEBČÁKOVÁ, Ján JUNGER, Marcel NEMEC, Fakulta športu Prešovskej univerzity v Prešove, Slovenská republika

V priebehu existencie ľudskej spoločnosti sa vždy vychovávalo a všade sa vychováva (Kiaser, Kaiserová, 1992). Formy a obsah výchovy sú pritom odlišné, spoločný je iba fenomén výchovy: „Ide o to, aby sa ďalším generáciám sprostredkovali schopnosti, zručnosti postoje, ktoré existujú v danej spoločnosti a ktoré sa pre jej trvanie a ďalší rozvoj pokladajú za dôležité“. Je len otázka danej spoločnosti, na čo sa takáto schopnosť vzťahuje.

Domnievame sa, že v súvislosti s olympijskou výchovou možno tento citát chápať ako potrebu sprostredkovania schopností, zručností a postojov rozvíjaných a osvojovaných na báze kalokagatie, fair play a univerzálnych etických princípov olympizmu. Olympijská výchova sa odvíja od výchovy všeobecne, to znamená, že pre ňu platia rovnaké princípy. Preto olympijskú výchovu možno považovať za:

- a) Intencionálne dianie, čiže zámerné pôsobenie na všestranný rozvoj človeka v duchu antickej kalokagatie.
- b) Proces učenia, v ktorom učenie je racionálnym základom každej, teda i športovej činnosti. Na objekt výchovy a učenia sa pritom kladú také pohybové i vedomostné požiadavky, ktoré zabezpečia úspech, zážitok, zmysel a pozitívny účinok vykonávanej činnosti.
- c) Proces, v ktorom prebieha sociálna interakcia medzi telovýchovným pedagógom (trénerom, cvičiteľom, učiteľom) a cvičencom (športovcom, cvičencom, žiakom) v každej vekovej a sociálnej skupine pričom hlavným nástrojom je pedagogická komunikácia.
- d) Súčasť veľkého spoločenského rámca v škole, rodine, štáte a pod.
- e) Proces, ktorý má svoje ciele a špecifický obsah, metódy, formy.

Z toho vyplýva, že olympijská výchova nie je záležitosťou iba trénerov a športovcov, ale i funkcionárov, žiakov škôl, rodín a celej spoločnosti. Konkrétne ciele, obsah a formy olympijskej výchovy sú spracované v metodickej príručke Slovenského olympijského výboru od J. Grexu a kol. s názvom Olympijská výchova (2006).

Pri organizácii akéhokoľvek podujatia, ktoré je zamerané na olympijskú výchovu, navrhujeme dodržať špecifické pravidlá, ktoré zaručia jej efektívnu realizáciu:

- V prvom rade treba zamerať pozornosť na to, aby každý člen skupiny, pre ktorú je dané podujatie pripravované, mal rovnaké možnosti prejavíť svoje schopnosti, zručnosti, vedomosti.
- V rámci podujatia prezentovať a dodržiavať všetky olympijské ideály (rovnosť šance na úspech, rovnaká príležitosť súťažiť, garancia dodržiavania pravidiel), ktoré odrážajú sociálne a humánne hodnoty.
- Zabezpečiť publicitu podujatia v primeranom rozsahu so zdôraznením hlavnej idey podujatia, urobiť výzdobu objektu, v ktorom sa podujatie koná, pričom by nemali chýbať olympijské symboly. Nemala by chýbať olympijská vlajka a olympijské kruhy.
- Zvoliť vhodnú príležitosť, v rámci ktorej sa podujatie koná (napríklad 23. jún, 19. december – deň založenia Slovenskej olympijskej akadémie).
- Pripraviť otvárací a záverečný ceremoniál podujatia (napr. kopírovať ceremoniály olympijských hier).
- Stanoviť heslo podujatia (napr. „Škola hrou“, „Letíme do výšin“).
- Určiť aktivity – súťaže, prezentácie, vedomostné, pohybové.
- Pripraviť ocenenie, určiť, kto bude ocenenie odovzdávať (úspešný športovec, olympionik).
- Zabezpečiť zdravotnú službu a občerstvenie.

Jedným zo základných článkov realizácie olympijskej výchovy je škola. Tá ponúka široký diapazón podujatí, ktorými možno nenásilnou formou pôsobiť na žiakov. Máme na mysli podujatia teoretického, praktického, ale aj umeleckého charakteru.

A začať by sme mali už v predškolských zariadeniach. Naše skúsenosti dokazujú, že deti predškolského veku sa veľmi rady zapájajú do rôznych súťaží s olympijskou tematikou. Typickým príkladom sú olympiády materských škôl, Beh olympijského dňa, výtvarné súťaže. A čo je dôležité, sú mentálne dostatočne pripravené aj na stretnutia s olympionikmi, kde dokážu zaujať veľmi svojráznymi otázkami a reakciami.

V prípade podujatí pre školskú mládež navrhujeme preferovať podujatia s prevahou pohybových aktivít s činnosťami vedomostného (kognitívneho) a umeleckého charakteru, pričom navrhujeme v plnej miere využívať medzipredmetové vzťahy. Uvedieme aspoň niektoré návrhy:

- Výtvarná výchova – pripraviť plagáty s olympijskou tematikou, medaily, diplomy, uskutočniť súťaž výtvarných prác s tematikou olympizmu (napr: „Šport vždy zvíťazí!“, „Olympijské hry“, „Olympijský šport“).

- Materinský jazyk – realizovať súťaže vo vlastnej tvorbe žiakov v kategóriách poézia a próza s tematikou športu (napr. fair play, kalokagatia).
- Zemepis – každé súťažiacie družstvo bude súťažiť pod názvom niektorej krajiny, pričom musí poznať jej základné geografické údaje (hlavné mesto, počet obyvateľov, správne rozdelenie, vlajka). Poznať Grécko – kolísku novovekých olympijských hier. Poznať mestá, v ktorých sa olympijské hry konali a v ktorej krajine sú.
- Dejepis – vedieť určiť obdobia, v ktorom sa konali staroveké a vznikli novoveké olympijské hry, vedieť poukázať na politicko-ekonomické súvislosti, ktoré sprevádzali konanie olympijských hier.
- Biológia – poznať základné zásady životosprávy a výživy počas športových súťaží, pitný režim a fyziologickú potrebu rozcvičenia, ktoré súvisia s požiadavkami realizácie zdravého životného štýlu.
- Telesná výchova – pripraviť rôzne voľnočasové pohybové aktivity. Cvičenia by mali mať zábavný charakter a pre skupinu predškolákov by mali byť spestrené pútavými rozprávkovými motívmi.
- Na strednej škole rozšíriť olympijskú výchovu o témy vypracované za účelom účasti študentov v stredoškolskej odbornej činnosti tak, ako to bolo prezentované pri medzipredmetových vzťahoch.

Špecifickou oblasťou realizácie olympijskej výchovy na vysokých školách sú telovýchovné fakulty, ktoré pripravujú budúcich pedagógov a trénerov. Telovýchovné fakulty v rámci študijných programov disponujú predmetom história športu a olympijské hnutie, ktoré v štruktúre vyučovacích predmetov sú zaradené ako povinný a povinne voliteľný predmet. Obsah predmetu je zameraný na odbornú problematiku, ktorú môžeme označiť ako kognitívnu oblasť olympijskej výchovy, ktorá je doplnená obsahom súvisiacich predmetov a tvoria ju:

- História olympizmu;
- filozofia a etika olympizmu;
- olympijská výchova;
- športové lekárstvo;
- doping a podporné prostriedky v športe.

Svoje vedomosti a postoje z oblasti olympizmu si študenti ako potenciálni lektori olympijskej výchovy formujú v aktívnej športovej činnosti v predmetoch praktickej prípravy najmä z nasledovnej problematiky: Objektívne posúdenie dodržiavania pravidiel športových súťaží;

vyvarovanie sa pred hrozbou dopingu; aplikácia princípov fair play v konkrétnej situácii; kreovanie športových súťaží a hier pre rôzne výkonnostne kategórie športovcov.

Daná praktická oblasť realizácie olympijskej výchovy študentov telovýchovných fakúlt teda spĺňa požiadavky formálneho vzdelávania v oblastiach:

- Teória a didaktika športov;
- rekreačný šport.

Možnosti realizácie olympijskej výchovy na telovýchovných fakultách vidíme i v oblasti študentskej vedecko-výskumnej činnosti vo vedách o športe a to v rámci:

- Študentskej vedeckej činnosti;
- riešenia vedecko-výskumných projektov;
- kvalifikačných prác.

Absolventi telovýchovných fakúlt disponujú kompetenciami plne zabezpečovať olympijskú výchovu na všetkých typoch a stupňoch škôl, a to nielen v predmete telesná a športová výchova, ale i v druhom aprobačnom predmete, ktorý v rámci učiteľského štúdia absolvovali. Komplexné odborné zvládnutie problematiky ich oprávňuje pôsobiť v pozícii koordinátora realizácie olympijskej výchovy v konkrétnych podmienkach danej školy:

- Školský koordinátor olympijskej výchovy;
- organizátor školských športových olympiád
- organizátor školských vedomostných a umeleckých olympiád.

Efektívne reagovať na javy a trendy v oblasti športu a olympizmu znamená disponovať potenciálom odbornej erudície, ktorá umožňuje riešiť neustále vznikajúce problémové situácie v komplexe poznania súvislostí s možnou predikciou dôsledkov. Telovýchovné fakulty, ako univerzitné odborné pracoviská, plne disponujú kompetenciou realizovať systematický výskum oblasti olympijského hnutia a vyhodnocovať vplyv a perspektívu trendov v súčasnom globálne pôsobiacom olympizme. Aktualizácia informácií umožňuje realizovať úspešnú implementáciu olympijskej výchovy v konkrétnych podmienkach štátu, regiónu, mesta či školy.

S plnením daných úloh priamo súvisí požiadavka realizácie systémovej koncepcie olympijskej výchovy koordinovaná Slovenským olympijským výborom a Slovenskou olympijskou akadémiou v spolupráci s fakultnými pracoviskami pri vypracovaní didaktických materiálov, ktoré koncepciu olympijskej výchovy realizujú ako program systematického celoživotného vzdelávania.

Významnú oblasť realizácie olympijskej výchovy predstavujú i všetky učiteľské fakulty v rámci jednotlivých študijných programov, ako sme to uviedli pri základných a stredných školách, čo je možné riešiť výučbou povinne voliteľného, resp. výberového predmetu. Ten by obsahoval a prezentoval systematické základy olympizmu. V tejto súvislosti je mimoriadne dôležitou požiadavkou zabezpečiť na pedagogických fakultách i praktickú výučbu v povinných predmetoch z oblasti základov jednotlivých športov a ich úspešné absolvovanie podmieniť splnením adekvátnych výkonových požiadaviek. Konštatovanie vyplýva z faktu, že len ten pedagóg môže formovať kladný vzťah k športu a hodnotám olympizmu u svojich žiakov, študentov či klientov, pre ktorého šport a pohybová aktivita nepredstavujú nepríjemnú dimenziu realizácie aktívneho životného štýlu.

Možnosti realizácie olympijskej výchovy sú aj na vysokých školách so špecifickou odbornou profiláciou. Z daného faktu vyplývajú isté špecifiká obsahu a prostriedkov olympijskej výchovy, kde absentuje požiadavka osvojenia a zvládnutia pedagogických kompetencií a samozrejme kritérium dosahovania určených praktických výkonových požiadaviek v športových činnostiach. Cieľom olympijskej výchovy na danom type vysokej školy má byť predovšetkým prezentovať študentom systematické základy olympizmu prostredníctvom výberového predmetu. Špecifickým cieľom predmetu by mala byť aplikácia problematiky olympizmu na konkrétnu odbornú oblasť zamerania príslušnej vysokej školy, resp. fakulty. Realizovanou formou nastáva transfer aplikujúci problematiku olympizmu do iných odborných oblastí života, ktoré výrazne ovplyvňujú charakter a úroveň olympijského vedomia.

A nakoniec, nesmieme zabudnúť na jednotlivé formy celoživotného vzdelávania. Veľmi vhodná je najmä Univerzita tretieho veku. Odporúčame všetkým akreditovaným pracoviskám, aby do jej obsahu zaradili aj oblasť olympijskej výchovy a možnosti ovplyvňovania svojho zdravia prostredníctvom pohybových aktivít.

V ďalšej časti nášho príspevku vám chceme prezentovať niektoré aktivity učiteľov a študentov Fakulty športu Prešovskej univerzity v Prešove, zameraných na olympijskú výchovu detí, mládeže a seniorov. Od roku 2005 sa každoročne koncom akademického roku koná „Športové všeličo pre materské školy“. Šiesty ročník tohto podujatia v roku 2010 sa niesol v znamení hesla „Hradné tajomstvo“ a zúčastnilo sa na ňom viac ako 100 detí z 19 materských škôl na území mesta Prešov (celkove je v Prešove 21 materských škôl). Deti súťažili v piatich hrách: Cesta začarovaným lesom; hľadanie kľúčov k tajomstvu; ježibaba Gerda; presun vojska k hradu; začarované jazierka. V týchto piatich hrách preukázali deti

svoje pohybové schopnosti a zručnosti, ukázali, že sú schopné súťažiť fair play, ovládať základné športové náčinie, a pod.

Za veľmi dobrú možnosť šírenia olympijských ideálov považujeme detskú univerzitu, ktorá sa zriaďuje počas prázdnin v niektorých slovenských univerzitných mestách (Bratislava, Prešov, Žilina). V rámci Prešovskej detskej univerzity študujú „bakalárčekovia“ – deti z prvého stupňa a „magisterčekovia“ – deti z druhého stupňa základných škôl. Časť detí si v rámci voliteľných predmetov vybrala predmet *olympijský festival*. Jeho realizácia bola v dvoch častiach: Teoretický vstup a súťaže družstiev v netradičných pohybových aktivitách. V prvej časti sme mali možnosť sprostredkovať deťom základné informácie o olympizme, olympijských hrách, olympijských symboloch. V praktickej časti v rámci netradičných súťaží mali žiaci možnosť preukázať úroveň osvojenia základného etického princípu fair play a stotožnenie sa s coubertinovským „nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa“. Toto heslo preferujeme najmä preto, lebo detskú univerzitu navštevujú i deti, ktoré sú pohybovo priemerne nadané, resp. málo nadané, ale prejavili o túto formu záujem. Z tohto dôvodu sa i súťaže konajú v netradičných disciplínach a súťažia v nich kolektívy, nie jednotlivci.

V rámci vysokých škôl má na našej fakulte už skoro 20-ročnú tradíciu podujatie, ktoré sme si nazvali ako „Športové všeličo študentov telesnej výchovy“. V rámci predmetu didaktika rekreačnej telesnej výchovy a športu majú študenti za úlohu pripraviť podujatie, ktorým možno prezentovať netradičné športové súťaže a aktivity s cieľom motivovať a zapojiť do nich čo najväčší počet vysokoškolákov.

Za uvedené obdobie existencie „Športového všeličoho“ prezentovali študenti množstvo zaujímavých, netradičných súťaží, ktoré prebiehali v jednotlivých športových zariadeniach. V súčasnosti má podujatie pevnú štruktúru. Prvá časť súťaží sa realizuje na školskej plavárni, druhá – salámový beh po schodoch – v priestore študentského domova a tretia, najatraktívnejšia v športovej hale Prešovskej univerzity. Aj výber súťaží sa v dôsledku popularity a záujmu ustálil na akcie výberové a tradičné.

Po úspechu podujatia sme pred dvoma rokmi pri príležitosti dňa študentstva založili nové podujatie pre všetkých študentov univerzity pod názvom „Škola hrou – hra v škole“.

Už niekoľko rokov realizujeme cvičebnú jednotku – cvičenie so seniormi v Domove dôchodcov na Veselej ulici v Prešove. Počas tohto obdobia v mysli nie jedného študenta skrslí určité otázky, „...Dokážem to? Ako s ním cvičiť, keď je cvičenec alebo cvičenka čiastočne nevládný? Ako použijem svoju prípravu?“ Alebo zo strany obyvateľov domova dôchodcov „... Čo tu s nami títo mladí chcú?“ Pri realizácii týchto cvičebných jednotiek ide totiž vždy o nových študentov, s ktorými obyvatelia spolupracujúceho domova prichádzajú do kontaktu.

Nadviazať neformálnu komunikáciu a realizovať cvičenie si vyžaduje empatiu, ochotu načúvať, dávku improvizácie i pochopenie, že cvičenie je v tomto prípade prostriedkom, nie cieľom. Títo podstatne starší obyvatelia im pripomínajú, že človek je tvor sociálny, potrebuje zdieľať svoj osud, rád sa baví a hrá v každom veku. Zaujímavou skúsenosťou bol prípad, keď dvojica – pán a pani – odmietla počas jarného cvičenia zapojiť sa do cvičenia, pretože: „Bolí ma to a ono...“. Po dostatočnej motivácii študentom a názorných ukázkach veľmi jednoduchých, ale zábavných cvičení, sa dôchodcovia pridali a v závere skonštatovali, že si radi zacvičili a čiastočne sa odpútali od bolesti. Stretli sme sa veľakrát s tým, že dôchodcovia si nedôverujú, myslia si, že nedokážu zacvičiť cvik, pričom nerátajú s rôznymi modifikáciami určitého cviku vzhľadom na jeho náročnosť. Celkove tí dôchodcovia, ktorí sa zúčastnili na cvičení, sa javili prevažne ako zvedaví, ľahko motivovateľní činnosťou, zanietení.

Literatúra

1. ANTALA, B. 2009. Telesná a športová výchova v základných a stredných školách v SR po prvom roku transformácie vzdelávania. In Slovenský školský šport, národná konferencia Štrbské Pleso 5. – 6. 11. 2009, Bratislava: MŠ SR, 2009. s. 54 – 62.
2. BEBČÁKOVÁ, V. – NEMEC, M. 2009. Výzvy olympijskej výchovy. In Slovenský školský šport, národná konferencia Štrbské Pleso 5. – 6. 11. 2009, Bratislava: MŠ SR, 2009. s. 98 – 101.
3. GREXA, J. 2006. Olympijská výchova. Bratislava: SOV – NŠC, 2006. 86 s. ISBN 80-969522-0-X.
4. KAISER, A. – KAISEROVÁ, R. Učebnica pedagogiky. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 299 s. ISBN 80-08-02006-7.
5. JUNGER, Ján – ZUSKOVÁ Klaudia: Význam a miesto pohybových aktivít v režime materských škôl. In: Zborník z vedeckej konferencie Zdravá škola 5. Prešov, Metodické centrum, 2000, s. 1 – 10
6. JUNGER, Ján – ZUSKOVÁ, Klaudia: Športová aktivita ako prostriedok výchovy a vzdelávania občanov. In: Slávnostná konferencia k otvoreniu Európskeho roka vzdelávania prostredníctvom športu EYES 2004 v SR. 5. marec 2004, Kongresové centrum Technopol Bratislava.

Olympijská výchova – pokračovať alebo začať?

František SEMAN, Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu, Slovenská republika

„Na každej olympiáde sa opakuje, manio-obsedantným spôsobom prechádzajúcim do karikatúry, rituál veľkej olympijskej omše. Disciplinovaná tlupa miništrantov štedro okiada „nesmrteľné dielo veľkého Francúza“ Pierra de Coubertin (Brohm, 2008). Známy kritik olympizmu, profesor sociológie na univerzite v Montpellier, Francúz Jean-Marie Brohm, takýmto spôsobom uvádza jednu časť kapitoly, ktorú nazval „Olympijský podvod“.

Každé ľudské dielo, či už charakteru konkrétneho alebo abstraktného, je kritizovateľné, olympizmus nevynechávajú. V tomto prípade by však bolo lepšie, keby namiesto kritiky skúsil autor podať pádne dôvody o výchovnej hodnote olympijských ceremoniálov, o možnostiach rozvoja tela a ducha prostredníctvom olympizmu alebo dať návod na to, čo treba urobiť, aby nemusel olympijské hry, so všetkým čo k nim patrí, nazývať karikatúrou. Kritizovať je totiž ľahšie ako hľadať a nachádzať východisko na zlepšenie nežiaduceho stavu.

Výchova a Pierre de Coubertin

Pierre de Coubertin mal pôvodne v úmysle reformovať pedagogiku, nie obnoviť olympijské hry. A pokiaľ ide o pedagogiku, tak jej reforma na začiatku jeho práce prichádzala do úvahy len v prípade Francúzska, nie na celom svete. Vzorom mu bolo Anglicko a prostriedkom telesné cvičenia a šport (Cholley, 1996). Myšlienku obnoviť olympijské hry – ako výchovné podujatie – mu vnukol Pascal Grousset v diele Telesná renesancia (*Renaissance physique*) v roku 1888. Po úspešnom obnovení olympijských hier Pierre de Coubertin vyhlásil, že ich obnovil preto, aby: „zvyšovali a posilnili šport, aby zabezpečili jeho nezávislosť a životaschopnosť, čím sa šport dostane do lepšej pozície hrať takú výchovnú úlohu, akú si v modernom svete zaslúži“ (Lombardo, 2000).

Nemám v úmysle na tomto mieste rozoberať známe výroky Pierra de Coubertin o dôležitosti výchovy a olympijskej výchovy. Chcem len pripomenúť, že generácie prichádzajúce po tomto šľachticovi so srdcom filantropa si iste prečítajú a preštudujú jeho myšlienky, avšak, podľa môjho názoru, tieto myšlienky akoby nechceli premeniť na činy. Už v roku 1896 Pierre de Coubertin prorocky vyhlásil: „Vo všeobecnosti sa väčšina významných národných otázok zredukuje na otázku výchovy a to najmä v demokratických štátoch. Treba

vždy hľadať v školách a na univerzitách tajomstvo rastu a úpadku demokracie“ (de Coubertin, 1896).

V tomto kontexte sa barón vyjadril o výchove v najvšeobecnejšom slova zmysle, a to pri príležitosti organizovania Hier I. olympiády 1896 v Aténach. Výchovu k mieru však Pierre de Coubertin spomína už v roku 1889 v jednom zo svojich článkov v *La réforme sociale* (de Coubertin, 1889, s. 361 – 363). Barón pokračoval v myslení ďalej. Na posilnenie demokracie rozšíril výchovu o ďalší prvok. Okrem telesnej, intelektuálnej a morálnej výchovy navrhuje zaradiť do procesu výchovy ešte sociálnu výchovu (de Coubertin, 1901). Okrem toho sa priaznivo vyslovil pre introdukcii umenia do výchovy (de Coubertin, 1901).

„Olympizmus v škole – treba ho stimulovať!“ – takto nazval svoj článok Pierre de Coubertin v roku 1934, keď mienil prednášať olympizmus v Stredomorskom univerzitnom centre v Nice. Vek a s ním súvisiace zdravotné problémy mu však umožnili uskutočniť len tri prednášky. Na uvedenej univerzite existovala, žiaľ, len krátko, aj Katedra olympijských štúdií (Müller, 2000).

Katedry zaoberajúce sa štúdiom olympizmu na mnohých vysokých školách ale existujú aj v súčasnosti. Otázne je, či sa zaoberajú olympizmom v celej jeho šírke, teda olympizmom ako filozofiou. Dovoľujem si vysloviť domnienku, že tieto pracoviská sa skôr zaoberajú históriou olympizmu v tej krajine, v ktorej sú zriadené. Olympijskej filozofii a následne olympijskej výchove venujú len veľmi málo pozornosti.

Vzťah olympizmu a výchovy, aj napriek úspechom olympijských hier vo svete, nenechal Pierra de Coubertin ľahostajným. V lausanských novinách v roku 1918 uverejnil krátky článok na tému „Olympizmus a výchova“. V jeho úvode si pomohol Michelom de Montaigne, ktorý kdesi napísal, že si predstavuje telo a dušu ako dva kone zapriahnuté do jedného oja. Barón by však namiesto tela a ducha videl do jedného oja zapriahnuté radšej svaly, porozumenie, charakter a svedomie. Práve toto pokladal za štyri okruhy povinností pedagóga. Olympizmus nepokladal za niečo, čo je vyhradené iba vyšším vrstvám. Pokladal ho práve za prvok, ktorý je schopný zničiť pomyselné múry oddelujúce ľudí od seba (de Coubertin, 1918).

Pierre de Coubertin po tom, čo sa v roku 1925 vzdal funkcie predsedu Medzinárodného olympijského výboru, zostal, ako to konštatuje Bermond (2008) „mimo hry“. Videl, že jeho dielo sa podarilo, ale nie celkom podľa jeho predstáv. Výchova zostala kdesi naboku, v úzadí a športové výkony a s nimi spojený divácky záujem o jedinečné, raz za štyri roky sa opakujúce podujatie, posunul výchovu, ktorá mala v súvislosti s olympijskými hrami dominovať, „na vedľajšiu koľaj“.

Zdalo sa, že na úspešné napredovanie olympijskej výchovy je nutné založiť určitú inštitúciu, ktorá bude túto výchovu propagovať, vyučovať a jej absolventi ju budú ďalej šíriť. Iniciálna myšlienka o založení takejto inštitúcie pochádza opäť od Pierra de Coubertin, ale tento ju už nezrealizoval. Takouto inštitúciou sa stala Medzinárodná olympijská akadémia, založená v roku 1961. Na jej založení mali najväčší podiel Nemecký Carl Diem a Grécky Ioannis Ketseas. Akadémia, aj napriek početným vzdelávacím aktivitám, však nemohla uvedenú úlohu zvládnuť, pretože vo svojich začiatkoch nebola dostatočne kapacitne pripravená. Neskôr sa ukázalo, že Medzinárodná olympijská akadémia nemôže plniť úlohy v oblasti propagácie a štúdia olympizmu osamotene, pretože aj napriek vybudovaným priestorom a organizácii rozličných vzdelávacích podujatí nie je schopná mať dostatočný počet absolventov pre celý svet. Preto Medzinárodný olympijský výbor vyzval národné olympijské výbory, aby začali zakladať národné olympijské akadémie a to podľa vzoru Medzinárodnej olympijskej akadémie. Osemdesiate a deväťdesiate roky 20. storočia boli skutočne poznamenané vznikom mnohých národných olympijských akadémií (Seman, 1995). Tieto mali (a majú) za úlohu propagovať olympizmus, študovať otázky spojené s olympijským hnutím a v neposlednom rade participovať na olympijskej výchove v danej krajine. Národné olympijské akadémie túto úlohu viac alebo menej výrazne plnia, ale nikdy nemôžu suplovať výchovné a vzdelávacie inštitúcie, ktorými sú školy. A keď si položíme otázku, koľko absolventov Medzinárodnej olympijskej akadémie ďalej participuje na rozvoji olympizmu a na realizácii olympijskej výchovy v ich vlastnej krajine, myslím si, že odpoveď nebude v žiadnom prípade povzbudzujúca.

Domnievam sa, že všetky snahy Pierra de Coubertin ohľadne výchovy sú v tieni olympijských hier, teda najviditeľnejšieho, ale súčasne zďaleka nie najdôležitejšieho prvku olympizmu. Treba si uvedomiť známu pravdu, že olympizmus zahŕňa olympijské hry, ale olympijské hry nemôžu prekročiť olympizmus. Budú stále len jeho súčasťou. Vychovávať však treba v duchu olympizmu a nie v duchu olympijských hier. Hry (a šport, ktorý je ich náplňou) môžu byť len jedným z prostriedkov výchovy.

Olympijská výchova a Slovensko

Slovenská olympijská akadémia sa už od svojho vzniku, a to nemožno poprieť, zaoberala aj problematikou olympijskej výchovy. Tiež Slovenský olympijský výbor, prostredníctvom olympijských klubov a komisií, participuje na olympijskej výchove (Grexa a kol., 1996). Všetky vzdelávacie aktivity Slovenského olympijského výboru a Slovenskej olympijskej akadémie však nemajú charakter výchovy, akú je možné realizovať v škole. Mnoho akcií sa

síce opakuje v určitých časových intervaloch, ale keď chceme, aby olympijská výchova bola skutočne účinná, musí byť kontinuálnou záležitosťou. Kontinuálne vychovávať možno najlepšie v škole. Pokým sa na Slovensku nezačne s kontinuálnou olympijskou výchovou v školách, stále budeme „iba pokračovať“ v takej olympijskej výchove, akú poznáme v súčasnosti. Nechcem tvrdiť, že súčasná olympijská výchova je zlá alebo neúčinná. Na druhej strane však musím povedať, že iste nie je taká, resp. nemá takú úroveň, akú by sme si želali. Keď zotrváme v jej „pokračovaní“, budeme neustále opakovať na rozličných fórach, že sa žiada zvýšiť úroveň olympijskej výchovy. Padnú aj mnohé návrhy. Realizácia niektorých bude jednoduchá, zatiaľ čo realizovať iné bude zložité, alebo priam nemožné.

Črtá sa vôbec nejaké východisko? Podľa môjho názoru áno, treba „začať“, ale ono „pokračovanie“ netreba prerušiť, pretože v rámci neho máme na Slovensku veľmi dobre rozbehnuté veľmi populárne podujatia, napr. vedomostné súťaže s olympijskou tematikou, športové súťaže a pod. Ibaže ten začiatok musí byť rovnaký vo všetkých inštitúciách, ktoré by sa na tomto, ak to tak môžem nazvať, projekte, zúčastnili.

Uvedený projekt musí byť v prvom rade komplexný a následne musí pokračovať kontinuálne v školách. Základom projektu je povinný predmet olympizmus na tých vysokých školách, ktoré pripravujú telovýchovných pedagógov.

Koncepcia programu olympijskej výchovy

Na tomto mieste si dovoľím predstaviť stručnú koncepciu programu olympijskej výchovy na Slovensku. Uvedená koncepcia je spracovaná s maximálnym ohľadom na podmienky Slovenskej republiky.

Pri jej tvorbe som vychádzal z toho, že na Slovensku nie je veľa fakúlt, ktoré pripravujú telovýchovných pedagógov. Uvedené považujem za výhodu, pretože v tomto prípade je „ľahšie sa dohodnúť“. Za kľúčový bod celej koncepcie považujem bod 1.c, pretože v študijných programoch vysokých škôl nemožno robiť zmeny bez vedomia garantov študijných programov.

1. Program olympijskej výchovy, ako dlhodobý a účinný prostriedok výchovy mládeže, by sa mal v prvom rade začínať na univerzitách (príp. vysokých školách) a v rámci univerzít na fakultách, ktoré pripravujú telovýchovných pedagógov.

a) Na Slovensku máme v súčasnosti štyri univerzity, na ktorých sa pripravujú kvalifikovaní telovýchovní pedagógovia:

- Fakulta športu Prešovskej univerzity v Prešove;

- Pedagogická fakulta (Katedra telesnej výchovy a športu) Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre;
 - Fakulta humanitných vied (Katedra telesnej výchovy a športu) Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici;
 - Fakulta telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave.
- b) V rámci všetkých študijných programov (alebo aspoň študijných programov akéhokoľvek pedagogického charakteru) uvedených fakúlt by mal byť v ich pedagogicko-psychologickom a sociálnom-vednom základe povinný predmet olympizmus. Tento predmet by sa skladal z prednášky (1 vyučovacia hodina týždenne) a seminára (1 vyučovacia hodina týždenne). Seminár pri olympizme rozhodne musí byť! V seminárnej skupine by nemalo byť viac ako 12 študentov! Predmet by mal trvať jeden semester, najlepšie v II. stupni štúdia (8., resp. 9. semester). Kreditová dotácia predmetu olympizmus – 2, resp. 3 kredity.
- c) O introdukcii predmetu olympizmus do študijných programov našich fakúlt pripravujúcich telovýchovných pedagógov by sa mali postarať:
- Garanti študijných programov (ktorí sú spravidla absolventmi týchto škôl) a garant študijného odboru šport;
 - Slovenský olympijský výbor, ako najvyššia autorita v oblasti olympijskej výchovy na Slovensku;
 - člen akreditačnej Komisie Ministerstva školstva Slovenskej republiky, ktorý je zodpovedný za študijné programy vychádzajúce zo študijného odboru šport.
- d) V prípade úspechu a introdukcie predmetu olympizmus do študijných programov fakúlt, ktoré pripravujú telovýchovných pedagógov, by štúdium končili absolventi, ktorí budú schopní olympijskú výchovu v školách zabezpečovať, avšak len v predmete telesná a športová výchova, prípadne v predmete, ktorý absolvovali v rámci učiteľského štúdia ako druhý aprobačný predmet.
- e) Učitelia, ktorí by olympizmus na uvedených fakultách zabezpečovali, by mali:
- mať kladný vzťah k olympizmu;
 - ovládať anglický alebo francúzsky jazyk;
 - mať možnosť zúčastňovať sa na seminároch v Olympii (toto považujem za veľmi dôležitý prvok – jednoducho povedané byť v centre diania, resp. na mieste, ktoré olympizmom žije).

- f) Introdukcia olympizmu ako predmetu do študijných programov by mala prebehnúť počas najbližšej akreditácie, resp. by sa tento predmet mohol zaradiť do študijných programov, po dohode s ich garantmi, aj mimoriadne.
- g) Učebnice na tento predmet by sa nemali príliš odlišovať, aby nevznikla situácia, že na niektorých fakultách olympizmus vyučujú učitelia diametrálne odlišne, príp. prednášajú len olympijskú históriu.
- h) Predmet olympizmus by sa mal skladať z troch základných častí:
 - Olympijská filozofia;
 - olympijská história;
 - olympijská výchova (nosná časť predmetu).

2. *Optimálne by bolo, keby sa olympizmus mohol vyučovať na všetkých fakultách pripravujúcich pedagógov vôbec, teda nielen na fakultách, ktoré pripravujú telovýchovných pedagógov.*

- a) V tomto prípade by asi program olympijskej výchovy stroskotal, pretože:
 - Študijné programy sú často preplnené rozličnými predmetmi.
 - Existujú vysoké školy pripravujúce pedagógov, kde by takýto predmet asi nemal veľa šancí uspieť ako jednotka študijného programu.
 - Garanti študijných programov (nevychádzajúcich zo študijného odboru šport) by argumentovali jeho zbytočnosťou, často nepoznajúc problematiku olympizmu a stotožňujúc olympizmus s olympijskými hrami.
- b) Vieme však, že predmet telesná a športová výchova vyučujú na vysokých školách absolventi telovýchovných fakúlt, teda tí, ktorí by predmet olympizmus absolvovali v rámci ich štúdia na telovýchovne zameranej fakulte. Títo absolventi by mohli v rámci predmetu telesná výchova „dať určité základy“ z olympizmu aj svojim študentom, ktorí sa pripravujú na dráhu iných ako telovýchovných pedagógov. Takýmto spôsobom by sa čiastočne „zaplátala diera“ v olympijskej výchove pre iných pedagógov.
- c) Iní pedagógovia by si mohli problematiku olympizmu doplniť v rámci svojho ďalšieho vzdelávania (neviem, či by mali o toto záujem).

Z uvedeného je zrejmé, že pri koncipovaní problematiky olympijskej výchovy, ktorá by mala byť najskôr súčasťou študijných programov na vysokých školách pripravujúcich telovýchovných pedagógov, som vychádzal z toho, že absolventi týchto vysokých škôl – po

tom, čo si príslušné poznatky osvoja, ich budú môcť šíriť ďalej v tých školách, kde budú pôsobiť, t.j. najmä v základných a stredných školách. Iste možno namietat', či tento program nemožno rozšíriť aj na vysoké školy. Možno, napokon, absolventi fakúlt s telovýchovným zameraním vyučujú telesnú výchovu aj na vysokých školách. Pravda, vysokoškoláci majú často diametrálne odlišné záujmy ale domnievam sa, že olympizmus sa týka aj ich a že adekvátnymi formami si ich získa. Predpokladám však, že v prípade, že by sa tento program, táto koncepcia ujala, tak po čase prídu na vysoké školy takí študenti, ktorí olympijskú výchovu absolvovali v základných a stredných školách a nebude im robiť problémy venovať sa aktivitám spojeným s olympizmom ani na vysokých školách.

Treba pripomenúť, že aj niektorí študenti pedagogických smerov prejavujú záujem o problematiku olympijskej výchovy. V rámci svojich kvalifikačných prác spracúvajú problematiku olympijskej výchovy v tých predmetoch, ktoré budú (?) po skončení štúdia vyučovať. Napr. Truchanová (2008) spracovala takúto problematiku pre slovenský jazyk, vlastivedu a výtvarnú výchovu.

Záver

Potreba výchovy je nespochybniteľná. Olympijská výchova môže byť len súčasťou výchovy ako celku. Tu opäť spomeniem Pierra de Coubertin: „*Do našich lýceí preniká všetko, ale nevychádza z nich nič, Urobili sme ten paradox, že vysoké múry, ktoré majú chrániť naše deti, nás od nich izolujú bez toho, aby ich izolovali od nás. Múry sú nepriehľadné z našej strany a priehľadné z ich. Zatiaľ čo my ignorujeme všetko, čo by sme mali o nich vedieť, oni vedia o nás všetko, čo by mali ignorovať.*“

Literatúra

1. BERMOND, D. 2008. Pierre de Coubertin. Paris : Éditions Perrin, 2008. 429 s. ISBN 978-2-262-02349-2.
2. BROHM, J. M. 2008. Pierre de Coubertin, le seigneur des anneaux. Aux fondements de l'olympisme. Paris : Éditions Homnisphères, 2008. 142 s. ISBN 2-915129-36-3.
3. DE COUBERTIN, P. 1889. L'Éducation de la paix. In: MÜLLER, N. ed. Pierre de Coubertin, 1863 – 1937. Olympism. Selected writings. Lausanne : IOC, 2000. s. 134 – 137. ISBN 92-91490660.
4. DE COUBERTIN, P. 1896. Les Jeux olympiques d'Athènes 1896. In: BECK, CH., ed. Les Jeux olympiques de 1896. 1988. s. 58 – 60.

5. DE COUBERTIN, P. 1901. L'Art dans l'Éducation. In: MÜLLER, N. ed. Pierre de Coubertin, 1863 – 1937. Olympism. Selected writings. Lausanne : IOC, 2000. s. 155 – 159. ISBN 92-91490660.
6. DE COUBERTIN, P. 1901. L'Éducation sociale. In: MÜLLER, N. ed. Pierre de Coubertin, 1863 – 1937. Olympism. Selected writings. Lausanne : IOC, 2000. s. 149 – 154. ISBN 92-91490660.
7. DE COUBERTIN, P. 1918. Lettre olympique III. In: MÜLLER, N. ed. Pierre de Coubertin, 1863 – 1937. Olympism. Selected writings. Lausanne : IOC, 2000. s. 547 – 548. ISBN 92-91490660.
8. GREXA, J a kol. 1996. Olympijské hnutie na Slovensku. Od Atén po Atlantú. Bratislava . Slovenský olympijský výbor, 1996. 212 s. ISBN 80-85401-56-8.
9. CHOLLEY, P. 1996. Pierre de Coubertin. La deuxième croisade. Améliorer la condition humaine par le sport et l'éducation, facteurs de paix universelle. Lausanne : CIO, 1996. 258 s. ISBN 92-9149-009-1.
10. LOMBARDO, A. 2000. Pierre de Coubertin, saggio storico sulle Olimpiadi moderne 1880 – 1914. Roma : RAI, Radiotelevisione Italiana, 2000. 300 s. ISBN 88-397-1104-X.
11. MÜLLER, N., ed. 2000. Pierre de Coubertin, 1863 – 1937. Olympism. Selected writings. Lausanne : IOC, 2000. 863 s. ISBN 92-91490660.
12. SEMAN, F. 1995. Vznik a vývoj Medzinárodnej olympijskej akadémie a národných olympijských akadémií. Diplomová práca. Vedúci práce: Doc. PhDr. Ján Grexa, CSc. Bratislava : Univerzita Komenského, Fakulta telesnej výchovy a športu, 1995. 78 s. a prílohy.
13. TRUCHANOVÁ, K. 2008. Možnosti a perspektívy edukácie o olympizme na I. stupni základných škôl. Diplomová práca. Vedúci práce: PaedDr. Soňa Kršjaková. Bratislava : Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 2008. 74 s.

Posolstvo Slovenska olympijským Aténom

Mária MRAČNOVÁ, bývalá predsedníčka ústredného štábu Posolstva Slovenska olympijským Aténom, Bratislava, Slovenská republika

Cieľ: Prostredníctvom „Posolstva“ a v ňom obsiahnutými aktivitami šíriť pozitívne ľudské hodnoty, olympijské ideály a princípy, propagovať olympijské symboly a Hry XXVIII. olympiády v Aténach 2004, oboznamovať deti, mládež a širokú verejnosť s históriou Grécka, olympijských hier, so slovenskými olympijskými tradíciami a s našou účasťou v Aténach. Propagovať a presadzovať spoločenské, výchovné, vzdelávacie a kultúrne hodnoty športu, jeho prínos pre skvalitňovanie života občanov a životného prostredia, ako aj pozitívne ovplyvňovanie nášho spoluzitia v rámci Európskej únie a medzinárodného spoločenstva. Podnecovať záujem detí o aktívny a organizovaný pohyb, pravidelné športovanie a súťaženie v duchu fair play.

V európskom Roku vzdelávania prostredníctvom športu (2004) si Slovenský olympijský výbor naplánoval veľkolepý celoročný projekt Posolstva Slovenska olympijským Aténom, ktorého súčasťou bola aj Štafeta posolstva. Na počesť vstupu Slovenska do Európskej únie 1. mája odštartovala na bratislavskom Primaciálnom námestí na celoslovenskú púť olympijská pochodeň, ktorú zapálil Slovenský olympijský výbor.

Úlohou olympijskej štafety bolo čo najviac celoplošne osloviť územie Slovenska, t. j. deti a mládež, školy, školské kluby a zariadenia, športové kluby a všetkých priaznivcov športu a olympizmu prostredníctvom olympijských ideálov a aktivít. Bola to tiež príležitosť na organizovanie rôznych športových, kultúrnych, vzdelávacích, dobročinných a verejnoprospešných podujatí, ktoré mali pripomenúť ušľachtilé poslanie blížiacich sa Hier XXVIII. olympiády v Aténach 2004.

Rozhodujúcimi organizačnými propagátormi boli krajské mestá s vyššími územnými celkami. V príslušnom termíne „Olympijského týždňa“ sa do krajských miest z obcí, miest, okresov v kraji zbíhali hviezdicovým spôsobom posolstvá a hlásenia o aktivitách, podujatiach a činoch. Krajský štáb zosumarizoval ich obsah a prostredníctvom štafety posielal „Olympijské posolstvo kraja“ ďalej, nasledujúcemu mestu. Štafeta odštartovala v Bratislave a po púti okolo Slovenska po šiestich týždňoch skončila opäť v hlavnom meste Slovenskej republiky.

Presvedčili sme sa, že na Slovensku je veľký hlad po organizovanom nenáročnom

športovaní, aj o tom, že olympijské myšlienky sú krásne a že najmä naši najmenší dychtia po odkazoch, ktoré im takéto podujatia v celej šírke ponúkajú. Zoznamovanie sa so symbolikou, históriou, výtvarným stvárnením olympijskej tematiky je neustále pútavé a aktuálne najmä v roku konania olympijských hier. Ale pre nás aj ponaučením, že je potrebné chodiť po Slovensku a o týchto otázkach debatovať, diskutovať a vzdelávať mládež na všetkých stupňoch škôl.

Na štafete a jej sprievodných aktivít sa zúčastnilo 135 770 účastníkov. V jej rámci sa vysadilo 1750 sadeníc stromčekov, odpracovalo sa viac ako 3000 hodín pri skrášľovaní športovísk a rekreačných areálov pri školách. Do mnohých nami vyhlásených aktivít sa zapojilo 132 miest a obcí Slovenska.

Nie je možné vymenovať všetkých, ktorí svojim dielom a v rámci svojich možností, prispeli k dôstojnému priebehu prechodu olympijskej pochodne Slovenskom i k uskutočneniu veľkého množstva aktivít rôznorodého charakteru v rozličných oblastiach spoločenského života. Aj ich zásluhou myšlienka olympijskej pochodne ako Posolstva Slovenska olympijským Aténam oslovila svojou aktuálnosťou nielen mladú generáciu, ale aj tých starších. V mnohých vzbudila spomienky na ich športové úspechy v mladosti.

Odkazy a pozdravy našich detí a mládeže, i výsledky všetkých súťaží sme odovzdali počas slávnostného sľubu olympionikov prezidentovi Slovenskej republiky Ivanovi Gašparovičovi a prostredníctvom slovenského veľvyslanectva v Aténach následne deťom Grécka, družobným mestám a obciam v Grécku. Našu krásnu pochodň, ktorá dva mesiace obieha celú Slovensko, sme mali počas konania olympijských hier vystavenú v Slovenskom dome v Aténach.

Vzhľadom na úspech projektu „Posolstvo Slovenska olympijským Aténam“ plánuje Slovenský olympijský výbor zopakovať štafetu okolo Slovenska aj v roku konania Hier XXX. olympiády v Londýne. Verím, že sa stretne s ešte väčším zapojením a úspechom.

Kalokagatia na Slovensku (román o nadšení)

Anton JAVORKA, predseda občianskeho združenia Kalokagatia na Slovensku, Slovenská republika

Kalos a agathos – podľa starogréckych predstáv súlad medzi krásou tela a ľudského dobra, jednota fyzickej krásy tela a duše, ideál dokonalosti. A práve starogrécky pojem kalokagatia rezonoval na zasadnutí pedagogickej rady vtedajšieho Krajského domu detí a mládeže v Trnave (dnes Centrum voľného času Kalokagatia) dňa 17. septembra 1990, ktorá sa zaoberala víziou činnosti tohto zariadenia do roku 2000. Išlo o zásadný obrat v obsahu jeho zamerania po zmene spoločenských pomerov v novembri 1989, keď takpovediac jadrom nového programu sa (pre niektorých prekvapujúco) stal mládežnícky šport v úzkom prepojení na kultúru, vzdelávanie a výchovu v duchu olympijských ideálov. Presne v súlade s programom vyhláseným o 15 rokov neskôr Európskou komisiou pod názvom „Výchova a vzdelávanie prostredníctvom športu“ (EYES, 2004).

S odstupom času treba oceniť prístup pracovníkov bývalého pionierskeho domu, ktorý znamenal zásadný pozitívny posun v jeho pôsobení, no predovšetkým vyoral hlbokú brázdú v slovenskom mládežníckom športe a olympizme. Táto nezmazateľná stopa sa v ďalších rokoch stala žriedlom inšpirácie, studnicou poučení a námetov pre ďalšie generácie organizátorov mládežníckeho športu a olympijskej výchovy na Slovensku.

Kalokagatia prekročila akademickú pôdu a z vysokoškolských skrípt a učebníc sa dostala do praktickej roviny výchovno-vzdelávacieho procesu. Zostáva tiež neodškriepiteľným faktom, že pojmom a obsahom kalokagatia sa po prvýkrát označilo čosi iné, než to, čo znamenalo v pôvodnom význame v starom Grécku. Máme právo sa tiež domnievať, že aj zmienka o Kalokagatii vo vystúpení neskoršieho prezidenta Medzinárodného olympijského výboru (MOV) Jacqua Roggeho na zasadnutí MOV krátko pred otvorením Hier XXVII. olympiády 2000 v Sydney vzišla z inšpirácie z jeho predchádzajúcej návštevy slávnostného otvorenia olympiády detí a mládeže – Kalokagatie 2000 v Trnave.

Dve desaťročia „oživenej“ kalokagatie na Slovensku je príležitosťou poďakovať desiatkam ľudí, ktorých zásluhou kalokagatia prekročila rámec zariadenia a hranice regiónu, v ktorom sa zrodila – P. Gleskovi, Š. Bošnjakovi, J. Lieskovskému, M. Pavlíkovi, J. Szabovi, E. Krištofovičovi, H. Kocianovej a mnohým ďalším. Nemožno v tejto súvislosti nespomenúť

vtedajšiu Olympijskú spoločnosť Slovenska s Máriou Mračnovou, Vladimírom Černušákom, Jánom Mrázom, Jozefom Labudom, Stanom Dutkom, Ľubomírom Kadnárom, ale ani podiel Ministerstva školstva a v ňom predovšetkým súčasného prezidenta Slovenského olympijského výboru Františka Chmelára, či novovznikajúcej Slovenskej asociácie športu na školách (SAŠŠ) na čele s prvým jej prezidentom Jánom Gábryšom, Dušanom Slivom, Danielou Hellebrandtovou, Jozefom Bartíkom, Františkom Kucmanom, Lýdiou Polóniovou, Jánom Hubom a s desiatkami ďalších nadšencov.

S odstupom času treba zvýrazniť, že to bola práve Kalokagatia, ktorá spájala – vtedy i v rokoch nasledujúcich – ľudí bez ohľadu na ich politickú príslušnosť, politické presvedčenie, náboženstvo či národnosť. Tento odkaz slovenskej kalokagatie nič nestratil na aktuálnosti ani dnes.

V súčasnosti sa u nás pri vyslovení pojmu „kalokagatia“ väčšine zainteresovaných vybaví predovšetkým jedna z jej vonkajších podôb – olympiáda detí a mládeže. Aj keď pôvodný zámer zvýrazňoval kalokagatiu predovšetkým ako výchovno-vzdelávací program. Program zmysluplného napĺňania voľného času detí a mládeže a uspokojovania ich mnohostranných záujmov s ambíciou výraznejšie ovplyvňovať životný štýl mladej generácie na Slovensku.

Detská olympiáda? Nádherné predstavenie, v ktorom sa snúbi mladosť s krásou, radosť s nadšením, túžba po víťazstve s možnosťou zúčastniť sa, úspech s nádejou, sila s nežnosťou, bojovnosť s čestnosťou, výzva s očakávaním, súperenie s priateľstvom. Predstavenie, na ktoré sa oplatí prísť aj viackrát – priamemu účastníkovi, aj divákovi.

Jeho motivačná sila dokáže naplno krútiť kolotoč postupových súťaží a pritiahnúť ku každodennému pohybu tisíce detí. Núti ich vytrvať v náročnom tréningovom procese. Zároveň je účinnou prezentáciou mládežníckeho športu na verejnosti – na Slovensku, ale aj v zahraničí. Práve v tom je obrovský prínos detskej olympiády Kalokagatia pre slovenský mládežnícky šport.

Prvá detská olympiáda – takpovediac skúšobná s regionálnym dosahom – sa uskutočnila na konci školského roka 1990/1991. Jej úspech organizátorov mimoriadne povzbudil a už na jej hodnotení boli vyslovené tri zásadné predsavzatia pre budúcnosť, aby sa olympiáda organizovala na úrovni celoslovenskej (vždy v roku konania olympijských hier), aby sa z nej stalo medzinárodné podujatie a aby mala Kalokagatia aj svoju zimnú časť.

Dnes možno povedať, že všetky tri želania sa postupne naplnili. To prvé s mimoriadnou podporou vyššie spomínaných subjektov – najmä Olympijskej spoločnosti Slovenska a za pomoci stovák domácich nadšencov a sponzorov – už v roku 1992. Osobitne

mesto Trnava už vtedy, ale aj v nasledujúcich rokoch sa stalo významnou morálnou i finančnou oporou.

Zahraniční účastníci zavítali do Trnavy po prvý raz v roku 1996 a zimná časť Kalokagatie mala svoju premiéru v roku 1998 v Spišskej Novej Vsi, kde sa spravidla v dvojiročných intervaloch organizuje dodnes.

Kalokagatia sa tak definitívne stala pevnou súčasťou slovenského olympijského hnutia a s jeho podporou rezonovala aj v medzinárodnom olympijskom hnutí. Vzniklo občianske združenie „Kalokagatia na Slovensku“ (ešte predtým bolo Centrum voľného času v Trnave premenované na Centrum voľného času Kalokagatia), ktoré sa neskôr stalo členom Slovenského olympijského výboru.

Významný pre Kalokagatiu bol rok 1994, keď pri príležitosti storočnice MOV bola zaradená medzi desať podujatí na svete s podporou (aj finančnou) MOV. V roku 2000 sa na slávnostnom otvorení Kalokagatie 2000 zúčastnil už spomínaný Jacques Rogge a zástupcov Kalokagatie prijal v Lausanne aj legendárny Juan Antonio Samaranch. V roku 2008 dostal výročnú trofej MOV za rozvoj olympizmu predseda organizačného výboru a občianskeho združenia Kalokagatie Anton Javorka. Nemožno však zabudnúť na celý rad ďalších olympijských aktivít súvisiacich s Kalokagatiou. V roku 1994 bola pri príležitosti olympiády detí a mládeže napríklad premenovaná Zväzarmovská ulica na Olympijskú a jedno z trnavských námestí na Námestie Jozefa Herdu. Pravidelne sú vydávané príležitostné poštové pečiatky (pripomínajúce Jozefa Herdu či Zoltána Halmaya).

Napriek nespornému prínosu olympiády detí a mládeže pre slovenský mládežnícky šport a olympizmus, nemožno s ňou úplne slovenskú kalokagatiu stotožňovať. Tá je (ako už spomíname vyššie) od samého začiatku presadzovaná predovšetkým ako úsilie o lepší životný štýl a zároveň ako filozofia spočívajúca (povedané slovami Jána Grexu) „v harmonickom rozvíjaní a spájaní kvality tela, vôle a mysle“, v permanentnom uplatňovaní zásad fair play a princípu každodennej ľudskej znášanlivosti. A práve v tom spočíva veľkosť hnutia kalokagatie, ktoré učí a núti človeka, aby sa vo vnútornom boji dobra a zla postavil na stranu toho prvého, aby bol vždy ochotný pomôcť tomu a tam, kde sa to žiada a potrebuje. Nie je to vždy ľahké, vyžaduje si to veľa zodpovednosti, osobnej statočnosti a zodpovednosti, ale aj sebadisciplíny a sebaovládania.

Ak táto oblasť hnutia kalokagatie bola doteraz tak trochu v tieni efektu z olympiád, má to viacero dôvodov. Čiastočne spočívajú v nepochopení samotnej podstaty kalokagatie, ale predovšetkým v rozsiahlosti a zložitosti projektu. Ukazuje sa, že takýto projekt je nad sily

jedného subjektu. Vyžaduje si širokú spoluprácu celého radu subjektov v oblasti olympijskej výchovy. A to je aj výzva pre Kalokagatiu pre budúce roky.

Stručne možno povedať, že dosiahnuté výsledky v tomto smere nezodpovedajú vynaloženému úsiliu. Práve teraz prichádza čas, aby došlo k zásadnému obratu. Treba privítať iniciatívu Slovenského olympijského výboru spracovať reálny a dlhodobý program olympijskej výchovy, v ktorom si každý ochotný môže nájsť svoje miesto, slovenskú Kalokagatiu z toho nevynímajúc. Rovnako Olympijské festivaly detí a mládeže Slovenska (OFDMS) vytvárajú široký priestor na komplexné a nepretržité výchovno-vzdelávacie pôsobenie v duchu olympizmu.

V tomto procese musí dominovať vytváranie trvalého vzťahu detí a mládeže k športovaniu, vedúce k postupnému uvedomovaniu si, že je to cesta k zdraviu a k plnohodnotnému životu. A to v úzkom prepojení na spoločensky uznávané hodnoty pri formovaní osobnostných a charakterových vlastností mladého človeka.

Smeruje k tomu aj celý rad zaujímavých ponúk vyhlasovaných v rámci Kalokagatie celoplošne – vedomostnými kvízmi a súťažami o olympizme začínajúc, cez hnutie Školský kolektív fair play, „Najkrajšiu spomienku“, „Nedokončený príbeh“, viaceré filatelistické, ale aj environmentálne aktivity, výtvarno-literárne súťaže až po Školskú cenu fair play. Každá z nich už má v systéme olympijskej výchovy svoje miesto a význam.

Rozhodujúcim činiteľom veľkosti ich prínosu je však pedagóg (učiteľ, tréner), priamo pôsobiaci medzi deťmi a mladými ľuďmi. Centrálné ponuky v tomto zmysle pôsobia ako rám pomyselného obrazu. Samotný obraz dotvára pedagóg sám so svojimi zverencami. Od jeho „maliarskeho“ umenia závisí, akú hodnotu bude mať jeho „výtvarné“ dielo. Dobrý pedagóg je schopný ponúkané námety tvorivo aplikovať vo vlastných podmienkach a obohatiť o vlastný invenčný vklad, nachádzajúc inšpiráciu vo svojom okolí. Dobrý pedagóg je schopný – ako sa hovorí – aj zo zberu železného šrotu urobiť verneovské dobrodružstvo. Práve príprave pedagógov – súčasných i pripravujúcich sa na svoje povolanie – je potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Viest' ich k cieľavedomosti a komplexnosti pôsobenia, k rešpektovaniu zásady jednoty slova činov, ale aj k schopnosti predvídať budúci vývoj.

Významné miesto v pedagogickom pôsobení patrí využívaniu metódy pozitívneho príkladu – klasikov slovenského športu a olympizmu, no predovšetkým príťažlivých príkladov súčasných reprezentantov, ktorí sú vekom predsa len bližší súčasnej mládeži. Skúsenosti potvrdzujú, že ich vplyv rastie najmä s aktuálnymi úspechmi v domácich súťažiach i na medzinárodnom poli. Osobitnú kapitolu v tejto skupine osobností tvoria športovci, ktorí prešli do slovenskej reprezentácie priamo zo školských lavíc. Zastávame

názor – aj keď to znie tak trochu požadovačne – že je morálnou povinnosťou hviezd pomáhať svojim dobrým príkladom formovať osobnosť budúcich reprezentantov, priťahovať k športu armádu ďalších.

Čo povedať na záver?

Kalokagatia na Slovensku v priebehu uplynulých 20 rokov sa pevne etablovala v systéme olympijskej výchovy na Slovensku. Bolo by veľkou chybou a krokom späť, vynechávať ju či už administratívne, alebo jej ponechaním „len tak napospas“. Naopak, žiada sa dať jej nový šat, premyslieť nové impulzy, povýšiť ju na celoslovenské hnutie. Ideálne sa v tomto smere javí – ako sme už spomínali – spojenie Kalokagatie (ale aj Gaudeamus Igitur – olympiády stredoškôľakov Slovenskej republiky) s OFDMS.

Lahko sa povie, ťažko sa robí – Šukares phenel pes, phares kerel pes

(Rómske ľudové príslovie)

Katarína RÁCZOVÁ, národná ambasádorka pre šport, toleranciu a fair play Rady Európy, Bratislava, Slovenská republika

Pri pokuse o výstup na vrchol himalájskeho Broad Peak sa ťažko zranil poľský horolezec Artur Hajzer. Komplikovaná zlomenina nohy vo výške 7800 metrov nad morom znamená vo väčšine prípadov takmer istú smrť. Slováci Martin Gablík a Rudolf Bošnjak – v čase, keď sami mali vrchol už takmer na dosah – sa neváhali vzdať svojho cieľa a s vypätím všetkých síl zniesli zraneného Poliaka až do základného tábora. Športové ciele išli bokom, hlavnú úlohu zohrala ľudskosť, súdržnosť a solidarita. Tento čin ocenilo Európske hnutie fair play v roku 2006 diplomom a plaketou.

Na Majstrovstvách Európy juniorov 2006 v curlingu v zápase Slovenska s Českom Tomáš Pitoňák, ako kapitán slovenského tímu, upozornil rozhodcov na porušenie pravidiel z našej strany, ktoré si nevšimli rozhodcovia ani hráči súpera. Po upozornení Tomáša Pitoňáka rozhodcovia získané body tímu Slovenska odobrali. Do semifinále postúpilo družstvo Česka. Svetová curlingová federácia tento čin ocenila zlatou medailou fair play, Európske hnutie fair play v roku 2007 diplomom a plaketou EFPM.

V priebehu druholigového zápasu talianskych futbalových klubov Ascoli a Reggina sa zranil hosťujúci obranca Carlos Valdez, ktorý sa snažil zakopnúť loptu do autu, aby ho na ihrisku mohol vystriedať iný spoluhráč. Futbalisti Ascoli jeho úmysel nepochopili, loptu zachytili a z následnej akcie skórovali. Po spornom góle svojho tímu a následnej bitke na trávniku kouč Ascoli Giuseppe Pillon dal svojim zverencom pokyn, aby umožnili súperovi streliť gól. Ascoli prehralo 1:3 a Pillon sa stal po zápase terčom hnevu domácich fanúšikov.

Čo môže lepšie priblížiť a znázorniť olympijské ideály, ako niekoľko skutočných príbehov a príkladov zo sveta vrcholového športu? Hovorí sa, a nie náhodou, že šport je jedna z činností človeka, ktorá posúva ľudské hranice možností a schopností. Šport je súčasťou života. Je to zábava, oddych, radosť i potešenie, keď človek dokáže prekonávať nielen súperov, ale aj sám seba. Šport je niekedy aj bolesť.

Bojovať o víťazstvo je niečo fascinujúce, nielen pre športovca, pre jeho tím, ale aj pre diváka. Šport však v duchu olympijských ideálov má aj inú úlohu: má výchovný charakter a efekt, má slúžiť na výchovu detí, dospievajúcich, ale aj dospelých. Má vychovávať

k odvahe, ako aj k rozvážnosti, vychovávať k prekonávaniu prekážok (i prekážok každodenného života), vychovávať k sebaovládaniu, duševnej rovnováhe i k zmyslu pre spravodlivosť.

Fair play hnutie práve tieto hodnoty chce priblížiť širokej verejnosti, veď fair play je oveľa viac, než len hra podľa pravidiel.

Výraz fair play, ako ho dnes chápeme, sa ujal a rozšíril vo viktoriánskom Anglicku. Šport sa začal presadzovať ako výchovný prostriedok a stal sa rovnocenným s inými predmetmi. Riaditeľ školy v meste Rugby Thomas Arnold podporoval športové aktivity svojich žiakov s cieľom zvýšiť ich morálno-vôľové vlastnosti. Predovšetkým futbal považoval za ideálny prostriedok na formovanie charakteru. Futbal však bol dovtedy vyslovene brutálnou hrou, v ktorej dominovala sila a prevládalo násilie. Zápas sa neraz končili s vážnymi zraneniami zúčastnených a preto sa žiaci školy v Rugby v roku 1845 rozhodli utvoriť svoje pravidlá a položili tak vlastne základy fair play.

Pojem fair pochádza zo staroanglického slova faegere a jeho význam je pomerne široký. Zahŕňa všetko, čo je pekné, príjemné, spravodlivé, nestranné i čestné; znamená nielen spôsob správania sa, ale aj spôsob myslenia. Znamená pochopiť, že šport je mier i radosť po tuhom a čestnom boji, aj keď človek nezvíťazí. Sú ľudia, ktorí tvrdia, že v dnešnom živote, v dnešnej spoločnosti, v dnešnom športe – veď šport je len zrkadlovým obrazom našej spoločnosti – je fair play utópiou. Sú takí, ktorí o fair play hovoria, ale predovšetkým pri slávnostných príležitostiach a na úrovni pekných, zvučných hesiel. Ja som však presvedčená, že nie je utópiou veriť v morálny, čistý šport, ktorý slúži ako nástroj na utvorenie kultúrnej, mierovej a tolerantnej spoločnosti

Som bývala vrcholová športovkyňa. Viem, ako chutí víťazstvo, aký povznášajúci je to pocit, keď stojíte na stupni víťazov a kvôli vám hrajú hymnu – hrajú pre vás a pre vašich fanúšikov, pre vašu krajinu. Viem, že výsledky v športe majú prioritu. Ale viem aj to, že hromadná bitka po futbalovom zápase 10 – 12-ročných chlapcov, do ktorej sa zapoja aj rodičia; výkriky „tak ti treba“, keď súperka spadne a rozbije si koleno počas tenisového zápasu detí; ale ani zničujúce fauly, nedôstojné správanie sa fanúšikov, piskot počas hymny súperiaceho družstva, používanie nedovolených a zdravie zničujúcich metód a prostriedkov – to všetko nie je, nemôže byť a nesmie byť cieľom športu.

Nesmieme však zabudnúť, že šport pri všetkom nadšení nie je zázračný všeliek. Nie šport vychováva, ale učiteľ, tréner, rodič. Neprekonateľný význam športu tkvie v skutkoch, a za tie sme zodpovední my. My ho musíme naplniť obsahom. Od nás závisí, či sa stane nástrojom udržania zdravia a zlepšovania kondície, ale aj prostriedkom sociálnej integrácie

a zmysluplnej alternatívy, nástrojom komunikácie na podporu boja proti rasizmu, diskriminácie, intolerancie.

O to sa snažia aj členovia Klubu fair play Slovenského olympijského výboru (KFP SOV). Ako viete, od začiatku pôsobenia klubu je jeho logom päť usmievajúcich sa slniečok. Aj tým chceme zdôrazniť, že v rámci šírenia princípov ľudskosti a férovosti sa náš klub zameriava predovšetkým na deti a mládež. Logo klubu preniklo hojne aj do slovenských škôl prostredníctvom učebných pomôcok, s použitím ktorých chceme nenásilným, neformálnym spôsobom dostať do povedomia detí zásady čestného správania sa.

Našou ambíciou je, aby sa usmievajúce slniečka pravidelne objavovali na mládežníckych športových podujatiach, organizovaných alebo zastrešovaných SOV, Ministerstvom školstva Slovenskej republiky, alebo Slovenskou asociáciou športu na školách. Chceme docieľať, aby toto logo bolo na oblečeniach rozhodcov aj kapitánov jednotlivých tímov na uvedených podujatiach a taktiež, aby sa pravidelne objavovalo na športových oblečeniach našich mladých reprezentantov, či už na mládežníckych olympijských hrách, na Európskom olympijskom festivale mládeže, alebo na iných významných podujatiach.

KFP SOV už viackrát prevzal patronát nad rôznymi podujatiami mládeže, na ktorých sa vďaka tomu vyhlasuje súťaž fair play. Som presvedčená, že ďalším správnym krokom by bolo, aby na týchto podujatiach kapitáni jednotlivých družstiev pred začiatkom zápolenia podpísali vyhlásenie fair play, aj aby sa na nich zaviedla Fair play karta, ktorou by rozhodcovia počas športového zápolenia mohli oceniť príkladné správanie sa nielen hráčov, ale aj trénerov, rodičov či publika. Viem, že týmto nápadom mierne otravujem niektoré zväzy, ale podobná prax sa úspešne uplatňuje v zahraničí.

KFP SOV od začiatku svojho pôsobenia v spolupráci so športovými subjektmi a s médiami zbiera informácie o príkladných činoch počas športových podujatí, vyhľadáva osobnosti, ktoré sa v športe, ale aj v bežnom živote riadia základnými pravidlami čestnosti, slušnosti, veľkú pozornosť venujú mládeži, vstúpajú jej pravidlá fair play a sú jej vždy vzorom. Najvyššie ocenenie nesie názov Cena Radovana Kaufmana na počesť zosnulého významného paralympijského reprezentanta.

Čoraz častejšie sa hovorí o výchovnej kríze a práve tu môže hrať športové hnutie významnú úlohu. Veď v športe musíme čeliť rôznym krízovým situáciám. Ale zároveň šport ponúka aj nespočetné množstvo možností riešenia týchto konfliktných situácií. Neverím, že dieťa sa môže narodiť zlé, nemorálne, so sklonom k brutalite. Napriek tomu každé piate dieťa už v školskom veku má sklon k agresivite, stále väčší problém znamená šikanovanie v školách.

Nestačí deti a mládež len kritizovať, ukazovať na nich prstom: sú obézne, málo sa pohybujú, stále častejšie pijú, fajčia. Príliš často hovoríme o deťoch, veľmi veľa hovoríme deťom, ale málo hovoríme s deťmi. Preto som presvedčená, že účasť bývalých alebo súčasných športovcov, trénerov, ale i funkcionárov na besedách je neoddeliteľným prvkom olympijskej výchovy. Sila osobných príkladov môže priblížiť mladým ľuďom význam športu pri sformovaní osobnosti, ale nemenej dôležité je hovoriť s nimi aj o neduhoch, ktoré v súčasnosti v športe existujú – či už je to doping, násilie na športoviskách, alebo prehnaná komercializácia. Ale taktiež im musíme priblížiť problémy, ktoré nás dennodenne obklopujú.

Napríklad je dôležité hovoriť o spolunažívaní a tolerancii. Tak to bolo na besede so Sahrou z Afganistanu, ktorá po násilnej smrti svojho otca musela utiecť z domu a skončila u nás, na Slovensku. Na začiatku besedy padli prevažne také otázky, či videla bombu a ako bomba vyzerá. Po besede deti dostali neľahkú úlohu: hrali sme sa na utečencov a do imaginárneho kufríka si mali deti zabaliť veci, ktoré by chceli zobrať so sebou, ak by náhle museli opustiť svoj domov, svoju rodinu, vlasť. Cesta do neznáma bola nebezpečná, dlhá a kufrík ťažký. Deti postupne sa museli rozlúčiť s niektorými vecičkami a bolo dojímavé sledovať, ako sa trápia, či si nechať na pamiatku rodinnú fotografiu, mamin prsteň, štvornohého miláčika, alebo teplý kabát v kufríku. A zrazu si uvedomili, že utečencom sa človek nestane z vlastnej vôle.

Na inej besede deti sa dozvedeli nielen to, ako sa trojnásobní olympijskí víťazi Pavol a Peter Hochschornerovci na majstrovstvách sveta v Brazílii na rieke stretli s krokodíлом. Prítomnosť známych osobností a predovšetkým osobné príklady telesne postihnutých športovcov dokázali deťom, že žiadny, ani telesný hendikep, nie je prekážkou dosiahnutia našich cieľov. Pritom rozmer týchto aktivít je podstatne širší. Napríklad spomínaný projekt sa zamerail na integráciu zdravých a sluchovo postihnutých detí prostredníctvom športu.

Približne osemdesiat zdravých i postihnutých detičiek sa pokúsilo v priebehu týždňa dokázať, že „nič nie je nemožné“ ... tam, kde je len trocha vôle. Chceli sme deťom priblížiť svet hendikepovaných ľudí, páľčivé otázky týkajúce sa ich integrácie v bežnom živote, ako aj umožniť pochopenie ich zmýšľania či postojov. Veď v Európskej únii žije v súčasnosti vyše 50 miliónov telesne postihnutých ľudí, čiže vôbec nejde o zanedbateľnú menšinu a už vôbec nie o bezvýznamnú. Samozrejme, pri športe sme nezostali len v teoretickej rovine. Popri tradičnom futbale pohybové aktivity spestrila aj výučba tanca a zápas s extraligovými basketbalistkami Slovana Bratislava.

Vyvrcholením projektu bolo zobrazenie hlavnej myšlienky projektu pod názvom „Tento deň mojimi očami“. Miešané družstvá bratislavských školákov – zdraví spolu so

sluchovo postihnutými – predviedli svoje zážitky v predvianočnom období v hojne navštevovanom priestranstve nákupného centra Polus. Okoloidúcich divákov zaujalo aj umenie tanečnej skupiny sluchovo postihnutých detí z internátnej školy Gejza Slaninku. Som presvedčená, že si deti odniesli z tohto podujatia viac, ako len pamätný list tolerancie.

Žijeme v dobe, keď sa objavuje mnoho osočovania a útokov na ľudí inej rasy. Tieto prejavy sú často výsledkom povrchnosti informácií, ktoré máme o „tých druhých“. Ak sa však naše deti dostanú do kontaktu s tými druhými počas futbalu či iných spoločenských aktivít, pochopia, že nezáleží na tom, kde sme sa narodili, akú máme farbu pleti či vierovyznanie. Naučiť deti a mládež pochopiť a rešpektovať kultúru, dejiny a zvláštnosti iných krajín a vybudovať multikultúrnu, tolerantnú spoločnosť nie je ľahká úloha. Je to každodenný boj – predovšetkým sám so sebou. Najefektívnejšou cestou tohto boja je sila vzájomného spoznávania sa.

Na letnom tábore, ktorý sa uskutočnil z iniciatívy mimovládnej organizácie Ľudia proti rasizmu v malebnom prostredí Malých Karpát, sa zúčastnilo 15 rómskych a 15 nerómskych detí zo Slovenska. V predpoludňajších hodinách sa deti snažili pod vedením amerických lektorov osvojiť si základné anglické výrazy, ale zároveň sme chceli ich viesť aj k systematickej práci. Popoludňajšie aktivity mali pochopiteľne väčší úspech. Veď deti mali možnosť vyskúšať rôzne hry a športy ako šerm, stolný tenis, jazdu na koni, ale samozrejme nechýbala ani hudba a tanec. Najťažšia úloha čakala na deti posledný deň, keď boli rozdelené do družstiev, riešili rôzne úlohy a súťažilo sa. Deti sa navzájom povzbudzovali, vykrikovali rôzne fair play heslá, tak ako sme im ich vysvetľovali v priebehu celého týždňa. Krátko pred skončením súťaže sme hru zastavili a prekvapeným deťom sme oznámili výsledok súťaže. Deti nechápavo krútili hlavami, snažili sa nám vysvetliť, že došlo k omylu, že ešte nie je koniec a okrem toho, asi sme zle spočítali body, pretože nami vyhlásené tzv. víťazné družstvo malo byť vlastne na predposlednom mieste. Objavili sa veru aj slzičky a nám bolo detí skutočne ľúto. Ale chceli sme im ukázať, aké to je, keď niekto nie je hodnotený podľa vedomosti a schopnosti, ale podľa farby pleti, náboženstva, sociálneho postavenia alebo iných kritérií.

Po týždni bolo zaujímavé sledovať, keď sa deti lúčili. Vtedy som si uvedomila, že dokážeme ľudí zmeniť. Dokážeme zmeniť svet k lepšiemu. Samozrejme týždeň a 30 detí na to nestačí, ale je to malý krok správnym smerom na dlhej ceste. A ten malý krok dokázal zbúrať bariéry a 30 detí pochopilo, že áno, všetci sme iní. A to je dobre, pretože to obohacuje náš život. Ale popritom sme všetci rovnakí, rovnako sa tešíme, smežeme, súťažime, ale aj plačeme.

Nedávno ma pozvali na jedno športové stretnutie, na ktorom súťažili mentálne postihnuté deti. Bolo dojímavé sledovať ich snahu a úsilie. Počas podujatia som mala možnosť porozprávať sa s rodičmi, príbuznými detí. Jedna mamička mi opísala svoje skúsenosti, keď dcéru chcela dať do normálnej školy – integrovať, ako sa odborne hovorí. Riaditeľ školy nebol nadšený touto myšlienkou, ba ani rodičia. A ostatné deti sa dívali na dievčatko, ako keby prišlo z inej planéty. Nikto im nevysvetlil, že deti trpiace Downovým syndrómom netrpia bolesťou. Je to choroba, ktorá nebolí.

Bolí ľahostajnosť spoločnosti a nezáujem prostredia, v ktorom deti žijú. To je pozadie projektu, na ktorý som obzvlášť hrdá. Organizátorom bola nadácia Providencia so sídlom v Košiciach. Finančne projekt podporil Nadačný fond Slovak Telecomu. Na projekte sa zúčastnili žiaci Špeciálnej základnej školy a Základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským Sándora Máraiho v Košiciach. Deti v úvodnej časti vypočuli prednášku „Zázrak života“, v ktorom sa dozvedeli, že nikto z nás nie je geneticky perfektný. Deti a dospelí, malí a veľkí, všetci sme iní, máme iné schopnosti, talent, ale aj hranice možnosti. V rámci umeleckých aktivít sme spoločne hľadali logo a názov projektu. Zaujímavé bolo sledovať, že kým kresby zdravých detí boli všetky do určitej miery rovnaké, farebný svet detí trpiacich Downovým syndrómom bol oveľa veselší, ako keby im ten nadbytočný chromozóm dodal im iný, kreatívnejší pohľad na svet.

Z diel detí sme pripravili malú výstavu a diváci mohli rozhodnúť, ktoré logo vyjadruje najvernejšie podstatu projektu. A tak vznikol projekt Slniečko. Okrem spoločných športových disciplín miešaných družstiev sa uskutočnili aj besedy so známymi športovcami. Preverili sme aj vedomosti detí o olympizme a o vzniku špeciálnych olympijských hier. Prednášky z výstupov projektu a následné diskusie na fakultách ošetrovateľstva doma aj v zahraničí sa stali príkladom, ako pomáhať pri začlenení postihnutých ľudí do bežného života. Projekt Slniečko nemal víťaza a porazených. Všetci pochopili, že radosť a šťastie, ale ani úspech nezávisia od rekordov. A všetci sme sa naučili, že každý má rovnaké práva – právo na rovnaké podmienky, právo na plnohodnotný život, právo byť akceptovaný.

Rómovia majú jedno veľmi pekné príslovie: Šukares phenel pes, phares kerel pes – Ľahko sa povie, ťažko sa robí. Ale našou úlohou je robiť, prejsť od pekných slov k ešte krajším činom, ktoré nás posúvajú ďalej. Konať v záujme zvýšenia sociálnej súdržnosti, v záujme zbúrania interpersonálnych bariér, v záujme odstránenia strachu a predovšetkým v záujme vnímania diverzity spoločnosti ako obohacovania nášho života. Jednoducho dokázať, že v ľuďoch je ľudskosť – v zmysle olympijských ideálov.

Olympijská výchova na Gymnáziu Pierra de Coubertin v Piešť'anoch

Ivan LUKNÁR, riaditeľ Gymnázia Pierra de Coubertin v Piešť'anoch, Slovenská republika

Milé dámy, vážení páni!

Je pre mňa veľkou ct'ou vystúpiť na tomto významnom podujatí a súčasne vyjadriť nadšenie zo snahy Slovenského olympijského výboru o presadenie olympijskej výchovy do našej spoločnosti – najmä do mladej generácie. Myslím si, že môžem hovoriť aj v množnom čísle, že sme hrdí nato, že naša škola nesie meno zakladateľa novovekých olympijských hier Pierra de Coubertin. Som presvedčený o tom, že si toto ocenenie zaslúžime.

Vďaka našim výborným telocvikárom, ktorí sú vrátane mňa všetci absolventmi Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave a ktorí roky pôsobenia na našej škole vstúpajú našim študentom lásku a vzťah ku športu, každoročne získavame slovenské ocenenie Škola roka v športe. Máme bohatú športovú záujmovú činnosť po vyučovaní. Zriadili sme v štvorročnom štúdiu triedu s rozšíreným vyučovaním telesnej výchovy. Zúčastnili sme sa na medzinárodných stretnutiach škôl Pierra de Coubertin v Taliansku, Česku, Rakúsku, Grécku a o rok by sme sa mali zúčastniť na takomto stretnutí v Číne. V rámci trojročného projektu Coubertinova akadémia sme spolupracovali so školami v Estónsku, Poľsku a špičkovým gymnáziom Pierra de Coubertin v Erfurte. Na záver projektu sme vydali 152-stranovú publikáciu aj na CD. Zúčastňujeme sa aj na zasadnutiach Medzinárodného výboru Pierra de Coubertin.

Veľmi ma teší, že sa do coubertinovských aktivít postupne zapájajú a stávajú sa doslova nadšencami aj vyučujúci iných predmetov – slovenčiny, angličtiny, nemčiny, francúzštiny, dejepisu, geografie, náuky o spoločnosti atď. Na svojich hodinách už dokonca v súlade s naším Školským vzdelávacím programom zaraďujú tému športu a olympiád. A taktiež olympiády a šport sú v našich maturitných otázkach. Od roku 2003, keď sme dostali čestný názov školy, máme stálu expozíciu obrazov zo života a diela Pierra de Coubertin a pripravujeme stálu expozíciu plagátov doteraz uskutočnených olympijských hier na chodbách školy.

Pri príležitosti osláv 70. výročia školy v roku 2006 sme zasadili mladý dub zo záhrady zámku v Mirville – sídlo rodiny Coubertin. Tento dub odovzdal našim študentom najstarší žijúci potomok – Geoffroy de Navacelle de Coubertin. Neviem, či preto – alebo práve preto,

že ho sadili štyria olympijskí víťazi a najväčšie naše osobnosti slovenského športu, sa mu veľmi darí. Osobitne si ceníme aj dar Olympijského múzea v Lausanne – bronzovú bustu Pierra de Coubertin v nadživotnej veľkosti, ktorá je pri vstupe do našej športovej haly. Okrem delegácií, ktoré navštívili našu školu, ju mali možnosť vidieť tisíce návštevníkov a našich študentov.

Podporujeme každoročné uskutočňovanie vedomostných súťaží o histórii olympiád na všetkých stupňoch škôl s postupom až do celoštátneho kola. V súčasnej populácii i propagáciou napr. v rozhlase a najmä v Slovenskej televízii či v inej televízii najmä v olympijskom roku.

Záver

Myslím si, že pre olympijskú výchovu má veľký význam zvýšiť propagáciu olympiád, pripomínať úspechy slovenských športovcov častejšie, ako iba v rokoch konania olympijských hier. Významné miesto v tomto našom snažení majú učitelia telesnej výchovy, ktorí majú v aprobácii ďalší predmet a na svojich hodinách môžu do svojho vzdelávacieho programu zahrnúť aj tieto naše témy.

Treba pokračovať v doterajšej postupovej vedomostnej súťaži o olympizme a zaradiť ju do rozpisu ostatných vedomostných olympiád organizovaných ministerstvom školstva na všetkých úrovniach, čím sa zvýši zapojenosť ďalších škôl. V neposlednom rade, ak by to finančné možnosti dovoľovali, oceniť najlepších a najaktívnejších. Určite to pomôže v šírení olympizmu.

Olympijské hry mládeže 2010 v Singapore a ich kultúrny a vzdelávací program

**Danka BARTEKOVÁ, slovenská ambasádorka I. olympijských hrách mládeže,
Slovenská republika**

Olympijské hry mládeže sú relatívne novou iniciatívou Medzinárodného olympijského výboru (MOV). Prezident MOV Jacques Rogge predstavil svoju myšlienku usporiadať olympijské hry pre mládež vo veku 14 – 18 rokov v roku 2001. O šesť rokov neskôr, na zasadnutí MOV v Guatemala City, prijali členovia MOV rozhodnutie, že prvé olympijské hry mládeže sa uskutočnia v roku 2010.

Za usporiadateľské mesto prvých hier vybrali v roku 2008 Singapur. Obyvatelia 650-tisícového hlavného mesta štátu Singapur sa s veľkou vervou a nadšením pustili do organizovania premiérových hier, sľubujúc, že udalosť prinesie nezabudnuteľné zážitky všetkým účastníkom i športovým fanúšikom, ktorí si ich prídu vychutnať.

Olympijské hry mládeže 2010 majú byť menšou verziou klasických olympijských hier. Letné budú zahŕňať 26 športov a počas 12 dní v Singapore rozdadajú 201 setov olympijských medailí. Hlavné mesto rovníkenného štátu privíta viac ako 3600 športovcov z 205 krajín sveta. Letné hry sa budú konať každé štyri roky. Za usporiadateľa nasledujúcich (v roku 2014) nedávno vybrali čínsky Nant'ing. Najbližšie zimné olympijské hry mládeže usporiada rakúsky Innsbruck v roku 2012. Hostiteľ hier v roku 2016 zatiaľ nie je známy. Princíp striedania letných a zimných hier je zachovaný, olympiády mládeže sa budú teda konať každé dva roky.

Kultúrny a vzdelávací program

Olympijské hry mládeže majú byť katalyzátorom športových, vzdelávacích a kultúrnych iniciatív v rámci olympijského hnutia. Nemajú predstavovať len športový sviatok s celosvetovou pozornosťou. Majú sa stať primeraným vyvážením športu, vzdelania a kultúry. Na otázku, čím sa olympijské hry pre mládež odlišia od klasických majstrovstiev sveta, odpovedal prezident MOV Jacques Rogge jednoznačne: „Olympijské hry mládeže majú sociálny rozmer. Okrem športových podujatí budú totiž zahŕňať aj kultúrny a vzdelávací program (Culture and Education Programme, CEP).“

Vznešenou myšlienkou MOV je spojiť športovú udalosť celosvetového významu s výchovou mladých športovcov. Tí sa počas svojej prítomnosti v dejisku hier môžu zúčastniť na aktivitách najrôznejšieho charakteru, prostredníctvom ktorých sa „nainfikujú“ olympijskými hodnotami, ktorými sú napríklad dokonalosť, priateľstvo a rešpekt. Kultúrny a vzdelávací program má byť atraktívny, interaktívny, zábavný a poučný. Má prilákať pozornosť mladých športovcov, zabezpečiť im vyplnenie času medzi jednotlivými tréningami a športovými súťažami. Prezident MOV striktno vyžaduje, aby účastníci hier zostali v mieste ich konania počas celej doby trvania, a to práve z dôvodu, aby mladí športovci mali dostatok času zúčastňovať sa na aktivitách CEP.

Aktivity kultúrneho a vzdelávacieho programu sú rozdelené do piatich hlavných tém:

1. **Olympizmus.** Aktivity zaradené pod témou olympizmus majú mladých účastníkov hier oboznámiť s históriou a vývojom olympizmu ako hnutia, predstaviť im jeho hodnoty a ideály a „nainfikovať“ ich olympijským duchom a princípmi fair play nielen v športe, ale i v osobnom živote mimo športovísk.
2. **Rozvíjanie zručností.** Aktivity zamerané na rozvoj zručností sú tvorivé a inovatívne, prinášajú mladým športovcom možnosť zabaviť sa a získať nové zručnosti a schopnosti, pričom najdôležitejším poslaním týchto činností je trávenie času v sociálne rôznorodom prostredí, spoznávanie iných kultúr a nadväzovanie priateľstiev.
3. **Zdravie a zdravý životný štýl.** Aktivity zamerané na túto tému majú mladým športovcom rozšíriť obzory v oblasti zdravého športovania, rizík v športe a spôsobov, ako sa im vyvarovať, zaoberajú sa takisto tematikou dopingu v športe.
4. **Sociálna zodpovednosť.** Aktivity spadajúce do tejto tematickej oblasti majú športovcov naučiť, že aj oni sú zodpovední za šírenie osvety o problémoch ľudstva a tieto sa ich takisto bezprostredne týkajú. Väčšinou ekologické aktivity ich oboznámia s problémami životného prostredia a so spôsobmi, ako ich v budúcnosti možno riešiť. Singapur ako jedno z najzelenších miest na svete je ideálnym miestom na načerpanie vedomostí o ekológii.
5. **Prejav a vyjadrovanie.** Aktivity v rámci tejto témy sa zaoberajú digitálnymi technológiami a ich využitím na účely komunikácie. V rámci nich sa mladí športovci oboznámia s najnovšími spôsobmi digitálnej komunikácie, ale aj so sociálnou zodpovednosťou, ktorú so sebou výtobytky techniky prinášajú.

Kultúrny a vzdelávací program v sebe zahŕňa 7 formátov činností, teda hlavných obsahových skupín rôznych aktivít. Celkovo si môžu mladí športovci v Singapure vyskúšať viac ako 50 rôznych činností, väčšinou vo forme diskusií, besied, workshopov (tvorivých dielní), výstav,

predstavení, zábavných a objavných výletov. Aktivity sú rôznej náročnosti, či už časovej, alebo fyzickej. Preto si každá z nich vyžaduje osobitný prístup. Treba ich vopred naplánovať tak, aby zapadli do individuálneho programu športovca. Časovo aj fyzicky náročnejšie aktivity sa odporúča absolvovať až po súťažiach. Aktivity sú buď fixne plánované s daným časom a miestom začiatku, alebo sú voľne prístupné počas celého dňa. Konajú sa prevažne v olympijskej dedine, avšak dva formáty aktivít budú prebiehať mimo a na výlety sa pociestuje autobusom a loďou.

Siedmimi formátmi aktivít v rámci Kultúrneho a vzdelávacieho programu sú:

1. Rozhovor so šampiónmi.
2. Objavné aktivity.
3. Dedina svetových kultúr.
4. Spoločenský projekt.
5. Umenie a kultúra.
6. Bábateľská trasa.
7. Ostrovné dobrodružstvo.

1. *Rozhovor so šampiónmi*

MOV sa počas plánovania CEP snažil, aby sa mladí športovci v Singapure dozvedeli o svojom športe a tréningu čo najviac. Preto bolo dôležité zapojiť do projektu svetoznámych a uznávaných športovcov v jednotlivých športových odvetviach a zabezpečiť, aby sa mladí účastníci hier mali možnosť so svojimi idolmi stretnúť. Hlavnými ambasádormi olympijských hrieb mládeže sú svetoznámy plavec Michael Phelps a vynikajúca žrdkárka Jelena Isinbajevová. Títo prisľúbili svoju účasť v Singapure počas trvania olympijských hier. MOV takisto zverejnil zoznam tzv. Athlete Role Models, teda športovcov, ktorí majú byť inšpiráciou pre mladých účastníkov a takisto sa zúčastnia na hrách v Singapure. Na zozname športovcov figurujú také slávne mená, ako žrdkár Sergej Bubka, bežec Wilson Kipketer, strelec Matthew Emmons, kanoista Tony Estanguet, či legendárny plavec Alexander Popov.

Mladí účastníci hier budú mať možnosť stretnúť sa so svojimi idolmi počas plánovaných večerných diskusií a besied, ale aj na športoviskách, alebo len tak počas večere v jedálni. Osobnosti športu sa totiž budú voľne pohybovať medzi olympijskou dedinou a športoviskami a radi sa s mladými športovcami porozprávajú a odovzdajú im svoje skúsenosti a rady.

2. **Objavné aktivity**

Formát objavných aktivít v sebe zahŕňa rôzne druhy činností – besedy, diskusné fóra, zábavne a poučné hry, súťaže a tvorivé dielne, prostredníctvom ktorých sa športovci jednak zabavia, ale i poučia o riešení problémov súvisiacich so športom. Dozvedia sa, ako nadväzovať kontakty, ako si vhodne plánovať zamestnanie ešte pred ukončením športovej kariéry, ako sa správne stravovať a manažovať svoj voľný čas, ako znášať časový posun, atď... Aktivity budú prístupné pre športovcov počas celého dňa a keďže budú situované priamo v olympijskej dedine, mladí športovci nimi môžu zábavne a veľmi poučne vyplniť svoj voľný čas medzi jednotlivými športovými povinnosťami.

3. **Dedina svetových kultúr**

Na základe projektu organizačného výboru hier, ktorý už dlhší čas prebieha, mali singapurské základné školy možnosť nadviazať partnerstvá s vybranými školami z 205 štátov, ktoré vyšlú svoju športovú delegáciu do Singapuru. Žiaci mali možnosť spoznať kultúru, zvyky a osobitosti jednotlivých krajín a pripraviť tak ich prezentáciu priamo v srdci olympijskej dediny počas trvania olympijských hier mládeže. Výstava 205 stánkov, prezentujúcich jednotlivé krajiny, bude voľne prístupná počas celého dňa a jej cieľom je, aby sa mladí atléti oboznámili s osobitosťami a kultúrnymi odlišnosťami jednotlivých krajín, stretli sa s novými ľuďmi, vymenili si skúsenosti a naučili sa rešpektovať rozdiely medzi krajinami. Cieľom tejto výstavy a celkove aktivity v rámci CEP je bojovať proti rasovej, kultúrnej či náboženskej neznášanlivosti a xenofóbii, a naučiť mladých ľudí tolerovať a rešpektovať odlišnosti medzi jednotlivými kultúrami a štátmi sveta.

4. **Spoločenský projekt**

Formát „Spoločenský projekt“ zahŕňa v sebe aktivity širšieho rozsahu, zamerané predovšetkým na sociálny a komunikačný rozmer udalosti, akou sú olympijské hry. Množstvo zábavno-poučných aktivít má jeden spoločný cieľ – aby sa športová mládež z rôznych kútov celého sveta stretla, trávila čas spoločne, zabávala sa a naučila niečo nové. Pripravené je maľovanie tradičných dreváčikov, viazanie postavičiek z balónov, cirkusové umenie, či spoločenské bubnovanie. Všetky aktivity budú naplánované vopred a prístupné pre všetkých záujemcov. Budú priamo v olympijskej dedine, takže mladým športovcom bude stačiť prísť a zabávať sa.

5. *Umenie a kultúra*

V rámci formátu „Umenie a kultúra“ budú môcť účastníci hier navštíviť okrem celodenných výstav umeleckých predmetov a tvorby mladých umelcov z celého sveta najmä večerné podujatia. Tanečné večery, hudobné a divadelné vystúpenia, či koncerty predstaviteľov rôznych hudobných žánrov sa budú odohrávať takmer každý večer v olympijskej dedine a poskytnú mládeži priestor na vzájomné stretávanie sa a na nadväzovanie nových priateľstiev. Navyše umožnia mladým športovcom príjemne sa odreagovať po športových výkonoch a spoznať rôzne typy svetových kultúr. Singapur je totiž svetlým príkladom multikulturalizmu, keďže v krajine spolunažívajú mnohé menšiny a kultúrne entity.

6. *Bádateľská trasa*

Bádateľská trasa je jedným z dvoch formátov aktivít v rámci CEP, ktorý sa bude odohrávať mimo olympijskej dediny. Tento formát predpokladá účasť mladých športovcov na poldenných výletoch, pričom sú pripravené dve destinácie: Marina Barrage (prístavná priehrada) a Hort Park (ekologický park v srdci Singapuru). Na oboch miestach sa mladí športovci môžu oboznámiť s najväčšími problémami ekológie a ich riešeniami. Motívom výletov je totiž životné prostredie, ekológia a sociálna zodpovednosť jednotlivca za zdravý život na našej planéte. V prístave je možné nahliadnuť do problémov čistoty vody a udržania jej nezávadnosti vo svete, v ekoparku je témou číslo jeden ochrana fauny a flóry. Výlety nie sú vyplnené suchým výkladom. Počas niekoľkých hodín zažijú mladí účastníci hier mnohé zábavné aktivity a dobrodružstvá, v parku si môžu vytvoriť vlastné terárie, súťažiť medzi sebou v rôznych súťažiach, spoznať a ochutnať tradičné singapurské ovocie. V Marina Barrage zase môžu zažiť preteky solárnych lodičiek, vyskúšať si konzervovanie vody na vzorkách, ktoré si sami vezmú, atď. Výlety sú veľmi poučné a zábavné a keďže si vyžadujú cestovanie a poldenný pobyt športovcov na slnku, odporúča sa, aby ich záujemcovia absolvovali až po ukončení športových povinností.

7. *Ostrovne dobrodružstvo*

Zlatým klincom kultúrneho a vzdelávacieho programu pre dobrodružne naladených športovcov bude zaiste „Ostrovne dobrodružstvo“. Tento formát aktivít sa bude odohrávať na ostrove Pulau Ubin, ktorý leží pri severovýchodnom pobreží Singapuru. Pulau Ubin je medzi domácimi deťmi a teenagermi obľúbeným miestom zábavy a dobrodružstva. Mladí návštevníci sa môžu zapojiť do

zdoľavania 12 metrov vysokých prekážok, pričom budú istení neznámymi športovcami. Táto aktivita má posilniť dôveru medzi mladými ľuďmi a podporiť ich vzájomnú spoluprácu. Stavanie raftu, lezenie po lezeckej stene, či veslovanie okolo vopred pripravených prekážok má zase posilniť tímového ducha a naučiť mladých športovcov spolupracovať s ostatnými. Dobrodružný ostrov je jednou z najatraktívnejších súčastí kultúrneho a vzdelávacieho programu. Vyžaduje si však celodennú prítomnosť športovcov na ostrove, preto sa veľmi odporúča, aby ho absolvovali len tí športovci, ktorí sa už nemusia sústrediť a pripravovať na športové zápolenie. Mladí športovci, ktorí navštívia ostrov Pulau Ubin, si zaručene odnesú zo Singapuru nezabudnuteľné zážitky a množstvo nových priateľov.

Mladí ambasádori

Jacques Rogge ako prezident MOV vkladá do kultúrneho a vzdelávacieho programu veľké nádeje, že mladí olympionici odídu zo Singapuru „nainfikovaní“ olympijským duchom. Základné hodnoty olympizmu (dokonalosť, priateľstvo, rešpekt) sa majú prostredníctvom olympijských hier mládeže dostať k mladým ľuďom z celého sveta, ktorí sa majú následne stať „vyslancami“ olympijského hnutia. Priemerný vek športovcov, ktorí sa dostanú na olympijské hry, je v súčasnosti 23 rokov. Tým, že sa zníži hranica prvoolympionikov, chce Jacques Rogge začať s olympijskou výchovou oveľa skôr.

Na šírenie informácií a na propagáciu kultúrneho a vzdelávacieho programu nielen medzi účastníkmi hier, ale aj medzi širokou verejnosťou, zriadil MOV inštitút mladých ambasádorov. Tí majú zabezpečovať propagáciu kultúrneho a vzdelávacieho programu medzi účastníkmi hier, pomáhať záujemcom o účasť napláňovať jednotlivé aktivity a prihlásiť ich do programu, ale takisto šíriť olympizmus a olympijské hodnoty medzi účastníkmi olympijských hier a širokou verejnosťou. Tridsať národných olympijských výborov z celého sveta dostalo možnosť nominovať svojho ambasádora, pričom prednosť dostali krajiny, ktoré sa dlhodobo snažia o propagáciu olympizmu medzi mládežou. Slovensko takisto dostalo možnosť vybrať ambasádora hier. Nesmierne ma teší, že mi Slovenský olympijský výbor prejavil veľkú dôveru tým, že ma do tejto funkcie nominoval.

Mojou úlohou je nielen propagácia olympijských hier mládeže a kultúrneho a vzdelávacieho programu medzi mládežou a verejnosťou na Slovensku, ale predovšetkým snaha, aby sa mladí športovci v slovenskej delegácii na olympijské hry v Singapure zapojili do programu, ktorý je pre nich pripravený. V Singapure budem totiž prítomná počas celého trvania hier. Samozrejme, budem zodpovedná za prihlasovanie našich športovcov na aktivity, pri ktorých sa to bude vyžadovať a budem zabezpečovať všetko, čo budú pre účasť na

aktivitách Kultúrneho a vzdelávacieho programu potrebovať, vrátane tlmočenia, ak to bude potrebné.

Potenciálne problémy sprevádzajúce kultúrny a vzdelávací program

Dostávame sa ešte k problému, ktoré môžu sprevádzať aktivity CEP a účasť našich športovcov na nich. Prvým je časové zladenie programu, ktoré je osobitne dôležité pri náročnejších aktivitách. Tie sa odporúča absolvovať najmä v čase po súťažiach, kedy sa športovci môžu venovať len zábave a získavaniu zážitkov. Pripravené však budú i aktivity, ktoré nie sú časovo náročné, nevyžadujú si nahlásenie účasti a odohrávajú sa kedykoľvek počas dňa. Tieto budú vhodné na vyplnenie voľného času aj pre športovcov, ktorí budú pred súťažou, alebo vo fáze intenzívnej tréningovej prípravy.

Druhým problémom je jazyková bariéra, ktorá môže demotivovať športovcov, aby sa zúčastnili na aktivitách CEP. Z tohto hľadiska je umožnené koučom a vedúcim výpravy, aby sprevádzali športovcov a pomohli im pri komunikácii. Takisto považujem za náplň svojej práce sprevádzať jednotlivých športovcov s jazykovými alebo komunikačnými problémami a podporovať ich účasť na programe.

Tretím problémom môže byť obava trénerov o bezpečnosť svojich zverencov. Organizačný výbor singapurských hier garantuje maximálnu mieru bezpečnosti pri všetkých aktivitách, vrátane výletov a „Ostrovného dobrodružstva“. Zabezpečený je vyškolený a odborný dozor, ktorý bude dohliadať na maximálnu bezpečnosť mladých účastníkov hier. Trénerom sa odporúča, aby striktné dohliadali na pitný režim športovcov, predovšetkým počas poldenných a celodenných výletov svojich zverencov, keďže v Singapure bude v auguste veľmi teplo. Pitný režim bude zabezpečený na mieste konania jednotlivých aktivít.

Dostupné informácie o CEP

MOV kladie počas príprav singapurských hier veľký dôraz na prístup k informáciám a aktuálnym novinkám týkajúcich sa príprav hier. Preto sú informácie o kultúrnom a vzdelávacom programe jednoducho prístupné na internetovej stránke Medzinárodného MOV (www.olympic.org) v sekcii Youth Olympic Games, organizačného výboru hier (www.singapore2010.sg) a na stránke Slovenského olympijského výboru (www.olympic.sk) v sekcii Olympijské hry mládeže 2010 Singapur.

Olympijské hry mládeže sa tešia veľkej popularite medzi fanúšikmi sociálnych sietí. Organizačný výbor uznáva digitálnu komunikáciu medzi mladými ľuďmi a využíva priestor, ktorý poskytujú sociálne siete, na informovanie mládeže o novinkách, o programe

a samotných hrách. Preto odporúčam fanúšikom olympijských hier mládeže, ktorí majú zriadené osobné konto na sociálnej sieti Facebook, aby sa pridali do skupiny Youth Olympic Games, prípadne Singapore 2010 Youth Olympic Games, pričom obe skupiny dokopy sa tešia priazni viac ako 50 000 fanúšikov.

Na propagáciu blížiacich sa olympijských hier mládeže na Slovensku bola takisto zriadená facebooková skupina Olympijské hry mládeže 2010 v Singapore, ktorej administrátorom som ja. Z pozície ambasádorky olympijských hier chcem aktualizovať novinky a informácie zo Singapuru, prinášať svoje postrehy a skúsenosti, ktoré by mohli zaujať mladých športovcov, ale i priaznivcov športu a fanúšikov olympijských hier. Budem preto veľmi rada, ak sa pridáte do skupiny a získate tak možnosť byť informovaní o tom, ako sa singapurské hry tešia čoraz väčšej popularite a priazni medzi mládežou celého sveta. Informácie a čerstvé novinky, profily slovenských športovcov a možno i niečo málo z môjho nadšenia pre olympizmus a olympijské hodnoty sa tak dostane priamo k vám.

Participácia regionálneho pracoviska Metodicko-pedagogického centra Prešov pri olympijskej výchove žiakov základných a stredných škôl

**Michal MODRÁK, Metodicko-pedagogické centrum Bratislava, Regionálne pracovisko
Prešov, Slovenská republika**

Milé dámy, vážení páni!

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava, regionálne pracovisko v Prešove (MPC RP v Prešove) prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov regionálneho školstva si kladie za cieľ uspokojiť dôležité spektrum telovýchovných pedagógov za účelom prehĺbenia a rozšírenia profesijných kompetencií tak, aby zodpovedali očakávaniam našej spoločnosti rodičov a žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy a zdravia.

Je to dôležitá úloha. Bez dobrého učiteľa však nebude dobrá škola, nebudú dobrí žiaci. MPC RP v Prešove od školského roka 2005/2006 až do súčasnosti zabezpečuje v rámci odborno-metodickej činnosti v oblasti vzdelávania pedagogických zamestnancov okrem iného aj v oblasti olympijskej výchovy.

Aj tieto podujatia sú podchytené v kronike metodika telesnej výchovy a zároveň učiteľa pre kontinuálne vzdelávanie, určenej pre učiteľov telesnej a športovej výchovy.

Telovýchovní pedagógovia z východoslovenského regiónu v obhájených záverečných prácach na získanie I. a II. kvalifikačnej skúšky si v troch prípadoch zvolili tému olympijskej výchovy v škole. Napríklad Z. Halasová (2006), O. Krišanda, M. Modrák, (2007).

Spolu s učiteľkou kontinuálneho vzdelávania pre učiteľov primárneho vzdelávania a pre vychovávateľky ŠKD sme sa v rámci vzdelávacieho programu „Nové trendy vo vyučovaní telesnej výchovy na 1. stupni základnej školy” v spolupráci so Slovenskou olympijskou akadémiou (Bebčáková, V. – Neveziová, P. – Tirpáková, V., 2007) podieľali na prezentácii aktuálneho vzdelávania – Príťažlivé formy olympijskej výchovy.

Olympijská výchova je súčasťou Zborníkov z vedecko-pedagogických konferencií Zdravá škola (Drobníková, E., MPC Prešov 2000) .

Dňa 27. apríla 2006 MPC v Prešove v spolupráci s Fakultou športu Prešovskej univerzity zorganizovalo vedecko-pedagogickú konferenciu učiteľov telesnej výchovy, na ktorej sa zúčastnilo 109 učiteľov všetkých typov škôl z východoslovenského regiónu. Do zborníka z konferencie bolo odovzdaných spolu 46 príspevkov, ktoré predniesli učitelia

z Prešovskej univerzity, z Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, i zo stredných a základných škôl.

Po dvanástich rokoch sa na pôde MPC v Prešove stretli telovýchovní pedagógovia všetkých typov škôl z východoslovenského regiónu. Význam konferencie pozdvihla skutočnosť, že na organizácii a priebehu sa spolupodieľala Fakulta športu Prešovskej univerzity v Prešove. Riaditeľ MPC v Prešove Ivan Pavlov ocenil ďakovným listom nestora metodikov telesnej výchovy a člena Ústrednej predmetovej komisie telesnej a športovej výchovy pri Štátnom pedagogickom ústave v Bratislave PhDr. Milana Mikuša, dlhoročného propagátora olympizmu v školách. V rámci hodnotového systému telesnej výchovy, hodnotenia a postojov učiteľov a žiakov k telesnej výchove, sa hovorilo o možnostiach a perspektívach olympijskej výchovy na základných a stredných školách (Bebčáková, V., 2006).

V rámci zimnej Kalokagatie, organizovanej Ministerstvom školstva Slovenskej republiky, Slovenskou asociáciou športu na školách a Slovenským olympijským výborom, sa MPC RP v Prešove podieľalo na usporiadaní a realizácii odbornej konferencie pod názvom Zimná kalokagatia 2007. Odbornú konferenciu spoluorganizovalo Občianske združenie Kalokagatia a MPC v Prešove. Cieľom zborníka je podľa základného princípu č. 6 Olympijskej charty prispieť k budovaniu mierového a lepšieho sveta výchovou mládeže prostredníctvom športu, vykonávanom bez akejkoľvek diskriminácie a v olympijskom duchu, vyžadujúcom vzájomné porozumenie. Autori príspevkov rozoberali problematiku olympijskej výchovy na školách, olympizmus ako životnú filozofiu, spájajúcu vyváženosť telesnej zdatnosti, vôle a ducha, aj zapojenie športu do služieb harmonického rozvoja človeka, za účelom ochrany ľudskej dôstojnosti (Bebčáková, V., 2007; Grexa, J., 2007; Junger, J., 2007; Matia, I., 2007). Účastníci konferencie ocenili úroveň a význam konferencie (Pajtinka, E., 2007; Slezák, J., 2007; Mikuš, M. – Lafko, V., 2007). V intenciách účinného pôsobenia na úrovni základných a stredných škôl účastníci konferencie ocenili význam realizácie vedomostných súťaží o olympizme a podporili ich ďalšie organizovanie v budúcom období (Nemec, M., 2007; Modrák, M. 2007).

Na základe týchto záverov MPC RP v Prešove spolupracuje so Slovenskou asociáciou športu na školách, pričom učiteľ kontinuálneho vzdelávania pre telesnú a športovú výchovu koordinuje činnosť Slovenskej olympijskej akadémie pre žiakov základných a stredných škôl vo východoslovenskom regióne. V týchto intenciách sme zorganizovali seminár, ktorého obsah zabezpečili lektori Slovenskej olympijskej akadémie (Bebčáková, V. – Nemec, M., 2009). V roku 2008 sme v rámci projektu Stratégia riadenia predmetovej komisie telesnej

výchovy v základných školách, stredných školách a v špeciálnych školách v spolupráci s Fakultou športu Prešovskej univerzity a so Slovenskou olympijskou akadémiou odprezentovali projekt „Vedomostné súťaže v olympizme“. Podobný projekt sme rok predtým realizovali pre učiteľky prvého stupňa základných škôl. V rámci vzdelávacích aktivít pravidelne vedieme pedagogických zamestnancov k propagácii Olympijských festivalov detí a mládeže Slovenska, ako aj tradičného Behu Olympijského dňa, za účelom formovania vedomia a ovplyvňovania konania mladej generácie všetkých kategórií vo vzťahu k športu a olympijským hodnotám.

V roku 2008 sme v spolupráci s ústrednou predmetovou komisiou telesnej a športovej výchovy v základných a stredných školách zorganizovali 2. ročník vedecko-pedagogickej konferencie.

Cieľom konferencie bolo podeliť sa o aktuálne informácie v oblasti prebiehajúcej kurikulárnej transformácie školského systému v regionálnom školstve v telesnej výchove, zdravotnej a integrovanej telesnej výchove so zameraním na zdravie a pohyb, ochranu človeka a zdravia. Prednesené príspevky poukázali na potrebu neustáleho objasňovania významu pohybovej aktivity v živote človeka a z toho vyplývajúcej požiadavky na jej praktickú realizáciu. Obsahová náplň konferencie bola zameraná na riešenie školskej telesnej výchovy v intenciách Medzinárodnej normy pre klasifikáciu vzdelávania

Cieľom nášho príspevku je podporiť olympijské myšlienky a podieľať sa na realizácii teoretických a praktických východísk z tejto konferencie pri tvorbe komplexného programu olympijskej výchovy na všetkých stupňoch vzdelávania detí a mládeže, pomocou ktorého by Slovenský olympijský výbor a Slovenská olympijská akadémia mohli účinnejšie realizovať svoje zámery a úlohy v olympijskej výchove detí a mládeže .

Literatúra

1. BEBČÁKOVÁ, V., 2006. Možnosti a perspektívy olympijskej výchovy na základných a stredných školách. Zborník prác z vedecko-pedagogickej konferencie učiteľov telesnej výchovy (Minerva maturita 2006). MPC Prešov, str. 116 – 121. ISBN 80-8045-426-4.
2. BEBČÁKOVÁ, V., 2007. Vedomostné súťaže o olympizme v rámci Slovenskej olympijskej akadémie. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, S. 38 – 39. ISBN 978-80-8045-488-3.
3. BEBČÁKOVÁ, V. – MODRÁK, M., 2008. Telesná výchova a šport, zdravie a pohyb - Zborník referátov z 2. r. vedecko-pedagogickej konferencie. MPC AP Prešov. 216 str. ISBN 978-80-8045-515-6.

4. BEBČÁKOVÁ, V. – NEMEC, M., 2009. Výzvy olympijskej výchovy. In. Zborník príspevkov z Národnej konferencie O školskom športe 2009. MŠ SR. Štrbské pleso 5.- 6. novembra 2009. S. 98 – 102. www.sport-konferencia.sk.
5. BROBNIAKOVÁ, E., 2000. Zimná olympiáda detí predškolského veku. In. Zborník prác zo 6. vedeckej konferencie Zdravá škola. MPC Prešov. S. 36 – 37. ISBN 80-8045-229-6.
6. GREGOR, M. – LAFKO, V., 2006. Olympijská výchova. In. Telesná výchova a šport. Prešovská univerzita PU, Fakulta športu, s. 30 – 39. ISBN 80-89235-03-4.
7. GREXA, J., 2007. Kalokagatia – staroveký ideál a novoveká realita. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 7–16 . ISBN 978-80-8045-488-3.
8. GREXA, J., 2006. Olympijská výchova. Metodická príručka SOV. SOV Bratislava 2006, 86 s. ISBN 80-969522-0-X.
9. GREXA, J., 2004. (Po)olympijské reflexie. In. Telesná výchova a šport. Časopis SVSTVS. Ročník XIV, N'3/2009, str. 2 – 3. ISSN 1335-2245.
10. HALASOVÁ, Z., 2006. Moje skúsenosti s vytvorením a využitím výučbového CD k teoretickej hodine z telesnej výchovy k téme olympizmus a olympijské hry. IN. Zborník prác z vedecko-pedagogickej konferencie učiteľov telesnej výchovy (Minerva maturita 2006). MPC Prešov, str. 245 – 249. ISBN 80-8045-426-4.
11. CHMELÁR, F., 2009. Olympijská výchova na školách. In. Zborník príspevkov z Národnej konferencie O školskom športe 2009. MŠ SR. Štrbské pleso 5. – 6. novembra 2009. S. 50 – 53. www.sport-konferencia.sk
12. JUNGER, J., 2007. Význam a miesto športu pre všetkých na jednotlivých stupňoch škôl. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, S. 21 – 37. ISBN 978-80-8045-488-3.
13. MATIA, I. a kol., 2007. Kalokagatia a nohejbal ako šport a kultúrne dedičstvo zároveň v poetickom filmovom dokumente. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, S. 68 – 71. ISBN 978-80-8045-488-3.
14. MIKUŠ, M. – LAFKO, V., 2007. Ideály kalokagatie v hodnotovom systéme mladých športovcov. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, S. 43 – 52. ISBN 978-80-8045-488-3.
15. MODRÁK, M., 2006. Zborník prác z vedecko-pedagogickej konferencie učiteľov telesnej výchovy (Minerva maturita 2006). MPC Prešov, 256 s. ISBN 80-8045-426-4.
16. MODRÁK, M., 2007. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, 72 s. ISBN 978-80-8045-488-3.

17. MODRÁK, M., 2007. Niektoré poznatky z genézy novodobých olympiád. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 63 – 76. ISBN 978-80-8045-488-3.
18. MODRÁK, M. 2008: Kalokagatia 2008. In. www.mcpo.sk – publikácie – telesná a športová výchova.
<http://www.mcpo.edu.sk/modules/wmpdownloads/viewcat.php?cid=27&min=0&orderby=titleA&show=15>.
19. MODRÁK, M. – ROUČKOVÁ, M. – HENEŠOVÁ, J., 2009. Šport ako pozitívny nástroj formovanie mladej generácie. In. Zborník príspevkov z Národnej konferencie O školskom športe 2009. MŠ SR. Štrbské pleso 5. – 6. novembra 2009. S. 103 – 109. www.sport-konferencia.sk
20. NEMEC, M., 2007. Kalokagatia – ideál výchovy a vzdelávania. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 53 – 55. ISBN 978-80-8045-488-3.
21. NEMEC, M. 2006. 45. zasadnutie mladých účastníkov Medzinárodnej olympijskej akadémie. In. Telesná výchova a šport. Časopis SVSTVŠ. Ročník XVI, N°3/2006, s. 35 – 36. ISSN 1335-2245.
22. NEVEZIOVÁ, P. – TIRPÁKOVÁ, V. 2007. Prítlačlivé formy olympijskej výchovy. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 59 – 62. ISBN 978-80-8045-488-3.
23. PAJTINKA, Ľ., 2007. Vzdelávanie športom (alebo citius, altius, fortius). In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s.17 – 20. ISBN 978-80-8045-488-3.
24. SEMAN, F., 2009. Vznik medzinárodnej olympijskej akadémie a národných olympijských akadémií. In. Telesná výchova a šport. Časopis SVSTVŠ. Ročník XIX, N°2/2009, s. 39 – 40. ISSN 1335-2245.
25. SLEZÁK, J., 2007. Žiakov vychovávame v prostredí protikladov. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 40 – 42. ISBN 978-80-8045-488-3.
26. SLIVA, D. – SKOUMALOVÁ, V., 2007. Z histórie zimnej kalokagatie. In. Zborník prác z odbornej konferencie Zimná kalokagatia 2007. MPC Prešov, s. 56 – 58. ISBN 978-80-8045-488-3.

27. TIRPÁKOVÁ, V. – SEMAN, F., 2009. Možnosti a formy olympijskej výchovy v školách. In. Metodická príručka zo seminára Škola v pohybe, 2009. FTVŠ UK s NŠC Bratislava. S. 144 – 148. ISBN 978-80-8113-006-9.
28. TIRPÁKOVÁ, V. – SEMAN, F., 2010. Olympijská výchova v základných a stredných školách. In. Telesná výchova a šport. Časopis SVSTVŠ. Ročník XX. N°1/2010, s. 32 – 34. ISSN 1335-2245.